EL TEMPS

16/22 juliol 1990

Any VII - No. 317 - Setmanari d'informació general - 300 Ptes.

Entrevista a Nelson Mandela

Oblidar el passat

El negoci olímpic de Mario Conde en xifres

Medalla d'or a l'especulació

Entrevista a Mariscal

Entre Velázquez i Lola Flores

Turistes a les Illes Balears

Pocs i pobres

© LANDOR ASSOCIATES

PRODUCTES PER A LA JUBILACIÓ

Per afrontar el futur amb confiança, actuï avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actuï avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

Teoria i pràctica del pacte

Des d'un punt de vista pragmàtic, el raonament del conseller Guitart –i per tant del conjunt del govern de la Generalitat de Catalunya– és impecable: l'estat espanyol existeix, i té un Ministeri de Cultura (potser ens agradaria més que aquest Ministeri no existís, però existeix), el qual Ministeri disposa d'unes possibilitats reals d'actuació en tot el territori de l'estat, i disposa d'uns recursos considerables que procedeixen dels impostos de tots els ciutadans, catalans inclosos; ara bé, durant molts anys la part d'aquests recursos dedicada a Catalunya ha estat insignificant o irrisòria, i si, per falta d'alguna mena d'acord polític les coses continuen igual, Catalunya seguirà sense les infrastructures culturals que aquests recursos del Ministeri podrien cobrir. Per tant, si cal pactar per tal d'aconseguir aquests diners i aquestes dotacions, pactem. Llavors, l'acord seria una mesura de bona política per dues raons: perquè no representa altra cosa més que el reconeixement d'una realitat (l'existència i capacitat d'actuació del Ministeri de Cultura), i perquè tindrà com a resultat l'expansió i la millora de les dotacions culturals de Catalunya.

El pacte, així, pot servir com una manera d'aprofitar-se de l'estat (espanyol) per tal de cobrir algunes necessitats de la nació (catalana). Res a dir, des d'aquest punt de vista. Fet i fet, això ja ho fan, o ho intenten fer, algunes entitats privades poc sospitoses de "col.laboracionisme". La nova Federació d'Entitats Culturals dels Països Catalans –Llull– ja ha tingut i tornarà a tenir aviat converses amb el ministre Semprún, el qual ha promès subvencions importants. I l'associació ACTA es va preocupar d'assegurar-se –i va considerar un èxit– la presència de destacats polítics del PSOE en la presentació de "Nosaltres (i) els valencians" a València. Vol dir que el fet d'acostar-se el poder, o de col.laborar amb el poder, quan representa un benefici real per al país, no és cap mala idea, ni cap acte de dimissió nacional. I el poder òbviament, és l'estat i és el PSOE.

Fins aquí, la part pràctica, perquè hi ha un altra part. Els pactes d'aquesta mena, i la major part de les decisions polítiques, no són només allò que són, sinó allò que representen o poden representar, en tant que tenen un valor simbòlic o són l'expressió d'una ideologia. D'això no pot escapar-se el pacte Guitart-Semprún, i per això ha estat celebrat per uns i atacat per uns altres. És lògic, per exemple, que el celebre el PSC, perquè és una manera indirecta de donar-los la raó. És més lògic encara que el celebre *El País*, i que el celebre a la seua manera: criticant *"la pétrea autarquía de algunas políticas culturales catalanas del pasado"*, i elogiant el Ministeri de Cultura perquè està avançant *"en la incorporación de todo lo catalán al patrimonio común". Español por supuesto,* caldria afegir.

Ben mirat, aquesta és la qüestió crucial, i no els aspectes competencials, institucionals o monetaris. Si el pacte és vist –i acabem de comprovar que *pot* ser vist així– com un instrument d'"incorporació" de la cultura catalana al conjunt espanyol, els efectes a llarg termini poden ser devastadors. Aquest perill és el que haurien d'haver advertit expressament els crítics de Guitart –siguen Villatoro, Pilar Rahola, Cardús o Carod Rovira–, més que no els aspectes formals on han centrat els seus atacs. El Ministeri tindrà ara –ja el tenia– un peu a Catalunya, reconegut i acceptat. La qüestió és com fer que aquest peu siga només un expedient útil i aprofitable, i que no marque una empremta massa forta d'ideologia espanyola. No serà fàcil.

D'una altra banda, cal dir que un "pacte" semblant seria molt ben rebut a València o a Palma. A les Balears, perquè representaria el reconeixement d'una autonomia cultural que formalment no tenen. Al País Valencià, perquè a canvi dels milions de Madrid no caldria concedir res que no estiga ja concedit. ¿Què esperen, doncs, per anar a buscar els nostres diners de Semprún?

EL TEMPS. Setmanari d'informació general. **Director:** Oriol Castanys. **Subdirector:** Josep Maria Pasqual. **Redacció:** Miquel Alberola, Eduard Company, Xavier Duran, Ismael López Belda, Sílvia Montfort, Nel.lo Pellicer, Albert Punsola, Jordi Sebastià, Xulio Ricardo Trigo. Albert Vicent, Miquel Payeras (Palma de Mallorca), M. Carme Grau Ribot (Andorra), Pau Echauz (Lleida), Cinta Bellmunt (Tarragona), Patrícia Alberola (Alacant), Bernat Joan Marí (Eivissa), Univers Bertrana (Perpinyà). **Fotògrafs:** Xesc Amengual, Rafa Gil, Domènec Umbert. **Rúbriques:** Ramon Barnils, Fabià Estapé, Joan F. Mira, Valentí Puig, Joan de Sagarra, Josep M. Sanmartí. **Col.laboradors:** Adolf Beltran, Joan A. Benach, Francesc Caballero, Antoni Castel, Jaume Comelles, Llibert Ferri, Carles Gàmez, Josep Sandoval, Daniel Giralt Miracle, José Luis Guarner, Juan M. Jàtiva, Ronan Killeen, Enric A. Llobregat, Josep M. Lluró, Josep Morell, Josep V. Marqués, Manel Ollé, Vera Orlova, Vicent Partal, Toni Picazo, Miquel Porta Perales, Antoni Reig, André Ricard, Enric Satue, Josep Lluís Sirera, Andreu Sotorra, Ferran Torrent, Manuel Vázquez Montalbán, Vicenç Villatoro. Edita: Edicions del País Valencià, SA. Consell d'administració: Rafael Mansanet (president) **Editor:** Eliseu Climent **Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions:** Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83. **Redacció de Barcelona:** Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41. **Redacció de Mallorca:** Plaça de Caterina de Thomàs, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon: (971) 72 07 63. **Fotolits:** Gràfiques Papallona. **Fotomecànica color:** Añón. **Impressió:** Gràfiques Morvedre. Depòsit Legal: V.853-1984

EL 317 TEMPS

16-22 juliol 1990

Any VII Setmanari d'informació general - 300 Ptes

PAÍS

11 Eduard COMPANY

Mario Conde guanya el primer or olímpic.
Especulació immobiliària a Badalona.

15 Josep Maria PASQUAL

"Perquè he pactat amb Semprún".
Entrevista al conselller Guitart.

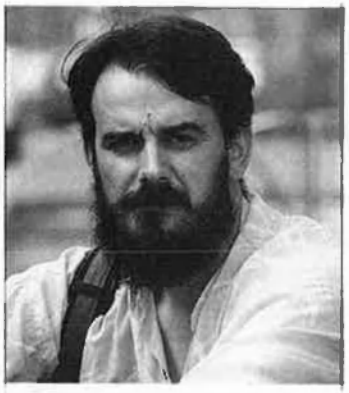
22 Joan VILA

Una assignatura pendent (1).
El sindicalisme als Països Catalans.

26 Ismael L. BELDA

Quinze anys per una 'a' i una 'ele'.
Entrevista a Alexandre Alvarez.

INTERNACIONAL

30 Hans HOYING

Oblidar el passat.
Entrevista a Nelson Mandela.

34 Antoni CASTEL

Àfrica, en crisi.

TEMPS OBERT

38 Miquel ALBEROLA

Entre Velázquez i Lola Flores.
Entrevista al dissenyador Xavier Mariscal.

42 Eva PIQUER

Un estiu a l'anglesa.
Els cursos a l'estranger.

46 Lluís Anton BAULENAS

VIATGES
URSS de Vílnius a Leningrad.

49

Pel.lícules

CRÍTICA

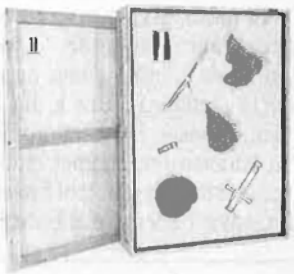
56 José Luis GUARNER

CINEMA
Malèfica Anjelica.
'La maldició de las brujas'.

57 Romà DE LA CALLE

ART
Tallers d'Art Contemporani. TAC'90.

58 Paco CABALLERO

DISCOS
Art Pepper. Una sessió històrica.

SUMARI

16-22 juliol 1990

Any VII - Núm 317- Setmanari d'informació general - 300 Ptes

59 Jaume COMELLAS

MÚSICA

Offenbach transcendent per acabar la temporada.

60

Passatemps

62 Joan PUNTÍ

Premi dels Lectors d'El TEMPS.

64 Carles GÀMEZ

L'escenari de la controvèrsia.

Balanç del Centre Dramàtic de la Generalitat Valenciana.

CULTURA

68 Manel OLLÉ

El silenci dels mapes.

Raó d'atzar. Poesia (1974-1989).

CIÈNCIA

73 F. MARTÍ J.M. TRIGO

Gandia: capital de la Química Inorgànica.

76

Pàgines verdes.

ECONOMIA

78 Frederic ROVIRA

Aita tensió.

El 'holding' elèctric català entra en la recta final.

82 Miquel PAYERAS

El perfil del turista.

Quin és el comportament dels turistes que arriben a les Balears.

DOCUMENT

87 Gail SHEEHY

Mikhaïl Gorbatxov, l'home d'enlloc (3).

RÚBRIQUES

6 R. BARNILS V. PUIG

OPINIÓ

7 P. CALDERS F. TORRENT

OPINIO

28 Josep M. SANMARTÍ

DES D'EL RETIRO

33 Josep MORELL

La rendició a la seducció europea.

53 SANDOVAL & GÀMEZ

Una festa ben bé Tropical.

66 Joan de SAGARRA

L'OU COM BALLA

85 Fabià ESTAPÉ

EL PRONOSTIC

97 A. BARCELÓ J. M. FONALLERAS

MOBILIARI

98 Joan F. MIRA

CONTRAPUNT

OPINIÓ

Editar Mesquida

Ramon Barnils

Sembla que, si més no en aquest cas, comencem a posar seny: un editor s'ha decidit a tornar a editar Biel Mesquida, i Biel Mesquida ha decidit de deixar-se editar.

La reticència dels editors a editar Mesquida es comprèn si considerem que vendre llibres no és només com vendre patates, parells de sabates o memòries pornogràfiques. També se n'ha de saber, de vendre sabates, no totes són iguals ni tothom calça el mateix peu ni té els mateixos gustos ni els mateixos diners ni les mateixes necessitats. Pel que fa a les memòries pornogràfiques, ¡Deu meu!, vistos els casos, no ha de ser gens fàcil a un editor de trobar unes memòries que siguin memòries, i encara menys pornografia que sigui pornografia.

Tot i amb això, els editors haurien acabat editant Mesquida, autor en principi per a pocs, si no fos que el mateix Mesquida havia decidit de ser un autor de llibres per a pocs. I quan s'arriba a aquesta decisió, la de posar-te davant de les dones perquè et segueixin, o de la policia perquè et persegueixi, no ens enganyem, els pocs cercats no baden, se n'adonen i ni amb aquests pocs no poden comptar ja ni editor ni escriptor. Després d'això, el silenci.

La decisió de Mesquida, de no voler ningú a la seva esquerra, ni ningú més avantguardista que ell, ni ningú amb més dret que ell, el Rei, per adreçar-se "to the happy few", el va tornar a Mallorca després d'uns anys fulgurants a Barcelona.

I ara retorna, i amb dos llibres acabats de sortir a la venda: el vell i potser mític *L'adolesdent de sal*, i el nou *Doi*, recull de contes.

Com que *L'adolescent de sal* continua costant de llegir, mentre que *Doi* es llegeix amb facilitat, les temptacions a l'hora de parlar de la reaparició de Biel Mesquida deuen anar de qui diu que finalment ha après a respectar el lector en general fins a qui diu que ha "rebaixat plantejaments", si se'm permet aquesta obscena expressió.

He tornat a fullejar *L'adolescent de sal* i he llegit, gairebé d'un tret, *Doi*. Ben segur que els especialistes, si tenen el valor de complir amb el seu deure, tindran raó en tot allò que concloguin. Per la meva banda, viciós lector, m'he quedat més content que per Reis: Biel Moesquida escriu tan bé com abans, continua dient coses considerables, com abans; el canvi deu ser que, ara, el lector ja no se sent en la incòmoda posició d'haver-se de considerar dels "happy few", dels pocs elegits per entendre text, forma i fons: ara, el lector pot llegir Mesquida sense haver de jurar res, ni entrar en cap secta, ni vestir-se per al cas.

N'ha de saber molt, el Mesquida, per haver-ho aconseguit sense deixar d'escriure tan bé, i tocant les mateixes raons i passions.

Bentornat als aparadors, estrella.

L'àrbitre Altaió

Valentí Puig

Si Xènius ens deia que la Ben Plantada estava més bona que Ava Gardner callàvem i obeíem. Quan Berenson dictaminava sobre la bellesa als jardins de la seva mansió, tots acatàvem la veu de l'experiència i de la saviesa. Sovint les impureses i pureses de l'activitat estètica fan necessària la veu dels més savis. Certament, hi ha coses tal vegada més importants que la ratlla dels pantalons i l'impacte sec del *dry martini* però tot –fins i tot Gaudí– sol reclamar un esteta primordial: algú que decideixi posar una oliva al *dry martini* o construir la Sagrada Família. D'altres parasiten sobre l'empenta primigènia i beuen massa *dry martinis* o pretenen reconstruir la Sagrada Família.

Després, una tercera generació del comensalisme decideix proclamar que el *dry martini* és poca cosa o que la reconstrucció de la construcció de la Sagrada Família és un atemptat contra la bellesa. Petroni s'ho podia permetre, però no sé si Altaió ja té cèdula d'àrbitre. Una ànima caritativa que no és Subirachs m'ha donat a conèixer les excel.lències poètiques de Vicenç Altaió, l'home que lidera la mobil.lització anti-Subirachs –però no sé si pro-Gaudí o pro-Altaió–. Amb una facilitat gairebé incòmoda he comprès que Altaió no és Xènius ni Berenson, ni tan sols s'adona –precisament perquè eren els seus mestres– de quins són els darrers cadàvers que li han mort.

Amb la mateixa sensació de l'estruç que s'engoleix un despertador dels més antics, he llegit els poemes d'Altaió i puc dir que els seu projecte arquitectònic més aviat té tendència a la demolició de les formes, a l'autoalliberament de la demència i al desguitarrament universal. Altaió és un profeta del passat, del mal gust que ja no s'usa. Ha acatat totes les insídies de l'avantguarda tronada, tots els mimetismes de la revolta exangüe i –amb el mareig de qui surt de fer voltes amb la roda de la fortuna perquè no sap per on partir– vol acampar davant la Sagrada Família per dir-hi la seva. Ja havíem enterrat la poesia que confon els paradisos artificials amb la "litrona" i la vida amb un magatzem de pròtesis: ara en tindrem un vídeo de les exèquies.

Subirachs, si vol, ja buscarà qui el defensi però jo he de dir que després de llegir els versos de Vicenç Altaió vull compartir amb algú la convicció que no és l'home més indicat per fer-li la crítica. Una antiga llei de l'estètica aritmètica diu que de "mamarratxo" a "mamarratxo" va zero. En tot cas, imaginem l'escena: Altaió, amb un altaveu, vitupera Subirachs; els turistes japonesos fan fotografies; quatre manifestants beuen xufla; un lector benintencionat dels poemes d'Altaió viola un canari. L'estratègia d'Altaió és prou clara: vet aquí tots els elements necessaris per exigir una subvenció pública.

Pere Calders

¿Opacitat o transparència?

Passen coses, tan de pressa i tan alhora que a vegades no ens deixen temps per entendre-les. O bé ens fa mandra provar de desxifrar-les i procurem distreure'ns, perquè de motius per despistar no ens en falten pas. Una democràcia pactada, en període de transició, té aquests inconvenients.

De tant en tant, *Amnesty International* fa present que a l'estat espanyol encara hi ha bosses de maltractes als detinguts, d'oblit de l'exquisidesa que requereix el respecte als drets humans. Hi ha guàrdies civils suspectes (precisament els qui defensen un sindicalisme democràtic) i guàrdies civils bons que es veuen implicats en successos tan tristos com el de Foz de Lumbier. Gairebé ja no queda cap detingut d'entre els molts protagonistes del 23F i, en canvi, continuen empresonades moltes persones el cas de les quals reclama –almenys– explicacions convincents que orientin i tranquil.litzin l'opinió pública. Quan es tracta d'oferir aclariments sobre uns fets que han provocat malestar general, el ministre encarregat d'informar a través de la TV s'embarbussa, i la repetició de l'escena en els diversos informatius quotidians fa que centenars de milers de ciutadans vegin seriosament afectades les seves ganes de creure.

És una situació que aboca a la tècnica de l'esfumat, deixar que els fets desagradables o comprometedors es vagin esvanint gradualment. No sé si és ben exacte de creure que el pas del temps ho cura tot, però es evident que té el do de posar pegats o emplastres que maquillen i dissimulen ferides mal tancades.

Ara mateix hi ha una colla de casos on figuren implicats personatges influents en diverses esferes de poder. El mal és l'escepticisme que es respira al carrer: als poderosos no els ocorrerà res, qui dia passa any empeny i ja vindrà, per a cada cas, el moment de l'oblit reparador. En canvi, malhaurats els pobres que no entrin dins les regles de la transició negociada, perquè aquests se la carregaran de veres. ¡És un mal afer!

Ferran Torrent

Manolo for president

Una notícia d'agència publicada al diari *Levante* informava que un ciutadà andalús pretenia que votés el seu gos, propòsit que no dugué a terme perquè els membres de la mesa electoral s'hi oposaren. El fet em recordà Manolo, un corder domèstic que vivia amb la meua àvia, junt amb un gat, un gos i un cavall, animal aquest darrer que era l'únic que treballava. L'àvia tenia un gran respecte pels animals. Amb els racionals mai no tragué l'aigua clara.

Manolo era un "crac", el comandant de la tropa a casa. Tenia un sentit de la responsabilitat superior a la d'alguns veïns de l'època. Assumí la condició de líder del ramat domèstic amb naturalitat innata. Quan Rufo, el gos, se n'anava un parell de dies seguint la pista d'una gossa en zel, el corder li recriminava l'absentisme envestint-lo per les anques; no admetia lleugereses, Manolo.

En la qüestió militarista era molt estricte; es mostrava molt apàtic davant la presència d'un municipal o un agutzil, ben al contrari si el visitant no duia uniforme: l'acompanyava amunt i avall de la casa, oficiant d'amfitrió. Tanmateix, en la cosa higiènica fallava. Hidrofòbic perdut. Engegaves la mànega d'aigua i no hi havia racó a la casa on es pogués amagar. En fi, molt humà. Dissortadament Manolo va morir abans que quallés el procés democràtic. En el referèmdum de l'OTAN, per exemple, Manolo hauria votat en contra. Segurament, no hauria distingit ben bé un mosso d'esquadra d'un guàrdia civil; jo tampoc, perquè mai el producte d'una vestimenta pot alterar el factor primordial que els caracteritza. Em sorprèn l'entusiasme que posen persones de tarannà progressista exigint policia pròpia. Més que soprendre'm, m'esgarrifa.

Les cartes al director han de ser el més breu possible, màxim trenta ratlles mecanografiades i han d'anar signades. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció però per motius d'espai no en garanteix la publicació

En defensa pròpia

Darrerament, els senyors J. Armengol i J.Subirachs, lectors d'EL TEMPS, s'han queixat de les meves col.laboracions a les pàgines de la revista. A parer seu, allò que escric no té cap interès i més aviat els sembla un model de buidor i de no dir res.

Bé, és l'opinió d'uns lectors que s'ha de respectar i que t'obliga, d'altra banda, a reflexionar sobre allò que estàs fent. Escriure és una passió –com ho és la lectura– i quan t'hi poses és perquè et penses que tens coses a dir i que allò que escrius pot interessar als altres. Jo veig que no és el cas d'aquests senyors, però ves, tampoc no s'acaba el món per això. Ara bé, m'agradaria puntualitzar alguns aspectes que em semblen objectivament erronis. Aquesta és l'única raó que em mou a contrapuntar unes opinions que em semblen, d'altra banda, del tot lícites i lliures.

1.- Trobo que se'n fa un gra massa, quan es parla de la freqüència insistent de les meves col.laboracios, si es té en compte que el ritme és d'un article al mes.

2.- A EL TEMPS no hi faig crítica literària. Enguany només hi he publicat dos articles i tots dos em foren demanats per la revista. Difícilment, doncs, se'm pot acusar d'amiguisme i de batalletes de bons i dolents.

3.- On tinc llibertat per triar el tema és en la col.laboració mensual. I per demostrar que els dos lectors van un punt fora d'osques, repassaré els sis articles (només sis, de gener a juny) que hi he publicat aquest 1990. El primer fou dedicat als 25 anys d'un premi literari exemplar, l'Amadeu Oller. El segon, a una col.lecció literària, si més no, curiosa: "Les Talúries". El tercer, a l'aspecte més desconegut de Verdaguer: els exorcismes. El quart, a l'elogi de l'editorial Bromera, modèlica a parer meu. El cinquè, parlant del PEN Club i de la projecció de la literatura catalana. I el sisè, finalment, reivindicant Pedrolo, amb la coincidència que sortí el mateix dia que es feia pública la mort de l'escriptor.

Així que anava retrobant els temes, se'm feia també evident que déu n'hi do de les coses que s'hi diuen, i que de bla, bla, bla, senyor Armengol, res de res. Una altra cosa és que potser vostè és molt jove, com afirma, i encara no en sap prou, de llegir. Provi de queixalar-los de nou, els meus articles, i ja veurà com

Futbol a TVE i manipulació

Els afeccionats al futbol hem quedat ben servits, des del punt de vista televisiu, en els mundials d'Itàlia que, en escriure aquestes ratlles, encara s'estan celebrant. A part que els catalans no hem pogut gaudir d'uns comentaris en català (TVE no s'ho deu haver ni plantejat), els comentaristes que vam poder escoltar es van lluir de forma espectacular amb les idees de caire racista-absolutista que ens anaven exposant gratuïtament entre gol i gol.

Quan jugava el Camerun, es referien als seus jugadors com a "negritos" i "morenos", i deien que jugaven un "futbol primitiu". Si això no és racisme, que aixequi el cap en Martin Luther King i ho vegi.

Quan jugava la Unió Soviètica, a part del fet que a voltes anomenaven indistintament els jugador "russos" o "soviètics" –aquests senyors no s'han llegit un diari en dos anys– quan, de fet, la majoria de la selecció pertany a altres nacionalitats de l'URSS, un comentarista afirmà que "esperava que casos com el de Lituània no prosperessin ja que podrien afectar la selecció de futbol de l'URSS". ¿Com es pot afirmar que un poble no té dret a la seva llibertat per l'estúpida raó, per molt que ens agradi el futbol, que una selecció pot quedar-ne "afectada"?

I això no és tot. Quan jugava Irlanda, un locutor va afimar que els afeccionats irlandesos són més perillosos que els anglesos perquè canten cançons a favor de l'IRA". Aquesta frase només es pot qualificar de mentida i manipulació descarada. Els *hooligans* anglesos són molt més salvatges que qualsevol altre tipus d'afeccionats, i molt més que els irlandesos, que són considerats pacífics. Segurament el senyor que va dir això va confondre l'himne nacional irlandès amb "cançons a favor de l'IRA", i el millor que podia fer era callar, ja que com va dir Wittgenstein, "d'allò que no en sabem res millor que no parlar-ne". Un comentarista fins i tot va arribar a dir que "Anglaterra mereix passar als quarts de final, però Irlanda no s'ho mereix". Sense comentaris.

En un partit en què jugava Romania, el locutor de torn va criticar durament el govern d'Iliescu, tot proposat una "solució màgica" per a aquell país: "que torni el Rei Miquel i creï un parlamet constituent per a endreçar la situació". ¿Què vol dir, pregunto, "*crear* un parlament constituent"? ¿Nomenar els diputats a dit, potser? En les passades eleccions sembla que hi va haver frau electoral, a Romania, però el comentarista de TVE va molt més lluny. ¡Proposa una monarquia absoluta i es queda tan tranquil!

I com a rúbrica, vam haver de sofrir els comentaris de'n "Juanito": "Amo, Rafa, alante, Butra!". I a més a més, els locutors amb prou feines sabien pronunciar el cognom d'un jugador que no fos en llengua castellana.

Tot plegat propi d'una república bananera, ni més ni menys.

Josep Poch. Girona (Gironès)

hi aprendrà alguna cosa.

De tota manera, tant a vostè com al Sr. Subirachs, moltes gràcies per la seva atenció.

Isidor Cònsul. Sant Just Desvern (Barcelonès)

Línia en valencià

¿Fins a quin punt haurem de suportar les estupideses i els males feines de l'administració educativa valenciana? L'adscripció del professorat d'E.G.B., ¿serà l'última desgràcia que caurà sobre la nostra esquena, ajupida i encorbada pel treball i la lluita?

Hem fet, amb esforç i militància les *poques* (són poquíssimes encara) *escoles valencianes* que tenim. Escoles valencianes amorosament i apassionadament treballades pels mestres i pels pares valencians que estimen la nostra llengua. Les hem iniciades allí on hem pogut i se n'han conservades –malgrat la falta d'amor i d'interès de l'administració– allí on ha hagut mestres i pares il.lusionats i treballadors, sacrificats també per la causa del poble, de la llengua i del país.

Ara l'adcripció del professorat: no tots els professors de les escoles on hi ha línies en valencià són valencians conscients, no tots estimen la llengua, no tots l'han estudiada i, alguns han fet la contra, fins i tot violenta, al dret d'estudiar en valencià. A l'escola Mediterrani de Meliana tenim un bell exemple del que acabe d'esmentar. ¿Què passa ara amb l'adscripció?: els mestres que han muntat la línia, que l'han consolidada, que l'han prestigiada amb un esforç constant de perfeccionament professional van darrere dels antivalencians, si aquests són més antics en el centre i volen fer ús de les seues especialitzacions. I això en les escoles valencianes, en la Mediterrani, per exemple.

Els nostres fills i filles que començaran el curs que ve la segona etapa, poden tenir un mestre i una mestra que no parlen, ni saven, ni volen aprendre el valencià, donant-los matemàtiques i naturals. ¡NO i mil vegades NO! ¡No ho consentirem! A una adscripció que toca l'obscenitat de tan impresentable com és, responem, ¡PROU! Estem a València, ací el valencià hà de ser prioritari, més que l'antiguitat i junt a la resta d'especialitats.

A les escoles valencianes volem especialistes que ho siguen també en valencià. Els altres, senzillament, no els volem. Així és com pensem els pares dels xiquets que estudien en valencià. Que ho sàpiga l'administració educativa que sembla que té de valenciana el que nosaltres tenim de xinesos o xineses.

M. R. Santolaria i 11 firmes més (Meliana, l'Horta)

Degradació moral

Us felicite per la marxa d'EL TEMPS i per les importants millores que hi heu introduït. Però no me'n sé estar de fer-vos notar la progressiva decadència moral en què està caient. Cada vegada més, el sexe ho envaeix tot i ho enverina : la revista és plena de senyoretes lleugeres de roba, tant en l'interior com en la mateixa portada (¿a qui se li va ocórrer posar un cul de negra damunt el president Pujol?, núm. 308). O, si no, ¿què me'n dieu de les vicioses que apareixen contínuament en els articles de Sandoval i Gàmez?

No contents amb això, la degradació arriba fins i tot als articles més culturals: al Sr. Joan F. Mira, per exemple, ja se li ha vist el *rabo:* sempre està parlant de dones; un autèntic obsés sexual, carn de confessionari, per molt que dissimule escrivint també en la revista *Saó.* O, potser, ho fa com a penitència.

¿Tan malament us va EL TEMPS, que heu d'utilitzar la pornografia més barata per vendre'l? A la pròxima campanya de publicitat que feu, enlloc de traure a senyors tan respectables com Calders o Estapé, estic convençut que utilitzareu a la rossa de "los limones salvajes del Caribe".

Pere Just
Bocairent (la Vall d'Albaida)

FE D'ERRADES

L'article "Subirachs i les tribulacions d'un apòstata", publicat la setmana passada i a causa d'uns problemes tècnics originats en la transmissió per fax de l'original, contenia les següents errades:

1.- 1a. col., l. 20: on diu "ell porciolisme" hauria de dir "el porciolisme".

2.- 2a. col., l. 13: on diu "antologia" hauria de dir "antològica".

3.- 2a. col., l. 30: on diu "complot" hauria de dir "complet".

4.- 2a. col., l. 36-38: on diu "la Generalitat... va descobrir que donar suport a l'obra de Subirachs era fer política unitària" hauria de dir tot el contrari i una mica més: "la Generalitat... va descobrir que donar suport a l'obra de Subirachs era fer política de partit mentre que promoure la de Tàpies era fer política unitària".

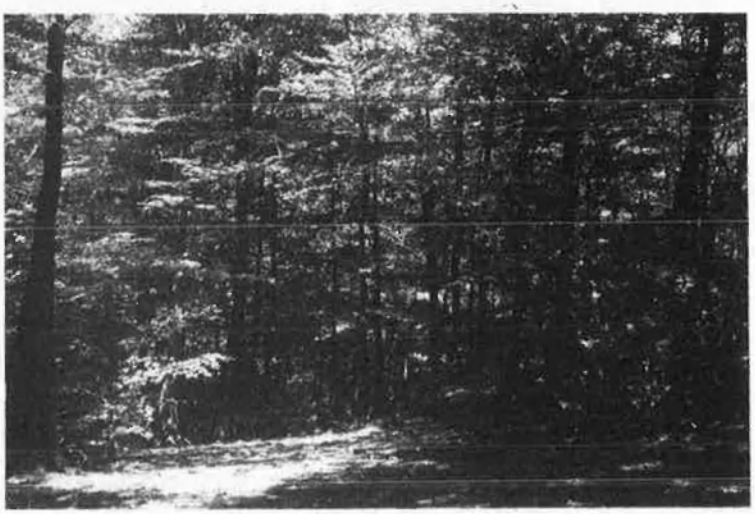
5.- 3a. col., l. 7: on diu "decorador palati, (tot i...)" hauria de dir "decorador palati. (Tot i...)".

6.- 3a. col., l. 39: on diu "Esxna" hauria de dir "Eczema".

7.- 3a. col., l. 23: on diu "parce cultural" hauria de dir "pacte cultural".

8.- 4a. col., l. 28: on diu "bon emissari" hauria de dir "boc emissari".

Prop del bosc

no juguis amb foc.

Cal que aquells que estan convençuts de tenir-ho tot controlat s'adonin d'una vegada per sempre que tirar un cigarret per la finestra del cotxe, fer foc prop del bosc, o cremar marges i rostolls a ple estiu pot tenir conseqüències irreversibles.

L' experiència demostra que, desgraciadament, aquestes persones cada any s'han equivocat centenars de vegades.

Prop del bosc, no juguis amb foc.

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca
Direcció General del Medi Natural

PAÍS

A Batllòria-Montigalà, i gràcies a l'especulació immobiliària

Mario Conde guanya el primer or olímpic

Amb la construcció de la *pota nord* del 2on cinturó abans del 92, i amb l'edificació de la *Vila Olímpica dels Periodistes*, Banesto ha revalorat els seus terrenys al polígon de Montigalà-Batllòria, a Badalona.

Els jocs olímpics de 1992 han facilitat operacions especulatives. DOMÈNEC UMBERT

La gent se va a poner re-que-te-contenta", resa més o menys literalment un dels últims eslògans publicitaris de Banesto. Segurament. Com també segurament el consell d'administració de Banesto pot posar-se "re-que-te-contento". No n'hi ha per a menys: els Jocs Olímpics de 1992 els ha facilitat una operació especulativa que pot enfilar-se a desenes de milers de milions de pessetes. I tot, davant del beneplàcit de l'Ajuntament socialista de Badalona i de la intervenció activa del Comitè Organitzador dels Jocs Olímpics de 1992 (COOB '92) i del Ministeri d'Obres Públiques espanyol.

Per entendre els beneficis amb què pot fer-se l'entitat bancària, cal fer un repàs a la història. Tot parteix de 1967, any en què va fundar-se, de la secció immobiliària del Banc d'Alacant, l'empresa alacantina Calpisa, SA, (Compañía Alicantina de Promociones Inmobiliarias, SA), que, un temps més tard, el 1970, va decidir estendre els seus negocis al Principat. Per aquesta raó, en l'àmbit de Catalunya, la societat va adoptar el nom de Calpisa Badalona, SA. Joan Baptista Torregrosa (conseller delegat) i Emilio Martín Villa (conseller jurídic), germà de l'ex-governador civil de Barcelona i exministre de l'Interior espanyol, Rodolfo Martín Villa, foren dos dels noms destacats de la secció immobiliària del Banc d'Alacant. Calpisa Badalona, SA, va començar a comprar terrenys del polígon Batllòria-Montigalà, situat al nord de Badalona, i considerat com a l'última zona a urbanitzar de l'entorn de la Ciutat Comtal. La finalitat era poder desenvolupar el primer Pla Parcial de Batllòria-Monti-

galà, aprovat definitivament pel Ministeri de la Vivenda espanyol l'octubre de 1969. Pla que, a hores d'ara, pot considerar-se monstruós. En les 195 hectàrees de terreny de què consta Montigalà-Batllòria hi havia previst construir 13.000 vivendes i 38 hectàrees industrials, amb capacitat per acollir 50.000 habitants i oferir 4.500 llocs de treball: un veritable formiguer. Això no obstant, la premsa de principis dels setanta va considerar el pla com a excel.lent i va equiparar-lo a la ciutat satèl.lit de la capital finlandesa de Helsinki, Tapiola.

El 1974 es va aprovar el projecte d'urbanització, i Calpisa, SA, va posar en marxa l'empresa mercantil Montigalà, SA. Pocs mesos després, l'entitat alacantina venia la totalitat de les accions de la nova Montigalà, SA, al Banc Industrial de Catalunya (del grup Banca Catalana) i al Banco Catalán de Desarrollo (del grup Banco de Madrid) en una proporció del 50 % per a cadascun; una mica més tard, la Caixa adquiria un 6% de les accions mitjançant la compra de terrenys a uns dels pocs propietaris que encara no havien venut a l'empresa immobiliària.

Amb l'arribada de la democràcia, però, va començar un procés d'oposició popular que va culminar amb les eleccions municipals de 1979, eleccions que van portar a l'alcaldia de Badalona el comunista Màrius Díaz i van possibilitar, d'aquesta manera, que la lluita contra el Pla Parcial de Batllòria-Montigalà s'encaminés per vies administratives i legals. Després d'intenses negociacions entre l'ajuntament i els propietaris –que va passar per mobilitzacions populars de fins i tot 30.000 persones (1979)–, a finals d'aquell mateix any el consistori badaloní va suspendre les llicències d'obres a Montigalà, SA.

A tot això, als voltants de 1981, les accions del Banc Industrial de Catalunya, en descobrir-se el forat de Banca Catalana, van passar al Fons de Garantia de Dipòsits en Establiments Bancaris, entitat depenent del Banc d'Espanya –50 %– i la banca privada espanyola –l'altre 50 %–. Per la seva banda, Banesto, en absorbir el Banco de Madrid, es va fer amb el paquet accionarial que aquest posseïa de Montigalà, SA. Posteriorment, amb la compra de terrenys als últims petits propietaris i amb una ampliació de capital endegada pel banc de Mario Conde que, evidentment, el Fons de Garantia no va subscriure, Montigalà, SA va quedar formada per Banesto –50'8 % de les accions–; Fons de Garantia –43'08 %–; i la Caixa –6'08 %–.

Els Jocs del 92 i el 2on. Cinturó han fet pujar de valor els terrenys de Mario Conde a Badalona.

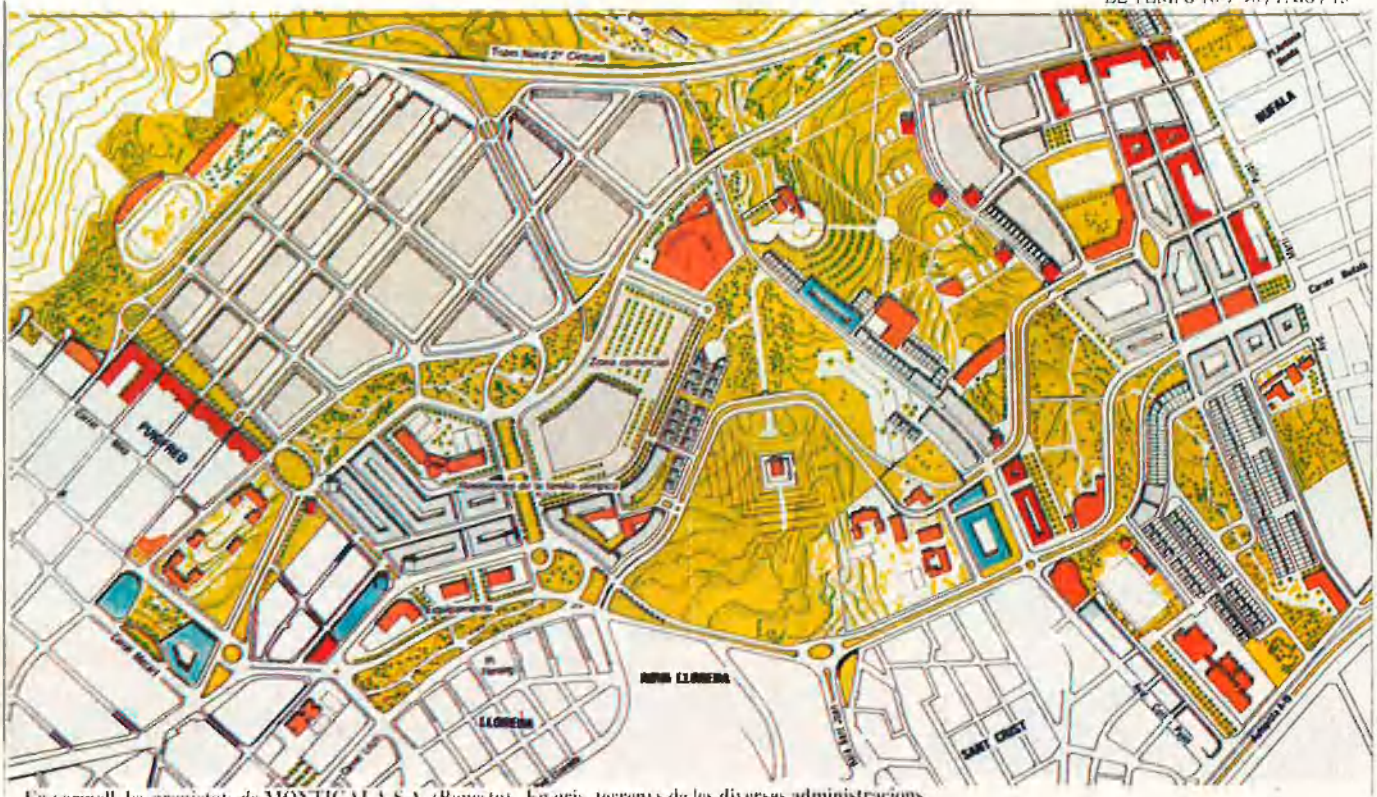
COMENÇA L'ESPECTACLE

El cop de gràcia a l'antic Pla Parcial es va dur a terme el 1982, any en què es va firmar, després d'un temps de desavinences i difícils negociacions entre les parts afectades, el protocol que redefinia el futur del polígon. L'acord va tenir com a protagonistes a Josep Ma. Cullell (conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya), Narcís Serra (president de la Corporació Metropolitana de Barcelona), Màrius Díaz (batlle de la ciutat de Badalona) i Lluís Galimany (president de la Junta de Compensació del Polígon Batllòria-Montigalà). En essència, el protocol reduïa el nombre de vivendes a construir, augmentava els parcs i els equipaments i assegurava una participació de les administracions públiques.

En base a aquests acords, es va projectar el Pla Parcial de Reforma Interior (PERI), que, això no obstant, no va ser aprovat inicialment fins el 1984. Les raons d'aquesta demora es van deure al fet que en aquest interval de temps es van estar calibrant les conseqüències que l'esmentada fallida de Banca Catalana –i subsegüentment el pas de les seves accions al Fons de Garantia– podia tenir sobre el protocol de 1982. Entre un continu batibull d'acords i desacords, es va arribar a 1985, data en què l'Ajuntament de Badalona va aprovar amb caràcter provisional i amb incorporacions parcials d'algunes al.legacions el Pla Especial de Reforma Urbanística. Un any i mig més tard, el 1986, el PERI va obtenir el vist i plau de la Corporació Metropolitana de Barcelona, i va ser ratificat el 1987 per la Generalitat de Catalunya.

Mentrestant, per acabar d'embolicar el tema, en les segones eleccions municipals –1983–, hi va haver un canvi d'alcalde: Màrius Díaz (IC) va deixar pas a Joan Blanch (PSC-PSOE). Aquesta permuta va precedir el conflicte polític generat en els següents comicis municipals, els de 1987, just quan tot semblava lligat perquè el PERI pogués iniciar-se sense entrebancs. La conseqüència d'aquest conflicte fou el bloqueig de l'execució de l'esperat Pla de Reforma.

Així, després de les eleccions al consistori badaloní del 1987 –3a. legislatura–, si bé l'alcalde continuava sent Joan Blanch (PSC-PSOE), la configuració de l'ajuntament prenia un punt de difícil equilibri: PSC-PSOE, 13 regidors; Iniciativa per Catalunya, 10; i Convergència i Unió, 4. Per efectuar l'execució del

En vermell, les propietats de MONTIGALÀ S.A. (Banesto). En gris, terrenys de les diverses administracions.

PERI calia que, si més no, un dels 14 regidors que sumaven CiU i IC donés suport als 13 del PSC-PSOE, per a obtenir la majoria absoluta. Però no va ser així. Els regidors d'Iniciativa s'oposaven al pla per dues raons: els 8 regidors del PSUC proposaven que l'ajuntament comprés el 43'08% d'accions de Montigalà, SA, que posseïa el Fons de Garantia; per contra, els dos del PCC basaven la seva argumentació en la possibilitat que Montigalà, SA, cedís a l'ajuntament, de franc, un paquet considerable d'hectàrees de sòl industrial i un bon grapat de milions de pessetes, per a reinvertir en el mateix polígon. Aquesta demanda, la del PCC, va ser considerada per l'entitat privada, en el seu moment, com una mena d'*impost revolucionari*. Però va ser acceptada.

BANESTO, *RE-QUE-TE-CONTENTO*

Un bon dia del març de 1989, l'alcalde de Badalona, Joan Blanch, i Jaume Isac, en representació de Montigalà, SA, van firmar un acord segons el qual el PERI podia, finalment, dur-se a terme. La demanda defensada pels regidors del PCC quedava, doncs, amb lleus retalls, admesa: Montigalà, SA, cedia a l'Ajuntament de Badalona 4 hectàrees de sòl industrial; això a part, l'entitat privada es feia càrrec dels costos d'infrastructura del polígon –3.000 milions de pessetes, aproximadament–, i pagava 1.000 milions de pessetes al consistori badaloní. A aquests acords s'ha d'afegir que, a causa del protocol de 1982, Montigalà, SA, havia de vendre a l'Administració Pública el nombre d'hectàrees necessari per a la construcció de mil vivendes, a un preu de 3.500 pts. el m2 –en l'actualitat és deu vegades més car–.

Segons explica Antoni Barbarà, portaveu del grup municipal del PCC a Badalona, els dos regidors d'aquest partit van fer números i van veure que Montigalà, SA, "podia satisfer, a costa del gran negoci que farien, aquestes quantitats en sòl ien efectiu, per a benefici del poble badaloní, i no ens vam equivocar; van pagar: senyal que el negoci que hi tenien previst els ho permetia". El benefici polític de la tossuderia dels regidors del PCC, però, ha estat monopolitzat pel PSC-PSOE, que ho ha presentat com un guany de la seva gestió.

Pocs mesos després, el 16 de juny de 1989, Josep Miquel Abad (conseller Delegat del COOB'92), Jaume Isac (director General de Banesto) i Joan Blanch (alcalde de Badalona) van presentar el projecte de la coneguda com *Vila Olímpica dels Periodistes*, ubicada precisament a Montigalà. Es tracta d'un conjunt de 1.002 vivendes –reduïdes amb posterioritat a 900– d'iniciativa privada (Montigalà, SA.) que el 1992, durant mig any, seran cedides al COOB'92 a fi que s'hi allotgin més de 5.000 periodistes d'arreu del món que vindran a Barcelona per a cobrir les informacions dels Jocs. En aquella ocasió, l'alcalde de Badalona, Joan Blanch, va manifestar que la necessitat d'allotjament dels periodistes va ser la circumstància que va fer *desbloquejar* el polígon de Montigalà.

Altres fonts, però, afirmen que el que de debò va fer possible el *desbloqueig* foren els 10.000 milions de pessetes que el Consell de Ministres espanyol va destinar, el maig de 1988, per a la construcció de la *pota nord* del segon cinturó; xifra que va incrementar, el setembre del mateix any, en 4.000 milions més. L'octubre de 1988, representants del Ministeri d'Obres Públiques espa-nyol i de la Delegació del Govern a Catalunya van firmar l'acord de desenvolupament del segon cinturó abans de 1992. La *pota nord*, que travessa Montigalà, va fer pujar de preu els terrenys del polígon badaloní. Com l'espuma.

Montigalà, SA, doncs, feia un molt bon negoci. I, darrere Montigalà, SA, Banesto. En efecte, paral.lelament a les converses entre les diverses administracions per fer arribar el segon cinturó fins, com a mínim, a Badalona abans del

Levitt-Bosch Aymerich, S.A., una empresa de Madrid construeix la *Vila dels Periodistes*. DOMÈNEC UMBERT

1992, el banc de Mario Conde comprava el 43'08% de les accions del Fons de Garantia i el 6'08% d'accions de la Caixa. L'operació, que va dur-se a terme a un preu baratíssim –tal i com acostuma a vendre el Fons de Garantia–, va ascendir a 1.500 milions de pessetes. Segons Eduard Tortajada, tinent-alcalde de l'Àrea d'Urbanisme de l'Ajuntament de Badalona, "la compra de Banesto de les accions del Fons de Garantia i de la Caixa van fer-se abans que s'aprovés definitivament la construcció de la *pota nord* del segon cinturó fins a Badalona; va ser una operació arriscada, però es de suposar que Banesto, per motius obvis, deuria haver reduït aquest risc al mínim".

OLÍMPICS SILENCIS

De moment, Montigalà, SA, ha venut els terrenys de la *Vila dels Periodistes* a la promotora –vinculada a Banesto– Levitt-Bosch Aymerich, SA, de Madrid, per un preu que, segons fonts oficioses, volta els 6.000 milions de pessetes. En aquestes parcel.les s'estan ja edificant 844 pisos i 56 vivendes unifamiliars, que a finals d'any es posaran a la venda per a ser ocupades després dels Jocs. El preu en el mercat serà dels voltants dels 15 milions de pessetes de mitja. "Sí, quinze milions –diu Germán Checa, arquitecte tècnic i cap d'obra de Levitt-Bosch Aymerich S.A.–, però això es va dir tan sols per dir una xifra. Quan es venguin, es fixaran els preus que es creguin convenients".

A part de la *Vila dels Periodistes* , Montigalà, SA, ha venut una parcel.la de 39.505 m2 de sòl industrial-comercial a l'empresa Saudisa, SA, propietària de la cadena d'hipermercats Continente. Segons asseguren fonts de l'Ajuntament de Badalona, la compra ha costat a Saudisa, SA, a prop dels 600 milions de pessetes, ja que, en haver estat la primera en comprar, el preu del m2 li hauria costat sobre les 15.000 pessetes. Saudisa, SA, no ha volgut facilitar cap mena de xifra. Ni de comentari.

També en el màxim dels secrets es duen a terme la venda de la resta de propietats de Montigalà, SA. Respecte al sòl industrial i al sòl industrio-comercial, la gestió de venda va a càrrec, principalment, del gestor badaloní Joan Bellavista, que ha declinat parlar sobre el tema amb EL TEMPS. Això no obstant, segons s'ha pogut saver per altres fonts, Montigalà, SA, ha venut totes les finques *grans* (un mínim de 2.500 m2 per parcel.la), mentre que l'entitat immobiliària, previsiblement a l'espera d'una nova pujada de preus, es reserva les *petites* (de 800 a 2.500 m2). En total, l'entitat immobiliària de Banesto posseeix 191.574 m2 de sòl industrial, i 99.773 m.2 de sòl comercio-industrial, que, tenint present que el m2 es valora en aquella zona al voltant de les 35.000 pessetes, és fàcil deduir que la venda del sòl (no edificable) pot reportar beneficis que s'aproparien als 10.000 milions de pessetes.

Així mateix, Montigalà SA, té previst construir i posar a la venda, en una segona fase, 564 vivendes unifamiliars i 1.048 pisos, que, segons es rumoreja, és on el banc olímpic de Mario Conde assolirà el màxim dels seus beneficis. L'entitat immobiliària també pot disposar d'aproximadament uns 60.000 m2 de sòl per a locals comercials, corresponents a les plantes baixes dels edificis. I, per acabar d'arrodonir-ho, s'ha de tenir present que, amb la venda del sòl, dels pisos, dels habitatges i dels locals comercials, Banesto té l'oportunitat, donat que és l'entitat a qui s'efectuarà la compra, d'oferir, a condicions aventatjoses, els pertinents crèdits i hipoteques als possibles clients. Tant si els habitatges es venen a preu de Levitt-Bosch Aymerich, SA, com al d'Alícia Koplovich a la barcelonina Vall d'Hebron, pot afirmar-se, sense cap gènere de dubtes, que Banesto ha fet a Badalona un negoci d'allò més suculent.

Eduard Company

Joan Guitart, conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya passa a l'ofensiva

Per què he pactat amb Semprún

Joan Guitart va signar un acord de col.laboració amb Jorge Semprún pel qual el Ministeri de Cultura s'obliga a una inversió de 12.000 milions de pessetes a Catalunya en els propers tres anys.

"Sóc el conseller de Cultura d'un govern nacionalista". JORDI MORERA

Senyor Guitart, sap que alguns nacionalistes no estan d'acord amb el fet que vostè i Semprún hagin pactat?

—Jo sóc un polític nacionalista, és a dir, faig política, no sóc un gerent d'una societat de productes culturals. Sóc el conseller de Cultura d'un govern nacionalista, he estat al govern des del començament i tota la meva actuació ha tingut present aquest component de servei al país i des d'una òptica nacionalista.

—¿En quins principis fonamentals s'ha inspirat el pacte?

—Dos principis fonamentals. El primer és el de vetllar perquè les competències exclusives de Cultura de la Generalitat es respectessin. I el segon, procurar que tota la Cultura que es produís a Catalunya fos orientada per la Generalitat, amb els més grans criteris d'aprofitament i de racionalitat.

—¿Com s'orienten i quins són els criteris que presideixen aquesta orientació amb el Ministeri de Cultura?

—Ho he dit moltes vegades, jo defenso el que han defensat els successius governs de la Generalitat, i que estava en el nostre programa electoral a les eleccions de l'estat espanyol, i és que entenem que la coherència competencial exigiria la desaparició del Ministeri de Cultura i la seva substitució, perquè l'estat té competències, per una Secretaria d'Estat.

—Voler la desaparició i a la vegada pactar és una paradoxa aparent?

—Una vegada nosaltres no guanyem les eleccions, ni es necessiten els nostres vots per a la constitució d'un govern que permeti l'aplicació dels principis polítics que inspirem nosaltres, l'estat s'orienta

administrativament de la manera que entén més convenient. A partir d'aquest moment el Ministeri de Cultura existeix amb un pressupost molt important i creixent. Per tant, es tracta de veure com respectant les nostres competències s'orienten les relacions amb un Ministeri que existeix i que a més té diners.

—Aquesta és una situació que ratlla l'ambigüitat.

—L'ambigüitat prové del text constitucional i estatutari. Hi ha un element de pertorbació, mentre un text reconeix que la Generalitat té competència exclusiva, un article constitucional diu que l'estat considerarà el servei de la Cultura com un deure i una obligació fonamental. La Constitució dóna entrada a l'estat en aspectes culturals.

—¿Què cal fer llavors?

—Jo des del començament m'adreço al ministre de Cultura i li dic que hem de resoldre quatre coses. En primer lloc, l'estat mai ha invertit en infrastructures culturals a Catalunya, mai, ni abans ni ara, i fa un any nosaltres ho denunciàrem amb un treball i que demostra clarament i davant de l'escàndol de tothom que l'estat no havia invertit aquí en Cultura.

Aleshores, primer punt, l'estat ha d'invertir en infrastructures culturals sense que això representi una intervenció de l'estat que disminueixi les competències de la Generalitat. Signem un conveni per la construcció de l'Auditori en el qual l'estat paga el 50 per cent i l'altre 50 per cent la Generalitat i l'Ajuntament, un 25 per cent cadascú, sense que en la gestió hi participi l'estat, sinó un consorci Generalitat-Ajuntament. I igual passa en altres situacions d'aquest tipus.

Per tant, quan algú ens diu que creu que nosaltres ens hem venut per 12.000 milions de pessetes o pel que sigui, no és veritat. L'estat aporta, no participa en els òrgans de govern. No hi ha hagut des d'aquest punt de vista cessió de competències de la Generalitat. Hi ha diners de l'estat per construir infrastructures absolutament necessàries.

Nosaltres hem reclamat des del primer moment que ens transferissin els diners, vam denunciar com això no s'havia fet fins ara. Tothom trobava que s'haguessin pogut invertir més diners a Catalunya.

—Un altre tema és el de les subvencions.

—Des del primer moment el Ministeri de Cultura va donar subvencions, a persones, a entitats, i la Generalitat no se n'assabentava oficialment, només pel que podia deduir. No és que no existissin les subvencions del Ministeri podran arribar, no, és que ja venien. Vaig demanar que es fes un estudi sobre les subvencions en què es demostra el nivell de diners que donaven, que ens semblava en alguns aspectes insuficient i en altres més compensats. ¿Què hem aconseguit en el tema de les subvencions? En el cas

"Mentre l'estat s'administri amb recursos que ens corresponen a nosaltres, ens han de ser donats d'acord amb els nostres criteris de política cultural. Tot el que hem fet ha estat anar cap aquí".

de subvencions que fan referència a xarxes estructurals, el criteri de la Generalitat és decisiu, en el sentit que si creu que no s'adapten a les normes generals, la subvenció no es produeix. El que no podem fer és manar al Ministeri que doni subvencions determinades, però en canvi sí que les subvencions es donin segons una coherència o no es donin quan no tinguin aquesta coherència.

—I amb les subvencions que corresponen a activitats culturals?

—En aquestes, el nostre criteri és que la política la fa la Generalitat, i que el Ministeri si disposa de diners ha de donar subvencions de forma complementària a les que la Generalitat dóna, quan són in-

"A la fotografia s'hi surt molt més quan hi ha un enfrontament. Quan dius, ara no hi ha enfrontament, ara hi ha acord, sembla que la cosa queda molt menys fotogràfica".

suficients els diners que dóna la Generalitat. Per aproximar-nos al màxim en aquesta situació s'estableix aquesta fórmula de coordinació en la qual nosaltres participem en la coordinació de les subvencions que dóna el Ministeri, no les que donem nosaltres. També és clar en els acords que la facultat de donar-les o no donar-les la tindrà el Ministeri de Cultura. Això no és un pas enrera respecte al que hi havia. És un pas endavant.

—¿Com s'explica que l'hagin acusat d'adoptar mesures polítiques poc nacionalistes quan vostè les està exposant com a beneficioses?

—Estem en un Departament en què les persones que hi som som nacionalistes, tenim una idea clara del que és el país i del que hem de fer. M'ha sorprès una acusació en un sentit contrari. No sé què és l'ortodòxia nacionalista, ni si me'n poden acusar. No nego el nacionalisme dels altres, però en aquest cas vull també que es respecti la nostra manera d'entendre la realitat, sobretot quan crec que, objectivament, és absolutament coherent el que hem fet. I que havíem anunciat que ho faríem, i ens semblava que aquests quatre o cinc punts són els que havíem de negociar amb el Ministeri i els que havíem d'acordar, en benefici del país. Perquè a més no és que quan ens tapem les orelles per no sentir el soroll del Ministeri no passa res. El que passa és que no s'inverteix a Catalunya. La gent que vol subvencions les va a sol.licitar a Madrid i el Ministeri les dóna No és que en quedar-nos nosaltres quiets impedíssim les actuacions, sinó que transcorrien. No és que per desitjar una altra ordenació de l'estat, es produís, és que no s'ha produït. Em sembla que al mateix temps que s'ha de ser coherent políticament, s'ha de ser responsable des del punt de vista de la racionalitat de la situació.

—De l'exclusivitat que l'Estatut dóna a Cultura , ¿què en queda?

—N osaltres hem de poder administrar tot el que fa referència a Catalunya amb exclusivitat. Però la projecció internacional, ¿és competència exclusiva de qui? ¿de l'estat o de la Generalitat? Nosaltres pensem que la projecció internacional la podem tenir, però l'estat també la realitza, i el que hem de vetllar és perquè quan la realitzi deixi clar que la cultura catalana és una cultura diferenciada. Però la projecció internacional de l'estat espanyol l'ha feta l'estat i ningú no li nega que pugui fer-ho. Tampoc ningú no ens ha de poder negar que nosaltres puguem projectar la cultura catalana en la mesura que pensem que hem de fer-ho.

¿L'estat no pot donar subvencions a Catalunya? ¿A ningú? ¿La competència exclusiva nega a l'estat aquesta contribució? Aquesta és la pregunta. ¿Ho nega també a altres entitats privades, bancs, entitats financeres, quan donen diners

per mecenatge? ¿Això vol dir que afectaria a la competència exclusiva de la Generalitat? Jo estic disposat a discutir-ho això, però jo li dic que des de la realitat aquestes subvencions s'havien donat sempre. I arribaven a Catalunya d'una manera no encardinada amb la política de la Generalitat i a més es distribuïen sense coneixement de la Generalitat. Per tant, això és el que hem tractat de fer. No hem tractat de fer un pas enrera sinó un pas endavant en aquest sentit. És difícil impedir a l'estat que doni diners a gent que ho sol.liciti.

Però mentre l'estat s'administri amb recursos determinats, que ens corresponen a nosaltres, ens han de ser donats d'acord amb els nostres criteris de política cultural. Tot el que hem fet ha sigut anar cap aquí.

—Vol dir que els partits que defensen la supressió del MC no tenen prou força per intervenir en la política de govern de l'estat...

—Clar. Nosaltres no hem guanyat les eleccions. Ens vam presentar a la campanya electoral dient que havia de desaparèixer el Ministeri de Cultura. Si els vots del Grup Parlamentari Català haguessin fet falta, haguéssim demanat la supressió. La qual cosa no vol dir que ara que el partit que governa manté el Ministeri i dóna diners, nosaltres no diem que una part d'aquests diners són nostres.

—¿Si no pots guanyar el teu enemic, uneix-t'hi?

—No és unir-se. Crec que nosaltres no hem fet un decret d'unió. Ha estat necessari arribar amb una fórmula d'acord.

—¿Vostè és conscient que aquesta fórmula és impopular?

—A mi m'ha sorprès una cosa, hi ha hagut un sol medi informatiu, en què els comentaristes polítics s'han expressat contràriament. En canvi, li puc assegurar que en el mateix mitjà informatiu, la lectura de la notícia dels acorsds jo mateix no la vaig entendre. És a dir, cabria pensar que les persones que van fer-ho és possible que no tinguessin la informació necessària, que no em va ser demanada ni requerida. Si es llegeix la notícia que va sortir en aquest diari i després llegeixen els comentaris, no era possible entendre gran cosa. De totes formes es fan unes acusacions que ens hem venut l'Estatut, que és una acusació que no es pot fer sense raonablement estar-ne convençuts. I jo en aquest cas entenc que és una acusació calumniosa.

—¿S'està referint al diari Avui?

"Crec que nosaltres no hem fet un decret d'unió". JORDI MORERA

—Em refereixo al diari *Avui*. I potser no al diari, si més no a una de les columnistes i a un altre en un article, mentre que un altre dels articles em semblava amb una certa coherència de plantejament. Compartia un neguit, que és el que compartim tots quan vivim en realitats que no són les que voldríem que fossin.

—¿Li fa por que el pacte endegui un procés d'espanyolització de l'autonomia?

—Miri jo només puc dir-li una cosa. Moltes persones de les qual no hi ha cap dubte de la seva catalanitat, m'han expressat el seu vist-i-plau. Ho han entès d'una manera positiva i beneficiosa. Jo no crec que aquí hi hagi espanyolització. Tot això es fa per mantenir i per incrementar i per dotar millor la cultura catalana. És la nostra obsessió. Si el Ministeri de Cultura, en inversions, no estava present a Catalunya i ara hi serà, no crec que sigui cap aspecte negatiu. I en els altres aspectes, ja hi era, i espero que ara el que ja hi havia es pugui realitzar d'una manera més adequada a la nostra manera d'entendre i a la nostra orientació política.

—¿No hi ha pèrdua de sobirania?

—No n'hi ha.

—Fa uns mesos vostè va fer una conferència en què parlava de fer una política cultural nacionalitzadora. ¿Es podrà seguir mantenint aquesta estratègia?

-Crec que absolutament. Precisament quan parlava amb el ministre i li deia que les subvencions que envia el ministeri han de ser complementàries de les nostres, jo vaig expressar clarament quin era el nostre criteri de subvenció i per tant en aquest sentit que en tant s'adaptin amb aquesta complementarietat és els criteris que nosaltres donàvem. Si en algun cas les subvencions que dóna el ministeri no s'adapten en aquesta complementarietat i responen a criteris del ministeri, el que puc dir és que això és el que estava passant ara. És a dir, no crec que hi hagi hagut cap cessió de sobirania, al contrari, hi ha una intervenció que no es produïa i un plantejament i una voluntat coherent on d'alguna forma no ens donàvem per enterats. Es el que deia. Tapar-se les orelles no crec que millori la situació.

—¿S'ha acabat l'enfrontament amb Madrid?

—El fet que hi hagi coses que millorin les situacions i els diners aplicables en cultura sense compromisos competencials, em fa l'efecte que això a molta gent l'hauria de satisfer. Ara, si el que es pensa és que l'actitud que s'ha de prendre és de guerra amb el govern de Madrid o guerra al Ministeri de Cultura, efectivament, nosaltres aquesta política no l'hem feta. I jo entenc que tenim l'obligació d'entendre'ns amb el govern de Madrid, sigui quin sigui, perquè Catalunya no anirà bé si el que hi ha és un enfrontament continuat amb el govern de Madrid. Aquest és un criteri que jo he procurat seguir sempre. La nostra política és per la via del diàleg sense deixar-hi un tros de pell.

—¿Vostè el que vol és sortir a la fotografia?

—A la fotografia s'hi surt molt més quan hi ha un enfrontament. Si ara jo anunciés un enfrontament li asseguro que ve tothom. Quan dius, ara no hi ha enfrontament, ara hi ha acord, sembla que la cosa queda molt menys fotogràfica.

—¿Com interpreta vostè que els responsables de la política cultural del Partit dels Socialistes de Catalunya s'hagin alegrat dels pactes?

—El que alegra als partits que estan a l'oposició no em disgusta necessàriament a mi. Hi ha moltes persones dins del Partit dels Socialistes de Catalunya que comparteixen la realitat diferenciada i cultural de Catalunya. En aquests casos no em sap gens de greu que se n'alegrin. Jo també me n'alegro quan hi ha coses que van bé encara que no les haguem fet nosaltres.

—¿A partir d'ara s'han acabat els recursos al Tribunal Constuitucional en matèria de Cultura?

—No. Si ells fan una norma reglamentària que afecta a les nostres competències, anirà al Tribunal Constitucional. No hi ha cap mena de compromís en això, ni de retirar els recursos que hi ha presentats.

—¿I continuaran demanant la supressió del Ministeri de Cultura en pròxims programes electorals?

—El criteri del partit que està al govern de Catalunya i el del Grup Parlamentari català és aquest, i jo el comparteixo absolutament.

Josep Ma. Pasqual

EL TERMÒMETRE

Xarxa cultural

Amb l'eclosió colorística de les televisions privades tothom sembla haver oblidat un fet important: cap d´elles no emet ni mig minut en la nostra llengua. Xarxa cultural ha estat fins ara la única entitat o institució que s´ha adreçat directament als màxims responsables de Tele 5 , Canal Plus i Antena 3 perquè els respectius canals emprin el català en part de les emissions. De moment, només dues promeses difuses: han estat les respostes de Manuel Martin Ferrand, conseller delegat d' Antena 3, i de Pedro Paniagua, director de comunicació de Gestevisión-Telecinco.

Parc Tecnològic

La Universitat de les Illes Balears i diverses empreses privades han decidit dur endavant la creació d'un Parc Tecnològic al terme municipal de Bunyola (Mallorca). El primer pas ja s'ha donat amb la signatura d'un conveni entre la UIB i l'empresa Digital Equipament Corporation que representa per a la UIB la possibilitat de tenir un macroordinador valorat en més de 400 milions de pessetes.

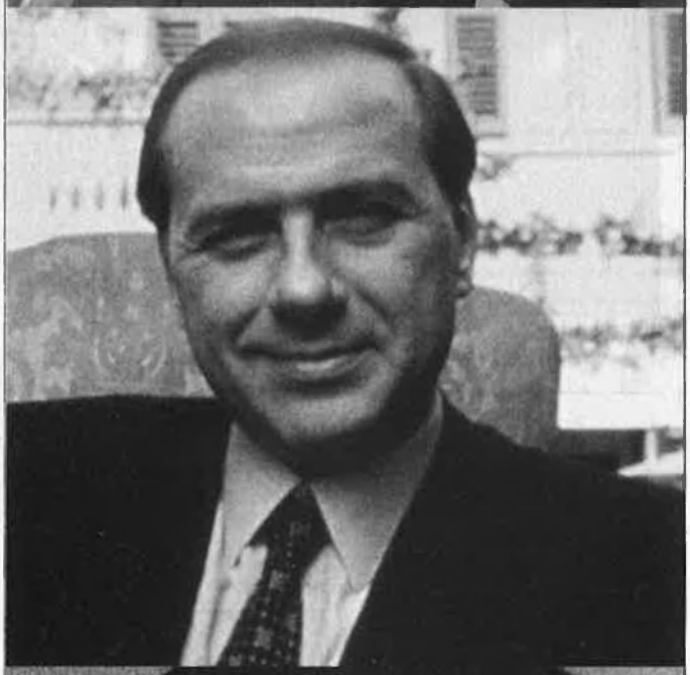
Enric Satué

El cartell confeccionat per l'autor de la maqueta d' EL TEMPS ha estat seleccionat com un dels cartells oficials de les olimpíades de Barcelona 92'.

Arcadi Garcia

Professor d'Història del Dret i membre del Consell Valencià de Cultura ha obtés el Premi de les Lletres Valencianes de la Generalitat valenciana, un dels guardons més importants que es concedeixen actualment al País Valencià. Nascut a la Vall d'Uixó l'any 1926, el professor Garcia va rebre el premi en reconeixement a la qualitat i extensió d'una obra fonamentalment centrada en aspectes jurídics, així com pels seus treballs d'investigació.

Dalt, el dissenyador Enric Satué. Baix, el magnat de la comunicació Silvio Berlusconi i Arcadi Garcia, recent premi de les Lletres Valencianes.

PP de Catalunya

Diverses fonts han assegurat que el Partit Popular de Catalunya, que lidera Aleix Vidal-Quadras, ha acollit diversos membres procedents de l´ultradreta més dura a les seves files. Aquest nou fluit vital per als populars va ser presentat a la premsa, ara farà un mes, com "una prova que el partit se centrava". Sense devetllar-nos cap a on. Durant la presentació dels nous acollits, sembla ser que un dels recents militants va exhibir els seu carnet falangista de tota la vida. Sembla que aquesta targeta de visita tan particular no era l´excepció entre molts dels que ja hi eren i els que acabaven d´aterrar sinó més aviat el contrari. Enguany, sense dubtes, és l'any del PP: al cas Naseiro, a lafulminant destitució de Salvador Palop de la comissió de compres de l' Ajuntament de València, i a la caiguda de representació política a Andalusia s'afegeix ara aquest vent frec i renovador dels seguidors de José Antonio.

Anguita

El president d'Esquerra Unida intenta mantenir les quotes de poder del PCE al si de la coalició malgrat les notòries revoltes dels independents, els comunistes renovadors i el corrent socialista. Anguita, que semblava l'esperança reformista ha demostrat de nou mètodes i estils del vell comunisme.

Sílvio Berlusconi

L'empresari italià de la comunicació ha perdut, de moment, el control del paquet d'accions que sobre Mondadori havia aconseguit. Benedetti controla, ara per ara, la situació.

LA SETMANA 7

Congrés constituent d'Unió Balear

1 El Partit creat per Gregori (Gori) Mir ara fa uns dos anys, Unió Balear, ha celebrat recentment el seu Congrés Constituent a la Ciutat de Mallorca. Mir serà a partir d'ara el secretari general de la nova formació, la qual es defineix com "nacionalista convergent". L'aspiració dels nacionalistes d'UB és aconseguir un procés de confluència –encetat amb converses– amb grups ideològicament afins, com és el cas dels exmilitants del CDS que foren expulsats del partit de Suárez arran de la darrera crisi; és el grup liderat per Josep Melià, que s'anomena "Centristes de Balears". L'objectiu a curt termini és la consolidació d'un gran grup nacionalista de centre que pugui ocupar l'espai polític que Unió Mallorquina ha deixat buit des del moment que ha pactat amb el PP, cosa que significa pràcticament la seva desaparició com a proposta política autònoma.

Mentre aquestes converses es produeixen, la Unió Balear s'ha constituït amb la ferma volutnat de, en le cas de no fructificar hipotètiques aliances o fusions, convertir-se en un grup polític potent, defugint del caràcter de "partit frontissa". Gori Mir explica que UB ha de ser "una força amb unes amples perspectives de poder". El primer envit seriós de la nova formació seran les eleccions autonòmiques i municipals de 1991, a les quals esperen acudir amb una proposta perfectament identificada i identificable pel voltant, una proposta "que pugui donar resposta a la realitat actual, històrica i cultural de les nostres Illes".

Miquel Payeras

After SAVE

2 La Secció Primera de l'Audiència de València, finalment, ha dictat sentència sobre el cas SAVE (Sociedad Anónima Valenciana de Estacionamientos), entitat que, com recordaran els nostres lectors, a través de la manipulació de les cintes magnètiques dels aparcaments de què era concessionària, va defraudar l'Administració amb una quantitat superior a 500 milions de pessetes. El Tribunal ha resolt condemnar el president i el gerent de la societat, **Vicente Iborra** (ex-president de la patronal valenciana) i **Francisco Casañ** a dos anys i mig de presó, respectivament, i a pagar la indemnització de 532 milions de pessetes, així com una multa de 200.000 pessetes pel delicte continuat d'apropiació indeguda. Encara que aquestes penes impliquen una considerable reducció comparades amb les primeres, ja que l'a-

Dalt, Vicente Iborra. Baix, Macià Alavedra

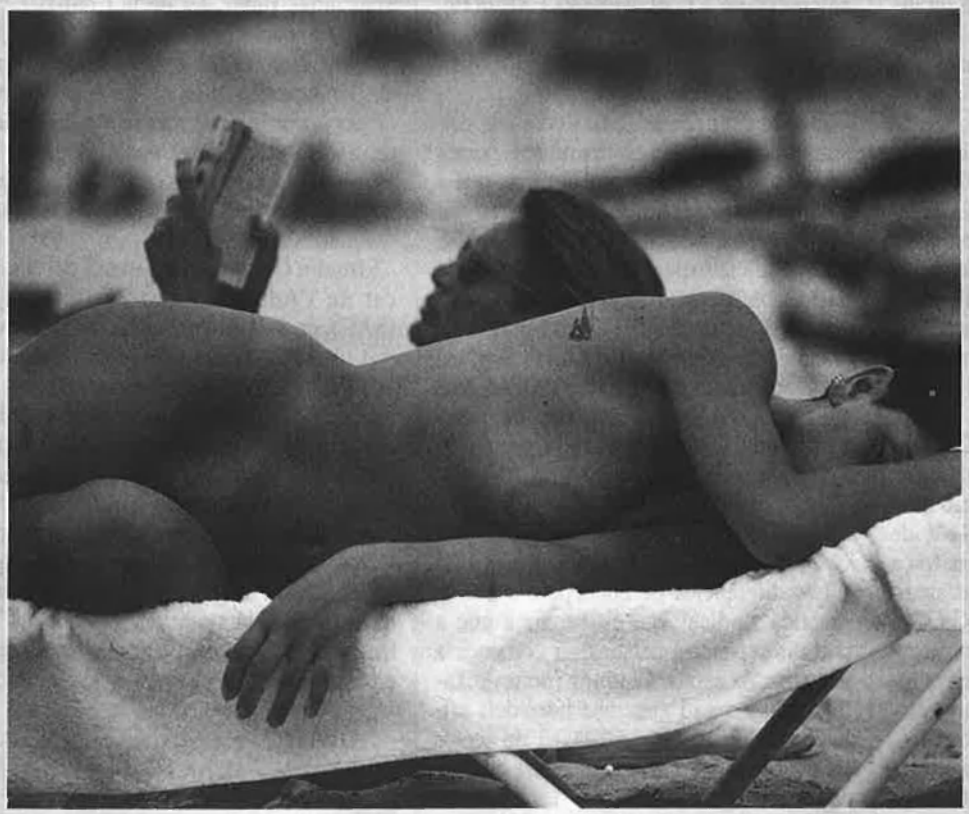
cusació exigia nou anys de reclusió per a cadascun dels màxims responsables i una indemnització de 760 milions de pessetes, els advocats de la defensa presentaran pròximament davant el Tribunal Constitucional el corresponent recurs de casació contra la sentència. A pesar d'això, és bastant presumible que Vicente Iborra no arribe a conèixer cap privació de llibertat, perquè comptarà amb el privilegi de la remissió condicional.

Segons la sentència del Tribunal, la manipulació de les cintes l'efectuava Francisco Casan, amb el consentiment Vicente Iborra, en una habitació camuflada, a la qual s'accedia a través d'un mecanisme digne dels millors recursos cinematogràfics de Hollywood, consistent en la pressió d'un pom que aparentava representar la funció d'una perxa en l'interior d'un armari.

Per un altre costat, el Tribunal ha decidit absoldre els altres 22 processats, tots ells empleats d'Aeropuertos Nacionales i SAVE, atès que la Sala ha considerat que la seua intervenció no va ser maliciosa i, en conseqüència, no tenen cap indici de reponsabilitat penal. Els directius de l'empresa els havien donat instruccions per tal que, manipulades les cintes magnètiques, en confeccionaren de noves amb les màquines enregistradores, semblants a les que hi havia als estacionaments de València.

Vicent Sirvent

COP D'ULL

De sobte, el *by pass*. El semàfor d'Europa ja no les retarda.

El llarg camí del finançament

3 Després de dos reunions en el que portem d´any - abril i maig-, la Comissió mixta de valoracions Estat-Generalitat es va tornar a reunir per tercer cop el 4 de juliol a fí d' exposar l' estat de la qüestió del nou finançament de l' autonomia catalana, que ha d´entrar en vigor a partir de l' 1 de gener de 1992.

El conseller d´Economia i finances de la Generalitat de Catalunya, Macià Alavedra, va assegurar que el procès de negociació amb l´Estat sobre el tema del finançament començaria a l´octubre o novembre d´enguany i es prolongaria fins el juliol del 1991. De moment, en la reunió del dia 4 es van posar de manifest les comparacions entre Catalunya i altres comunitats que sobre finançament han fet els experts de la part catalana de la comissió mixta de valoracions, una dada a recordar: Catalunya està per sota de la mitjana estatal pel que fa a finançament d´aquelles competències que també tenen altres autonomies. En la part positiva, es constata que la recaptació dels tributs cedits per l' Estat a la Generalitat "ha anat bé", segons paraules del mateix Macià Alavedra. El proper dia 25 de juliol tindrà lloc una nova reunió, aquest cop amb totes les forces polítiques de la part catalana de la comissió mixta, en la qual s' intentarà consensuar un diagnòstic comú sobre la situació real del finançament català, fet totalment imprescindible per assistir amb unanimitat a les negociacions amb l´Estat a partir de l' octubre o novembre.

El conseller Macià Alavedra va fer un repàs sintètic dels criteris que definiran el nou finançament. Respecte a la quantitat, se n' ha de fixar una que s´acosti a les de règim foral (Navarra i Pais Basc) que, actualment, és més alta per càpita que les de règim comú. El criteri d´igualtat -tots els ciutadans tenen dret als mateixos serveis- també ha de prevaldre i, segons el conseller d´economia, "cal anar cap a un finançament proporcional a la població". Respecte a la forma d´obtenir les quantitats en el futur finançament, Macià Alavedra va insistir en un punt ja conegut: cal que la Generalitat tingui capacitat de gestió de part dels grans impostos -IRPF i IVA-. Tot sembla indicar per ara una preferència per la gestió de l'IRPF encara que l'IVA no queda descartat a priori, a l'espera de la negociació amb la part estatal, ja a la tardor.

Albert Punsola

El sindicalisme nacional

Una assignatura pendent (1)

Les eleccions sindicals convocades per a la tardor permetran comprovar la incidència en el món laboral d'aquells sindicats catalans que no depenen d'organitzacions estatals. El sindicalisme anomenat nacional encara és força fragmentat.

La proximitat de les eleccions sindicals, que es faran, segons tots els indicis, entre el 15 d'octubre i el 15 de desembre d'enguany, posa de nou en evidència la dispersió del sindicalisme nacional, és a dir, d'aquell que no depèn de cap organització d'àmbit estatal i que posa la qüestió nacional en un lloc preeminent de la seva acció sindical. Al Principat, hi ha, pel cap baix, quatre opcions intersectorials que poden incloure's en aquest apartat, a més de diversos sindicats de sector amb forta implantació, sobretot a l'agrari i al de l'ensenyament. Al País Valencià i les Illes Balears, el panorama es redueix a sindicats autòctons en aquests dos sectors esmentats.

La situació sindical als Països Catalans és, doncs, ben diferent de la del País Basc, on hi ha dos sindicats nacionals amb gran implantació: d'una banda ELA-STV, de caire nacionalista moderat i primera força sindical basca per davant dels dos sindicats majoritaris a tot l'Estat, CC.OO i UGT. De l'altra, tenim LAB, sindicat en l'òrbita d'Herri Batasuna i amb menys incidència real però amb un arrelament clar a diferents àmbits laborals bascos. A Catalunya, hi ha hagut des de la transició fins ara diferents intents de construir un sindicat nacional fort, però tots han acabat fracassant per lluites internes i desavinences personals.

LA CSC, ENTRE DOS CORRENTS

A les darreres eleccions sindicals, celebrades a final del 1986, entre CC.OO i UGT van aconseguir gairebé el 80 per cent dels delegats sindicals de Catalunya. A força distància, van quedar tres forces, l'USO, la CSC i la CNT-Catalunya, amb percentatges entre el 3'5 i l'1 per cent. La Confederació Sindical de Catalunya (CSC), que es trobava llavors en procés de formació, va obtenir uns resultats força acceptables. Amb més de 500 delegats, es col.locava com a quarta força sindical catalana. A l'administració pública autonòmica, que va fer eleccions sindicals un any més tard, a final del 87, la CSC obtingué el 22 per cent dels delegats, la qual cosa li permetia ser la tercera força sindical en aquest sector.

Però la Confederació, tal i com reconeixen ara molts dels seus membres, només era en aquell moment una sigla, ja que a l'interior seu coexistien dos sindicats que no van acabar mai de fusionar-se. La CSC nasqué oficialment l'any 1987, de la unió de la Confederació Sindical de Treballadors de Catalunya (CSTC), el Sindicat de Quadres de Catalunya (SQC) i el Sindicat de Treballadors de la Caixa de Pensions (SECPVE). Aquest últim, però, ha continuat tenint la seva existència pròpia, al marge de la CSC.

UNES SIGLES EN LITIGI

Les diferències de concepció sobre la pràctica sindical van esdevenir a poc a poc discrepàncies personals i començà a parlar-se de sector Llerinòs (nom de l'aleshores secretari general i líder dels afiliats provinents de la CSTC) i de sector Fayos (nom del qui era secretari general adjunt i dirigent del SQC). La tibant situació interna esclatà el maig del 88, quan el sector Llerinòs convocà un congrés extraordinari que l'altre grup mai no reconegué. Això fou l'origen d'una guerra per les sigles de la CSC que ha arribat fins al Tribunal Suprem, ja que el Departament de Treball de la Generalitat no admeté en un principi els nous estatuts del sindicat, sorgits d'aquell congrés extraordinari. La sentència del Tribunal, feta pública fa mig any, reconeix el dret a modificar els estatuts i, per tant, implícitament, també dóna legitimitat al col.lectiu que va fer el congrés.

Tots dos sectors fan servir el nom de Confederació Sindical de Catalunya, però mentre el grup liderat per Lluís Llerinós ha optat per potenciar el sindicat amb un nou congrés i un canvi de comitè executiu, el de Jordi Fayos ha decidit llançar unes altres sigles, les de la Confederació de Treballadors de Catalunya (CTC). Curiosament, entre les seus centrals de tots dos sindicats no hi ha ni dos-cents metres de distància: si el primer la té a la Ronda de Sant Antoni, prop de la plaça de la Universitat, el segon s'estatja a la Ronda de la Universitat, també tocant a la plaça del mateix nom.

Joaquim Gil, secretari general del Sindicat de l'Administració de Catalunya (SAC), un dels integrats dins la CSC, creu que el motiu que aquesta es trenqués fou la pràctica sindical, "que era diferent al Sindicat de Quadres, molt més elitista, que a la CSTC, més acostada a la realitat. Nosaltres creiem que cal tocar de peus a terra a l'hora d'actuar sindicalment". Aquesta opinió no és compartida per Jordi Fayos, president de la nounata CTC, qui opina que "hi ha gent que fa nacionalisme abans que acció sindical i així ens va. Si tens molta teoria però cap incidència real en el món del treball, no pots anar enlloc".

NOVA ETAPA I NOU EXECUTIU A LA CSC

Dins la CSC, el sector més fort i dinàmic és el de l'administració pública, el SAC. Després hi ha dos sindicats d'àmbit territorial comarcal, el SICO d'Osona i el STG de la Garrotxa, el primer d'ells majoritari en el seu àmbit. Els altres membres sectorials de la Confederació, el STEC en l'Ensenyament, l'APPF en el sector de Pompes Fúnebres, l'USEC en el dels empleats d'estalvis, comerç i serveis diversos i la Federació d'Indústria, que engloba tots els sectors industrials clàssics, tenen una incidència molt més petita en nombre de delegats als comitès d'empresa.

A l'últim congrés extraordinari fet per la CSC, el 5 i 6 de maig del 1990 a Vic, el comitè executiu va ser renovat quasi totalment, de manera que dels deu membres

La situació del sindicalisme de caire nacional és encara precària a Catalunya. DOMENEC UMBERT

que té, només repeteixen tres de l'antic comitè. A més, Lluís Llerinós va passar a ser president i per substituir-lo, va ser escollit secretari general Miquel Porter i Moix (vegeu entrevista adjunta). La ponència d'acció sindical aprovada en el congrés determina que l'àmbit d'actuació de la CSC és Catalunya o Països Catalans. "En aquest sentit, hem creat una comissió", aclareix Joaquim Gil, "per aprofundir les relacions que ja tenim amb sindicats dels altres Països Catalans".

Si la situació del sindicalisme de caire nacional és encara precària a Catalunya, el panorama a les Balears o al País Valencià és més desolador, ja que només hi ha sindicats autòctons amb una certa implantació als sectors de l'ensenyament (SEPV al País Valencià i STEI a les Balears) i de l'agricultura i ramaderia (Unió de Pagesos a Mallorca i Menorca, Unió de Llauradors i Ramaders al País Valencià).

LA CTC, PER UNA CANDIDATURA UNITÀRIA

La Confederació de Treballadors de Catalunya (CTC), nascuda d'un dels dos sectors que reclamen les sigles CSC, es va constituir públicament l'ultim primer de maig a Barcelona. El president és Jordi Fayos i el secretari general Antoni Núñez. Aquest últim és alhora el màxim dirigent de la Confederación de Cuadros de Catalunya (CCC), formada a partir d'una escissió de la Confederación de Cuadros, sindicat d'àmbit espanyol que té una delegació a Catalunya. A més d'aquesta organització i del Sindicat de Quadres de Catalunya, que dirigeix Fayos, dins la CTC hi ha també el Sindicat de l'Estalvi de Catalunya (SEC), amb força implantació dins d'aquest sector, i la Federació Sindical de l'Administració de Catalunya (FSAC), de creació recent.

Segons Jordi Fayos, els sindicats minoritaris han d'arribar a acords entre ells per intentar evitar el bisindicalisme actual, que fa de CC.OO. i UGT forces omnipotents. "Ara hi ha les circumstàncies per fer una tercera força important a Catalunya, però això no es pot fer des de la teoria, sinó des de la pràctica sindical diària.", assegura Jordi Fayos.

La CTC convocarà el pròxim setembre una assemblea oberta per redactar un manifest d'unitat sindical i intentar que totes les opcions petites s'uneixin sota una mateixa sigla. "Això no vol dir renunciar als plantejaments nacionalistes", afegeix Fayos, "però ha quedat demostrat que fer un ELA-STV com al País Basc és impossible a Catalunya. ¡Que més voldríem nosaltres que tenir una cosa semblant! Per tant, cal deixar els personalismes; nosaltres estem disposats a sacrificar les nostres cadires perque aquesta força nova pugui ser l'embrió de la unitat sindical".

Tot i aquestes paraules, Fayos reconeix que les relacions amb la CSC són, ara per ara, inexistents i que els conflictes personals del passat recent fan inviable qualsevol acostament dels dos col.lectius. La Confederació de Treballadors de Catalunya manté converses amb la Unió Sindical Obrera (USO) de Catalunya per intentar una candidatura conjunta a les eleccions sindicals de la tardor.

Joan Vila i Triadú

Miquel Porter i Moix, nou secretari general de la CSC: "Si ens volen enterrar, és perquè som ben vius i molestem"

La primera pregunta gairebé és obligada: què fa un home com vostè, que ha estat diputat d'ERC i director general de Cinematografia de la Generalitat, fent de secretari general d'un sindicat

—Per una vocació molt antiga i perquè, no volent-me dedicar a la política per raons personals i volent servir al país, he cregut que aquest era el lloc més idoni. D'altra banda, perquè considero imprescindible que existeixi un sindicalisme català real. Tot i que porto ja uns deu anys com a afiliat a la CSC, mai no hi havia ocupat cap càrrec, perquè abans tenia altres feines, a l'Esquerra Republicana i a l'organització del cinema. Penso que en aquest país, desgraciadament, no es porta gens la seriositat de dimitir quan cal, quan te n'adones que una etapa ja ha passat. Però havent dimitit de les qüestions polítiques, malgrat tot s'ha de fer un servei, ¿i quin servei millor que el d'un sindicat?

—Acceptar el càrrec ha tingut cap relació amb la crisi que ha passat aquests últims anys la CSC? És a dir, ¿a vostè l'han anat a buscar per posar pau al sindicat?

—Sí, suposo que em van venir a buscar perquè tothom sap que sóc un home amb unes idees concretes, però sobretot una persona de pau i que té moltes possibilitats d'arreglar les coses per la via diplomàtica. Per tant, el que es vol és donar la sensació que s'han acabat les batalles i que ara començarem a treballar amb tranquil.litat.

—Vostè creu que aquest passat recent de la CSC, fet d'escissions i enfrontaments personals, es pot oblidar i es pot començar de nou?

—Personalment, crec que no es pot oblidar mai res. L'oblit és per despistats o per malintencionats. Sí que es pot entendre, comprendre, superar, però oblidar, no, perquè l'oblit porta a desarmar-se, quan el que s'ha de fer és armar-se.

—Algunes persones de fora de la CSC opinen que la situació s'ha enrarit tant, que vosté no podrà arreglar-la, tot i el respecte que manifesten cap a la seva persona. N'hi ha que diuen que la CSC és pràcticament morta.

—Això d'enterrar coses és moda en aquest país, sobretot quan els enterradors són molt sovint interessats. També hi havia qui enterrava l'Esquerra, fa un temps. Sempre s'està enterrant alguna cosa. ¿Per què? Perquè molesta. Però, des del moment que molesta, és que no és mort. Els morts no molesten mai. Pel que fa a si jo sóc capaç o no de remuntar la situació, això el temps ho dirà. Em sembla molt important aclarir que no sóc jo sol, sinó que hi ha força gent al darrera amb voluntat, no ja de supervivència, sinó d'enfortiment. A l'últim congrés de Vic, ho vaig veure molt clar. Mai no hi havia hagut tanta gent en un congrés de la CSC, i s'hi respirava un cert entusiasme renovat. Era allò d'"ara ja ha passat la turbonada, no ha estat més que una turbonada". Qualsevol cos humà, individual o col.lectiu, passa per crisis, però una vegada passada la crisi i la convalescència, aquest cos està disposat a seguir vivint. Les coses no són pas perquè sí, i si aquest sindicat, malgrat tants enterradors, no s'ha mort, és perquè ha d'existir.

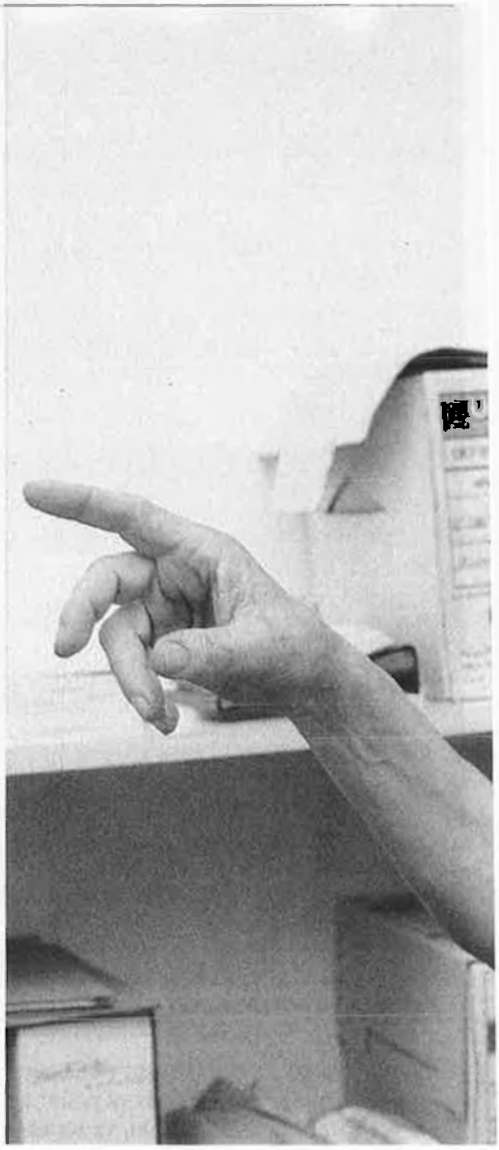
—A la CSC una de les coses que li retreuen és que fa molt nacionalisme i poca pràctica sindical.

—Depèn dels sectors i depèn del moment. És cert que en alguns moments, l'aspecte nacionalista semblava primar sobre l'aspecte laboral. Però en d'altres, havia estat a l'inrevés. Seria bó d'arribar a una fusió dels dos conceptes. No ens convé allargar més el braç que la mànega en certes coses. Ens convé fer accions que demostrin que nosaltres som bàsicament un sindicat. Jo no he abandonat pas el meu partit, ERC, però el dia que vaig ser elegit, la primera cosa que els vaig dir és: senyors, a partir d'ara no comptin amb mi per a res, pequè no vull barrejar de cap manera una cosa amb l'altra.

—Per tant, vosté creu que els sindicats han de ser completament independents dels partits.

—Forçosament. En el moment que, d'una manera directa o indirecta, hi ha una submissió d'un sindicat respecte a un partit, sigui quin sigui, ¡malament rai! La independència sindical ha de ser absoluta.

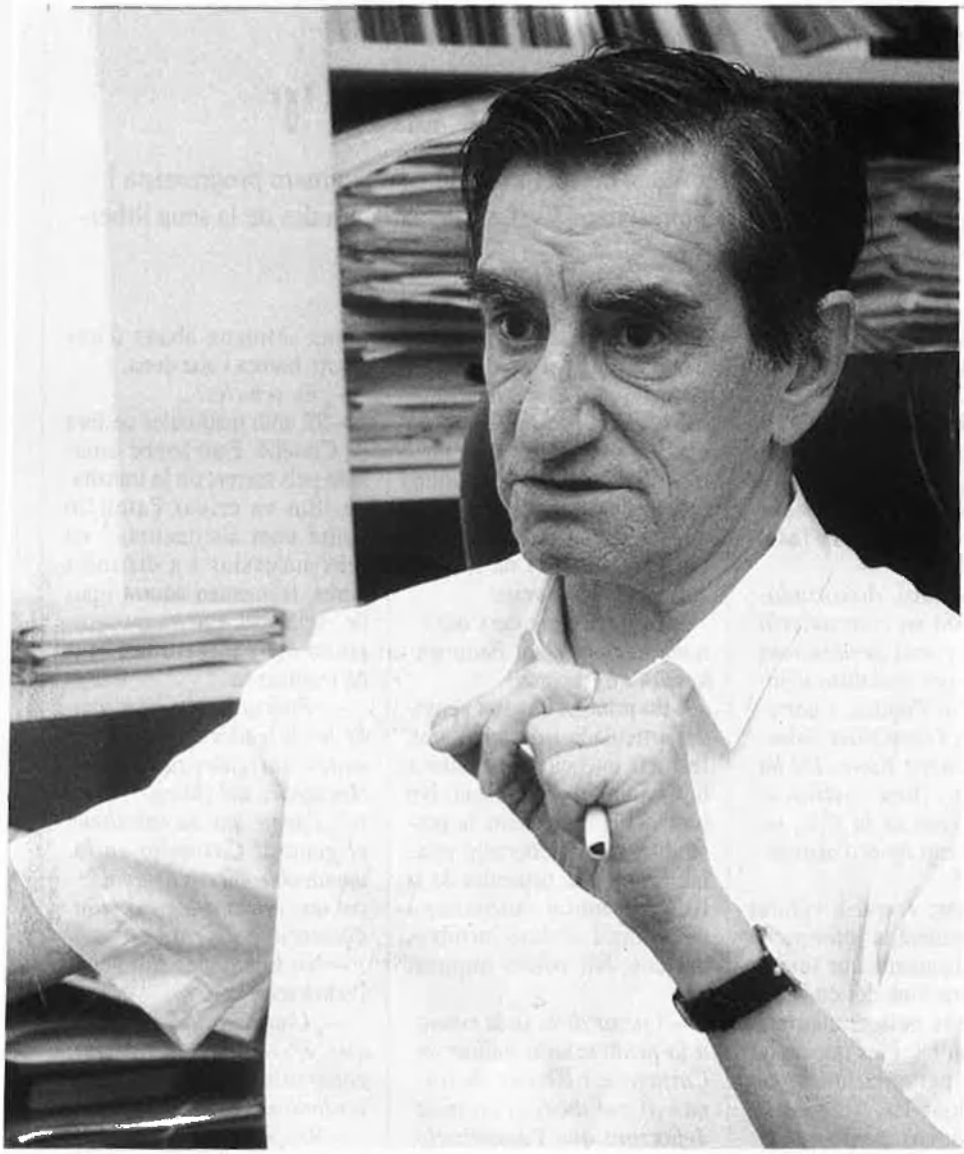
—Però els partits donen dire ctrius en aquest àmbit. ERC fa poc ha aprovat un document sobre acció sindical, en el qual fa recomanacions als militants sobre com haurien d'actuar en el món laboral.

—Això em sembla conseqüent per part d'ERC i no puc fer més que alegrar-me'n. Però això és completament separat del que fem nosaltres. En altres moments s'ha acusat la CSC de ser massa pròxima a CiU. Mentre jo sigui secretari general, no serem propers, en aquest sentit de submissió o de lligam, a ningú. Serem propers als que de debó es posin al costat del treballador, però només això.

—Les eleccions sindicals de la tardor podrien fer que les opcions que no són ni CC.OO ni UGT, si no s'uneixen, no tinguin cap tipus de representació. ¿Quina estratègia d'aliances amb altres sindicats plantegeu?

—Tant la llei electoral com l'ordenació de les eleccions primen les dues grans centrals sindicals a escala estatal per a fer desaparèixer les altres opcions. Una manera d'evitar-ho, és clar, seria pactar entre nosaltres, almenys en certs

aspectes. Un sindicat pot nó ser directament nacionalista però sí seriosament sindical, per tant, ¿per què no podem anar plegats a les eleccions?

—¿Això inclou també els sindicats d'àmbit estatal, com la USO o la CGT?

—Amb alguns d'aquests, hi estem en converses. Pensem que és tant important la unió per batalles puntuals que no farem pas fàstics a cap acord raonable. Evidentment, no parlarem mai amb sindicats grocs o anti-catalans, això no. Anar amb la CGT, per exemple, seria un honor per nosaltres.

—Els qui van marxar de la CSC , els del Sindicat de Quadres que ara han creat la CTC, ¿queden descartats d'aquests possibles pactes?

—Són ells els que no es volen ajuntar amb ningú, els que s'han desmarcat. Només representen a qui representen, és a dir, a molt pocs. Jo no hi estaria en contra, si ells s'hi avinguessin, això voldria dir que s'han penedit i ja ens estaria bé. Rectificar és de savis, diuen.

—Anant una mica més al fons de la qüestió, què és el que, segons vostè, ha fet que a Catalunya no sorgís un sindicat com ELA-STV a Euskadi. És perquè la classe obrera catalana té una tradició diferent o és culpa de la gent que hi ha hagut al darrera dels diferents projectes?

—Jo crec que hi va influir molt el sistema de retorn dels béns sindicals decidit per l'Estat. La gran central sindical a Catalunya, abans del 36, era la CNT. A l'hora de retornar els locals, a la CNT l'han fotuda, per un costat i per l'altre, amb una absoluta i evident injustícia, tant històrica, com jurídica. D'altra banda, els locals del CADCI, un sindicat netament català, els han donat a l'UGT. Vull dir que han anat a impedir l'existència d'un sindicat català per consolidar un sindicalisme espanyol. Si des del poder, des de les forces de la reacció i des de les patronals s'ha volgut així, nosaltres només podem dir: d'acord, ho han aconseguit, però no ens rendim.

—¿No creu que hi una falta de consciència nacional entre les classes populars catalanes?

—No, no, el que hi ha és una mena de mentida poètica. El treballador català, precisament perquè viu molt més a prop dels corrents europeus, no és diferent als altres pel que fa a la consciència de classe. Arreu del món hi ha hagut una gran baixada d'aquesta consciència, ja que les condicions objectives de vida del treballador han canviat, almenys a Europa occidental. Per tant, les velles fórmules que podien ser útils fa quaranta anys, ara no ho són. El repte està en la fusió entre les reals necessitats d'un nou tipus d'assalariat i les reals necessitats del seu propi país. Jo crec que el treballador català té més consciència social que molts altres treballadors, el que no té és el mateix tipus de fórmula reivindicativa. La vella fórmula de confederació ibèrica hauria respost a la realitat, però els partidaris de la ruptura vam perdre i el pacte de la transició va ser vergonyant més d'una vegada. Els problemes del camp andalús no tenen res a veure amb els del camp català, com els d'un treballador d'una zona de desenvolupament industrial, tampoc amb els d'un d'una zona poc industrialitzada. I a més, l'aparició de nous llocs de treball en el sector terciari ha fet sorgir una nova franja social que no té el mateix tipus de consciència que l'obrer que treballava cinquanta hores a la setmana el segle passat.

—Ja per acabar, ¿com es planteja la CSC l'àmbit dels Països Catalans? ¿Quines relacions té amb sindicats valencians o mallorquins?

—La vocació de l'antic SOC i de l'antiga CSC, era de Països Catalans, lògicament. La gent del meu equip actual tots estem d'acord amb aquesta idea. Nosaltres tenim gent a València i a les Illes. Ara bé, potenciar-los com a CSC des de Catalunya potser ens faria més mal que bé. Són ells que s'han de potenciar, amb la nostra ajuda, si cal. Com que nosaltres som una confederació, pot haver-hi una CSC valenciana o una CSC de les Illes. El nostre sistema permet que, a més dels sindicats sectorials, hi hagi organitzacions territorials, com les d'Osona i la Garrotxa. Això ho potenciarem, tant com ells vulguin i nosaltres puguem.

Joan Vila i Triadú

Quinze anys per una 'a' i una 'l'

Alexandre Àlvarez Borja, mitja vida dedicada al cos del tricorni, és un número progressista i valencià que, detingut el passat dia 19 i empresonat a Cartagena, parla ara des de la seua llibertat condicional. Quinze anys li podrien caure.

L'acte de Processament encausat a València amb data de 20 de juny de 1990, destaca i pressuposa que el membre de la Guàrdia Civil Alexandre Àlvarez Borja, destinat al nucli de serveis de la 312a. Comandància de Castelló, "participo junto con otros tres miembros... en una aparición pública y reivindicativa efectuada ante las cámaras de la TV autonòmica Canal 9, dentro de un noticiario, y en el cual fueron presentados como miembros del denominado Sindicato Unificado de la Guardia Civil". L'article 177 de les Reials Ordenances per a les Forces Armades dicta: "Tot militar té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió, cosa que inclou la seua manifestació individual o col.lectiva..."

—Es un gran decret, un article profundament democràtic. Ara, en la TVV aparegueren, sembla, quatre senyors del cos vestits d'uniforme, que realitzaren unes reivindicacions. Entre d'altres, la desmilitarització de la Benemèrita. A més d'una llista de millores econòmiques i laborals. L'acte afirma que qui parla sóc jo. Cosa que desmentesc rotundament.

—Vostè és el president de l'Associació Unionista de la Guàrdia Civil, encara pendent de legalització. ¿Espera problemes oficials?

—Posar en marxa la nostra associació cultural no hauria de tenir cap problema. De fet, n'hi ha vàries ja reconegudes dins del cos, com la d'Antics Alumnes, la Mútua Benèfica, etc...

—¿El President Lerma s'ha pronunciat al respecte?

—No he tingut directament cap mena de contacte amb ell, ! tant de bó !

—¿I amb algú més de la Generalitat ?

—Sí, he sostingut alguna entrevista amb una persona rellevant, i efectivament hi ha una bona actitud, un esperançador recolzament a l'associació.

—Però això, dissortadament, està en contradicció amb les recents declaracions del conseller socialista d'Administració Pública, i portaveu de la Generalitat Valenciana, Emèrit Bono. Ell ha declarat: "una institució armada com és la G.C. no pot tenir cap tipus d'associacionisme".

—No puc entrar a valorar minuciosament la informació. Els coneixements que tinc de les declaracions del conseller són només pels comentaris que m'han fet. Fins que no les estudie personalment, no pense valorar-les.

—En tot cas, pensa que el president voldria legalitzar-les.

—Veig voluntat tant per la seua part com per la mateixa Direcció General d'Interior. Les converses preliminars que s'han efectuat abans de llançar l'associació anaven en aquest sentit.

—¿Quins serien els objectius més urgents?.

—Fins de l'associació són, la promoció cultural i social dels seus membres i familiars; afavorir la inserció social a la comunitat on viuen i treballen, que la puguen conèixer ben bé per a estimar-la millor; fer totes les gestions dedicades al ple coneixement de l'idioma propi del territori on estem destinats, per tant integrar a aquests components del cos, per exemple, mitjançat l'aprenentatge i enteniment de la llengua dels països catalans; plans de formació i reciclatge professional, i realitzar, com diem al punt tretze dels nostres objectius i jo destaque, totes aquelles accions que puguen permetre una legislació progressista i de justícia social per als associats.

—D'altres comunitats autònomes segurament imitaran la vostra agrupació.

—En principi ha estat pensada, articulada i definida amb l'estricta intenció de treballar a la Comunitat Valenciana. No obstant això, presenta la possibilitat d'una federació estatal. En tot cas, dependrà de la lliure voluntat autònoma i autonòmica d'altres membres del cos. No volem imposar res.

—A pesar de la seua estada a la penitenciaria militar de Cartagena i d'haver de tornar al calabós, ¿continua defensant que l'associació vaja endavant ?

—Mai he dubtat d' abandonar-la pel camí. Es una associació específicament cultural, i no existeix cap raó per a negar-nos-la.

—Vostès volen la inserció dins de la comunitat o el país on presten servei . ¿Creu que la vida familiar dels guàrdies en petites reserves és massa endogàmica? ¿Quina cosa pensa sobre la vida a les casernes?

—Ara per ara preferesc no pronunciar-me al respecte. La meua contestació podria interpretar-se... bé, massa reivindicativa. En aquest moment no puc ni dec de fer-la.

—¿Els dies anteriors a la seua captura va sentir-se perseguit?

—Vaig notar la presència des d'una setmana abans d'uns quatre homes i una dona.

—¿En vehicles?

—Sí, amb matrícules de fora de Castelló. Però també caminant pels carrers on jo transitava. Em va cridar l'atenció veure com als cantons, en dies sucessius i a distintes hores, mantenien aquest tipus de vigilància. Em va mosquejar en certa manera la forma de realitzar-la.

—¿Podria haver estat una de les brigades anti-associonistes dirigides per Julián Hernández del Barco, "Arturo", l'home que va substituir el general Casinello en la implacable cacera de qualsevol que opinara alguna cosa diferent dins del cos?

—No tinc dades suficients. Podria ser.

—¿Una associació com la que voste promou pot ser compatible amb l'uniforme verdioliva?.

—Respecte en tot moment l'uniforme que porte, a més de estimar-lo. Però sóc partidari d'aquest tipus d'associacionisme dins del cos.

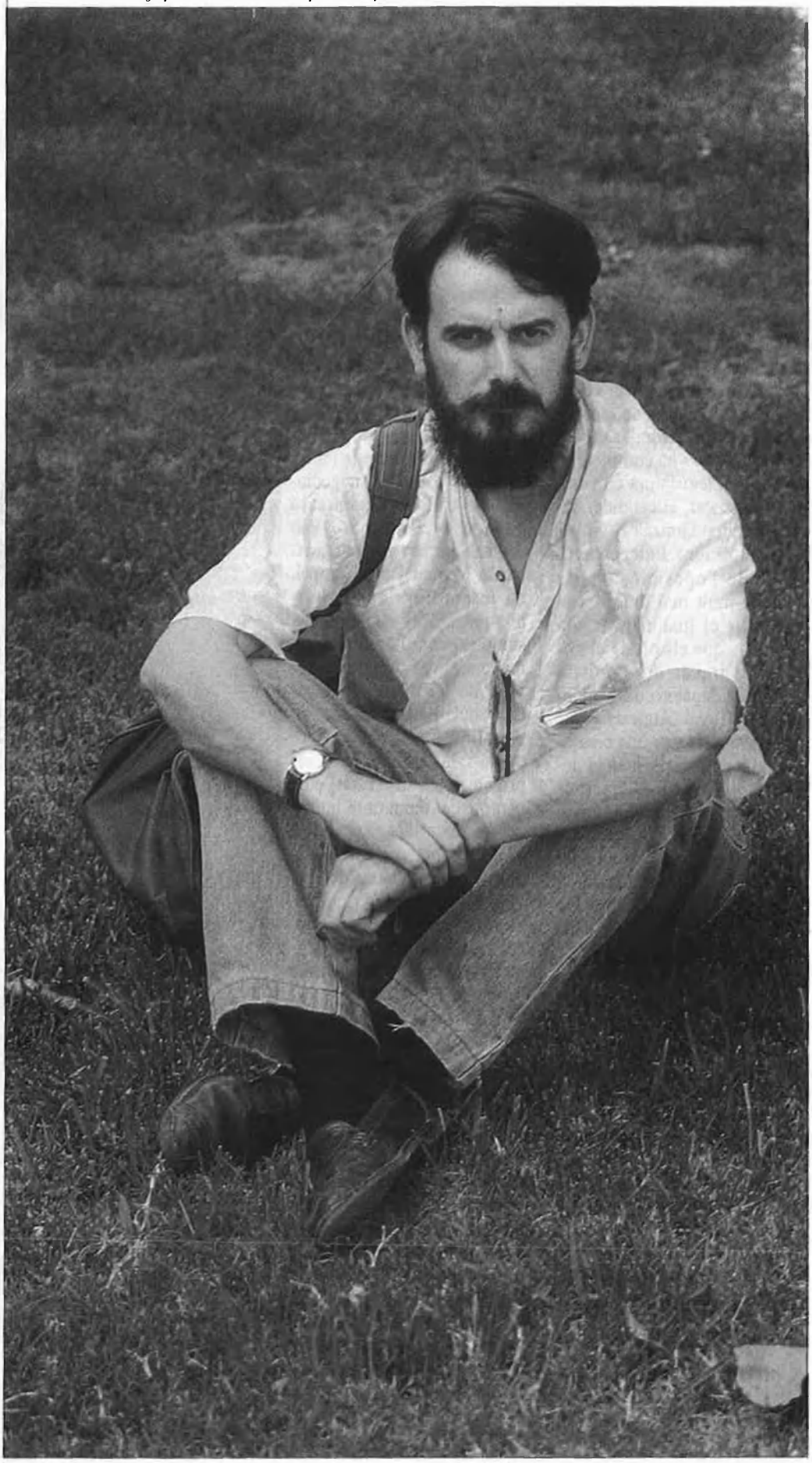
—Pràcticament tots els partits, en un espectre molt ample, han acollit un programa de democratització de la G.C., incloent-hi els drets sindicals.

—No pense introduir-me en la discussió, però el que no hi ha és voluntat per a tolerar l'existència d'un sindicat de guàrdies.

—¿Quants anys de presó li podrien demanar?

—Pel presumpte delicte de sedició, d'un mes i un dia a sis anys de presó; per apologia, la mateixa possibilitat de pena a complir; i per deslleialtat, de tres mesos i un dia a tres anys. La suma podría arribar fins

• Alexandre A. Borja podria ser condemnat per incomplir l'article 177 de les Forces Armades.

als quinze anys.

—Es plantejarà la idea d'un judici espectacular: seure amb tots el guàrdies demòcrates empresonats junts al mateix banquet.

—Sí, crec que ens reuniran a tots en un únic sumari. I que ens jutjaran a Madrid, en poc més d'un any.

—Per a la seua detenció, i entre les proves que estan en poder del jutge, es va utilitzar un sofisticat aparell d'alta tecnologia.

— Sí, un espectroscopi.

—Ideat per la Universitat de Múrcia.

—Sí. El jutge togat militar em va fer notar que les proves demostren que la meua veu era la mateixa que apareixia al programa de Canal-9. Aquest s'havia enregistrat gràcies a l'aparell, el qual reflecteix en tot moment l'espectrograma fonètic de cadascú. Seria com arxivar la veu, com les empremtes dactilars de la parla de cada persona. I diuen que per la semblança de les lletres "a" i "e", qui parla sóc jo. I que la prova és irrefutable. Diuen.

—Però la maquineta s'acaba d'estrenar...

—Sí, sí, amb mi i amb el "cas Blasco". Hem estat els conillets d'índies...

—La broma d'aquest experiment de laboratori podria ser quinze anys fora de sa casa, de la dona, de Castelló...

—¿Sap vostè una cosa? Molt sovint, la justícia i la racionalitat dels homes ha superat fins i tot la ciència... Si no, ¿on estaríem vostè i jo, la llibertat, la democràcia, la pau...?

—El projecte per a la pròxima legislatura del PSOE-Govern és el disseny d'una força policial única.

—Crec que la idea d'unificació dels dos cossos és encertada. I m'imagine que no seria per a militaritzar la policia nacional, sinó per a desmilitaritzar la Guàrdia Civil.

Ismael L. Belda

DES D'EL RETIRO

Josep M. Sanmartí

Set mesos de tot

Bon punt es van conèixer els resultats electorals del 29 d'octubre passat, tots els comentaristes polítics van coincidir a pronosticar que el pròxim govern socialista s'hauria de mostrar més flexible amb l'oposició i hauria de recuperar certes tradicions pactistes pràcticament perdudes en les dues legislatures anteriors. Aquest pronòstic s'ha complert en part i, de fet, és la gran variant d'aquesta legislatura en comparació de les altres dues. Només començar, el candidat socialista a la presidència del govern, Felipe Gonzalez, va haver de buscar el suport de les Agrupacions Independents Canàries (AIC), del seu diputat Luis Mardones, per poder ser nomenat primer ministre amb majoria absoluta. Tot i això, va obtenir els vots justos, 176, per a sortir elegit a la primera votació. Era més una qüestió de prestigi que pràctica, però va servir per a encetar una dinàmica de negociacions amb altres grups parlamentaris, com és ara el PNB.

Aquestes negociacions van ensopegar amb els dos primers escàndols, la netedat de les eleccions en algunes circumscripcions i el *cas Juan Guerra*. L'augment insospitat de la tensió va dividir el Congrés de Diputats. El PP i IU-IC van creure que finalment tenien el PSOE agafat pel ganyot i que forçant la màquina al màxim podien donar una rebolcada tan seriosa al nou govern que aquest quedaria tocat per a la resta de la legislatura o l'obligarien a convocar noves eleccions en un moment de retrocés socialista. Altres minories, com el PNB, CiU o el CDS, van pensar que el 29-0 el PSOE havia conservat prou poder per a resistir aquesta envestida de l'oposició, d'altra banda molt mal duta, i van recollir el guant de la via pactista que els oferia el govern a través del ministre Virgilio Zapatero o d'Eduard Martín Toval. Aquests grups van proporcionar una coartada al bloc socialista en el debat sobre les implicacions del vice-president Alfonso Guerra en els tripijocs del seu germà Juan, fins que per Setmana Santa arribava l'escàndol Naseiro que va frenar l'ofensiva del PP derivada del seu Congrés de Sevilla. Al mateix temps el govern reprenia amb un èxit limitat les seves converses amb els sindicats i sense que es pugui parlar d'un pacte social el nombre i la importància del acords assolits consolidaven la imatge d'una legislatura més decantada cap al consens, malgrat que això comportés una ruptura amb la patronal.

SENSE EL PP NO HI HA CONSENS

Aprofitant la neutralitat favorable de les minories aliades, el govern va blocar totes les mesures d'investigació pròpies, i alienes, i va llançar grans reptes al PP, com és ara el pacte de competitivitat amb vista a l'Europa unida del 1993. Solament un d'aquests temes sotmesos a l'esforç negociador va trobar l'acceptació general de l'oposició. Van ser els preparatius per arribar al Mercat Únic Europeu en les millors condicions possibles. Tots els altres assumptes, com la reforma del reglament del Congrés, l'estatut de RTVE, el finançament dels partits, les incompatibilitats dels alts càrrecs públics, la reforma fiscal, els pressupostos de l'estat, etc., han quedat damunt la taula i de fet encallats. En aquest sentit, es pot dir que ara la política negociadora del govern és un fracàs ja què no ha resolt cap dels grans problemes plantejats al començament del període de sessions.

El PP sosté que sense ells no es pot parlar de consens. El seu grup parlamentari té més ciutats i més vots que tots els altres grups de l'oposició plegats. Per tant, si el govern vol dur una política de pacte ha de negociar obertament amb els populars i fer moltes més concessions. Això va quedar ben palès en el debat en Comissió de la LOGSE. Tots els altres grups entraren en una via d'acords més o menys àmplia, excepte el PP, que s'autoexclogué de l'acord final. I en el darrer mo-

ment els seus portaveus van negar l'existència d'un consens polític i social, ja que ells com a principal força de l'oposició no van donar la seva benedicció al text resultant.

CIU I PNB, ELS MÉS BENEFICIATS

Sens dubte els dos grups més beneficiats per aquesta situació són els de CiU i PNB, ja que poden canalitzat els èxits cap als respectius governs autonòmics. CiU no només ha pogut desblocar qüestions com la dels *serrells*, sinó que ha endegat les negociacions sobre el nou sistema de finançament autonòmic amb empenta. En el cas de la LOGSE, per posar un altre exemple, el sentit possibilista dels portaveus catalanistes permeté que la llei presentés de manera molt més favorable el paper de les Comunitats Autònomes amb competències educatives, si bé el el resultat no és encara òptim, ni de bon tros.

Això és el que no pot fer el CDS, partit que s'ha decantat obertament per una aliança amb el PSOE al Parlament, però que no en pot traure fruits concrets. Els seus dirigents esperen que l'electorat valori la influència moderadora dels centristes en la política governamental, però aquestes subtileses són difícils d'entendre per unes bases i uns quadres marejats pels constants canvis de socis. Per acabar, IU-IC tampoc té gran cosa a guanyar amb una política de pacte amb els socialistes i s'estima més mantenir la seva actitud maximalista,... almenys fins després de les eleccions andaluses.

Del reviscolament del Parlament espanyol com a plataforma d'encontre i de pactes, en participa també el Senat. Ha viscut molt de retruc les grans batalles d'aquest període de sessions que ara s'acaba, però ha pogut traure documents notables com el de la violència en l'esport. Però per damunt de la tasca concreta feta, el Senat ha tornat a endegar la seva pròpia reforma que es podria concretar a la tardor vinent. Llavors començaria a haver-hi una veritable Cambra territorial, cosa que capgiraria el panorama parlamentari estatal i autonòmic. En qualsevol cas després de l'estiu ha de venir la gran ofensiva negociadora i el país ha de començar a tastar els resultats de les constants ofertes de pacte que els dos grans s'han fet mútuament al llarg de sis mesos. I és que als espanyols els agrada que els polítics s'estomaquin, però que a l'hora de la veritat pactin.

INTERNACIONAL

Entrevista al dirigent sud-africà Nelson Mandela

Oblidar el passat

Mandela, l'ex-presoner més famós del món ens parla del futur de Sud-àfrica i de l'estat de les negociacions amb el govern de Pretòria.

Dr. Mandela, després de 27 anys de presó. ¿S'ha trobat amb una país nou o és el mateix de sempre?

—És clar que hi ha ciutats noves, vies ràpides noves. També és nou allò que anomenen zones grises, on races diferents poden viure juntes. En certs àmbits, fins i tot trobes menys discriminació racial, i ja no cal estar tement a tota hora per la teva vida. En aquest aspecte, sí que hi ha hagut un canvi. Tan sols en l'essencial, en el dret a l'autodeterminació de cadascú, no n'hi ha hagut cap, ni tan sols cap senyal de canvi.

—Quan veu els gratacels lluents, els costosos cotxes d'importació i tota aquesta riquesa de què gaudeix la Sud-àfrica blanca, ¿no sent cap amargor?

— A tots ens agradaria viure com ara els Oppenheimer. Voldríem instal.lar les nostres famílies en cases espacioses, menjar millor, fer viatges de vancances i estalviar diners per a l'educació dels nostres fills. Però nosaltres, els negres, encara som molt lluny d'això.

—¿Es cert que 27 anys de presó poden oblidar-se?

—No els vull oblidar gens, jo. Nosaltres érem en una presó vigilada per blancs, i tots els presos polítics eren negres. A alguns dels meus companys de presó van apallisar-los de mort o van deixar-los tolits. Però no solament hi havia unes agressions físiques brutals. També hi havia terror psíquic. De fet, actualment jo no reeïxo ni a pensar en el passat.

—¿No hi ha ningú que vostè faci responsable dels anys perduts?

—Quan per fi comencen les negociacions amb el govern, tots els sud-africans direm: prou, s'ha acabat, oblidem el passat i concentrem-nos en el que podem construir d'ara endavant.

—¿Significa l'amnistia per a tothom, també per als torturadors i assassins?

—Exactament. Sens dubte, hem de preparar amb molta cura l'opinió pública. L'anhel de venjança és molt natural. Els actes d'un home, per exemple, que ha mort set negres són difícils d'oblidar. Però si diem: "Prou, s'ha acabat", això ha de ser vàlid sense fer-hi cap diferència.

—Moltes atrocitats van ser perpetrades per les forces de seguretat que ara el protegeixen a vostè. ¿No li és difícil no veure en elles l'enemic?

—La situació de Sud-àfrica és comparable a les revolucions en altres parts de la terra. En aquest estadi de la revolució és inevitable treballar amb les mateixes forces de seguretat que anteriorment ens havien oprimit.

—Quan alliberin els presos polítics encara detinguts i tots els membres de l'ANC puguin tornar de l'exili, s'hauran satisfet les seves condicions prèvies per a negociar amb el govern. ¿Quan arribarà aquest moment?

—Encara hi ha uns altres factors desestabilitzadors que podrien alterar l'atmosfera d'unes negociacions. Per exemple ens preocupa la força creixent de les dretes radicals. Els seus membres amenacen l'ANC i han donat a entendre que preparen una guerra contra nosaltres.

—Sembla que les negociacions començaran en un futur no gaire llunyà. ¿Amb quines premisses no poden formalitzar cap compromís?

—La nostra reivindicació principal és: "One man, one vote", el mateix dret al vot per a tothom. Cada sud-africà ha de tenir el dret a l'autodeterminació. Nosaltres volem una Sud-àfrica democràtica on el color de la pell no signifiqui res. En això no pot existir cap compromís; però podem parlar de tota la resta, tal com s'escau en les solucions de problemes pacífiques.

— El president De Klerk vol garanties per a la minoria blanca. Demana els anomenats drets de grups i un veto per als blancs. ¿Vostès ho poden admetre això?

—Si un grup de la població disposa d'un dret de veto basant-se en el seu color de pell, no pot existir cap Sud-àfrica democràtica sense diferències racials. Llavors ens trobaríem en la mateixa situació que hem combatut al llarg de segles. No hi ha cap raó per a un veto. En la nostra Carta de Llibertat hem concretat que Sud-àfrica ha de pertànyer a tots els seus habitants, negres i blancs. Un catàleg de dret fonamental protegirà cada persona individualment i independentment del seu color de pell, i garantirà per exemple el dret a la llibertat d'expressió i a la llibertat de reunió.

*—¿Creu que els blancs que ara són al poder, els que parlen l'*afrikaans*, es conformaran amb aquesta garantia?*

—Amb el catàleg de dret fonamental, cada grup manté el dret al seu idioma propi, a la seva cultura pròpia, a tot el que conforma un grup. És prou clar per què De Klerk exigeix els denominats drets de grups. Encara vol mantenir el privilegi dels blancs de ser els senyors, mentre que els negres han de continuar sent servents. En això no ha canviat res, i no ho podem acceptar.

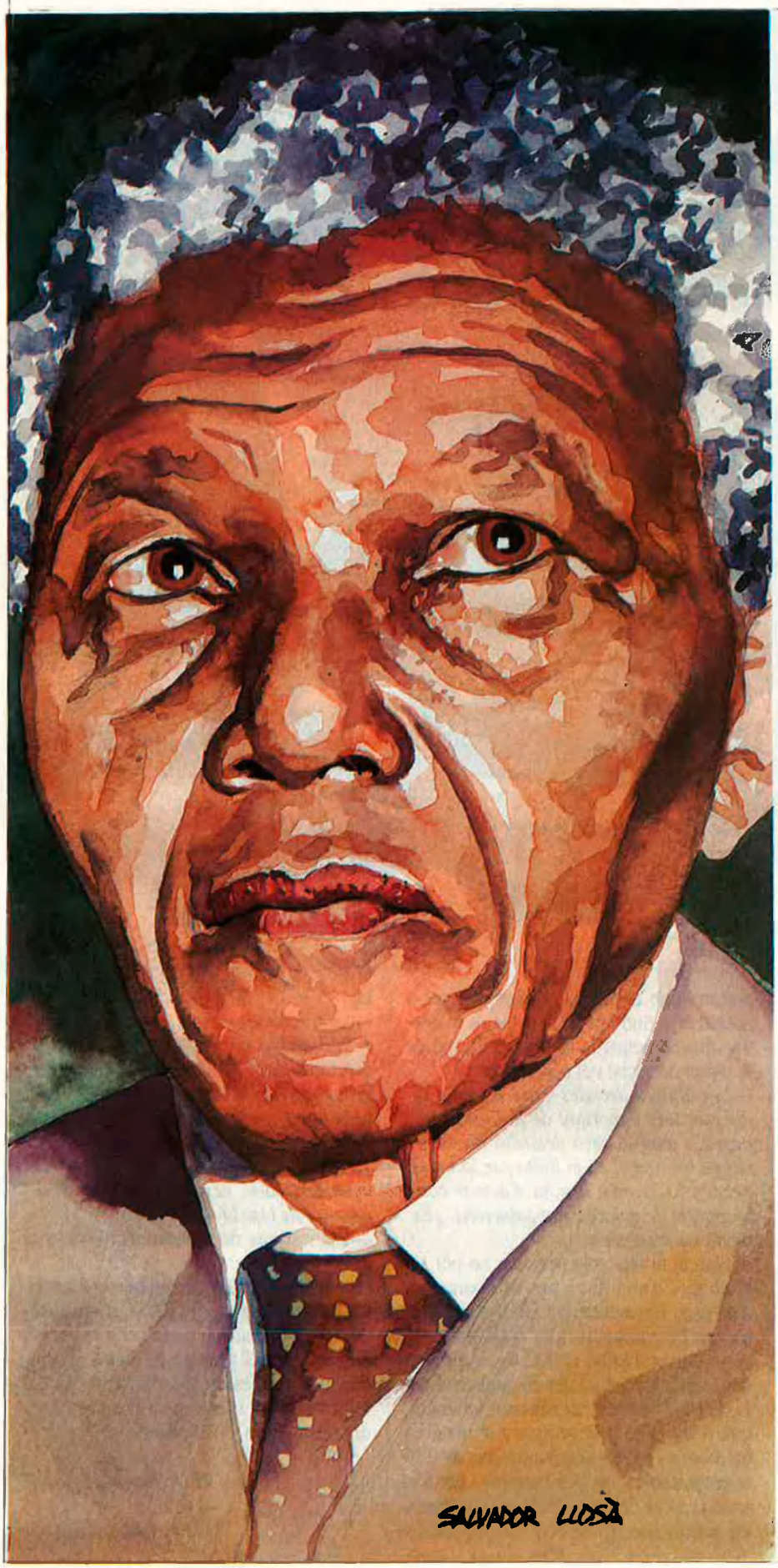
—¿L'ANC vol salvar a De Klerk?

—Aquest és l'únic camí, I no solament l'ANC sinó tot el poble sud-africà vol salvar De Klerk, perquè l'aclaparadora majoria dóna suport a cada organització i a cada polític que maldi per una Sud-àfrica sense barreres racials.

*—Després de més de 40 anys d'*apartheid*, molts blancs són hostils a l'ANC. ¿Com ha de canviar això de la nit al dia?*

—Ens esforcem amb tots els nostres mitjans per comprendre les pors dels blancs. Els assegurem que no han de témer res en un futur. Des que s'ha anul.lat la prohibició de l'ANC, molts blancs s'adhereixen al nostre moviment. Es bon senyal.

—¿Per què l'ANC encara insisteix en la

continuació de la lluita armada?

—Com a organització política, l'ANC segueix l'estratègia d'abolir l'*apartheid*, d'enderrocar el domini del racisme i de crear una societat sense diferències racials. Fins que no s'hagin aconseguit aquests objectius, no podrem revisar la nostra estratègia.

—*Els polítics de tot el món, fins i tot els del camp conservador, tanmateix rivalitzen per rebre'l, a vostè, com a un cap d'estat.*

—I jo ho celebro. El fet que Europa Occidental i altres parts del món ens oferissin el seu suport fa suposar que, allà, les persones no creuen en els colors de la pell sinó en els drets humans. Però la preocupació pel senyor De Klerk en les negociacions presents també fa sospitar que nosaltres potser ens equivoquem que creiem que els blancs se sentien obligats a lluitar pels drets humans. ¿Per què no es pregunta com podem trobar una estratègia que alleugi tant la gestió d'Oliver Tambo com la de De Klerk? Aquesta seria la pregunta escaient.

—*Vostè mateix ha qualificat De Klerk d'home honrat.*

—Però ell també podria continuar actuant com abans. L'*apartheid* encara és en actiu. La policia i l'exèrcit continuen disparant contra els nostres partidaris i els maten; gent que s'agafa la llei per la seva pròpia mà –negres i blancs– i passa per boja; extremistes de dretes avancen per la sendera bèl.lica, i el govern no emprèn res.

—*La Carta de llibertat de l'ANC exigeix la nacionalització de monopolis industrials. ¿Com cal imaginar-s'ho: les empreses seran comprades, o bé expropiades?*

—La nacionalització, la participació del govern en l'economia, existeix arreu del món. Però també hi ha unes altres possibilitats d'aconseguir una redistribució econòmica. Si nosaltres volguéssim nacionalitzar per exemple les mines, demanaríem l'assessorament dels especialistes. Ells investigarien llavors el millor mètode de participació estatal. Això podria significar que el 51% de les accions pertanyen al govern i el 49% a la propietat privada, o a l'inrevés. Però també seria possible que el govern només en rebés el 33%. Quan parlo d'un repartiment just de les propietats, també penso en l'exemple del *Spiegel*, on una part considerable de l'empresa pertany als treballadors.

—*¿L'ANC no ha de revisar els seus conceptes de socialisme, després que els sistemes socialistes sobretot a l'Europa Oriental hagin fet fallida?*

Nelson Mandela i Bush en la Casa Blanca.

—Les condicions a Europa són completament diferents de les que hi ha a l'Àfrica. Però Àfrica aprendrà de l'experiència europea. Una de les flaqueses va consistir que a Europa no hi havia cap possibilitat de participar lliurement i democràticament de la vida pública. A l'Àfrica desenvoluparem el nostre propi camí cap al socialisme.

—*¿Quins aspectes tindrà, doncs?*

—No crec que ningú pugui traspassar a l'Àfrica les conseqüències dels esdeveniments europeus. Als països com ara Moçambic, Angola, Etiòpia i Zimbabwe els socialisme continuarà existint malgrat els esdeveniments europeus.

—*Ens fa l'efecte que, sense socialisme, aquests països aniran més bé. Fins ara ningú no ha trobat el camí particular del socialisme.*

—Jo els asseguro que les masses africanes no volen tenir res a veure amb el capitalisme. Aquesta és una diferència important amb Europa. Per exemple, per a nosaltres, a Sud-àfrica: la culpa de la nostra situació actual la té la combinació de la repressió racial i el capitalisme.

—*Les últimes dècades vostè ha estat el dirigent més important de la Sud-àfrica negra, i amb la seva detenció ha esdevingut un símbol en la lluita per la independència. A més, ara ha d'actuar com un polític de qui s'espera solucions. ¿És molta càrrega per a vostè?*

—Ningú, ni una sola persona, no pot ser el símbol d'una lluita per l'alliberament d'un país. El respecte per l'individu, el fomenta l'orgnització a la qual pertany. Amb Oliver Tambo l'ANC té un dirigent que hauria arribat a líder en qualsevol país. Ell ha impedit, desinteressadament, qualsevol culte personal per a si mateix i ha posat en joc els seus companys de lluita empresonats –jo, per exemple– per a la mobilització del país. Però, naturalment, els deures que m'han conferit em fan feliç.

—*La possibilitat d'una solució pacífica a Sud-àfrica no haviea estat mai tan gran com ara. A canvi, però, l'ANC ha de buscar un acord polític amb el govern blanc i, econòmicament, els caldrà l'ajuda dels homes de negocis blancs. ¿S'havia imaginat mai que l'alliberament seria així, negociant amb els seus enemics de tota la vida?*

—Els mitjans de comunicació, els experts i els observadors polítics han fet creure al món i a nosaltres que era inconcebible que el govern i l'ANC s'asseguessin mai a la mateixa taula per a negociar. Bé, ara és així. Encara hi haurà dificultats, però ens esforçarem a treure-les del mig. Per això només puc instar-los a ser optimistes com jo i De Klerk.

Hans Hoying
© Der Spiegel
Trad.: Carme Gala

OPINIÓ

La rendició a la seducció europea

Els caps d'estat i de govern de la Comunitat Econòmica Europea van decidir el 26 de juny passat a Dublín transformar la CEE, "fonamentada principalment en la cooperació econòmica, en una unió de naturalesa política". Amb aquest nou ideari dins del cap i ocupant el primer lloc a l'ordre del dia de les agendes dels principals mandataris comunitaris, hi ha prevista la celebració d'una conferència intergovernamental el 14 de desembre a Roma. Aquesta reunió ha de servir per enllestir els treballs amb l'objectiu que la unió política europea sigui ratificada pels estats membres a finals de 1990. Una unió política que s'ha de construir sobre un territori sense fronteres, i aquest territori té un nom: el mercat únic.

¿Quan de temps ha hagut de passar sense que ocorregués res i quantes coses han passat en poc temps, perquè ara Europa es trobi avançant a tota màquina?

14 de gener de 1985. En el discurs d'investidura davant el Parlament Europeu a Estrasburg, Jacques Delors feia la primera referència al gran mercat europeu de l'any 1992. Els diputats europeus drets van aplaudir-lo, eren els únics, potser dels pocs que creien en les seves paraules. La Comunitat Econòmica Europea estava endormiscada, no havia despertat encara l'opinió pública fastigejada pels plets pressupostaris i pels interminables debats sobre com s'havien de fer les compensacions monetàries dins de la CEE. Semblava que no hi havia sortida possible.

Cinc anys més tard la situació ha donat un gir copernicà. No hi ha discurs, informació política o reunió internacional que no faci referència a l'any 1993 i al mercat únic. Les mateixes enquestes que fa cada sis mesos la Comissió de la CEE demostren que aquest canvi de mentalitat s'ha fet realitat fins i tot en l'opinió pública. L'any passat un 79 per cent dels enquestats es van mostrar favorables a una unificació europea. Les diferències entre les opinions dels ciutadans europeus han passat de ser quilomètriques a ser mil.limètriques. Dues úniques excepcions marquen la diferència. Són les dues taques negres en el panorama comunitari: Dinamarca i, com no, la Gran Bretanya. En aquests dos països menys del 50 per cent dels enquestats no estan satisfets amb l'adhesió a la CEE.

Els esdeveniments polítics i l'acceleració de la història han estat el motor a propulsió d'aquesta ¿fugida endavant? de la política europea. I els fets tenen dos països com protagonistes, els canvis operats a la Unió Soviètica i la reunificació de les dues Alemanyes, reunificació de la qual hem viscut la fi del primer acte, la setmana passada, quan el Dutch mark es va convertir en la moneda de tots els alemanys.

La història ha entrat en un procés dinamitzador difícil d'aturar. Les barreres insalvables s'estan esvaint a marxes forçades i el què primer està canviat és la concepció geogràfica. El que fa tot just uns mesos era l'Europa Oriental, s'està tranformant en l'Europa Central, per acabar en un futur, no se sap si allunyat a pròxim, només a Europa.

La batalla per fer-se amb el control de la situació tot just acaba de començar. En cercles comunitaris es pensa que després de la cimera de Dublín els governs europeus aspiren a decidir-ho tot des de les altes instàncies. Per la seva part, la Comissió no renuncia a transformar-se en un veritable govern europeu i la separació conceptual entre les dues unions, la monetària i la política, no soluciona les coses. L'exemple d'això el tenim en el tema del control del futur Banc Central Europeu on les interferències entre unions monetàries i polítiques no són gairebé diferenciables. Amb tot, aquest procès en contra del que podria semblar, ha despertat tanta o més expectació fora d'Europa. El màxim dirgent soviètic Mikhaïl Gorbatxov ha manifestat reiteradament el seu desig de reforçar els lligams entre la CEE i el CAEM (Consell d'Assitència Econòmica Mútua o COMECON). Molts dirigents llatinoamericans voldrien per a la seva regió un model de característiques semblants. Els japonesos no paren d'enviar onades de negociadors a Brussel.les. Per últim, els nord-americans, que sempre havien contemplat amb escepticisme els intents de cohesió dels seus aliats, comencen ara a veure els perills que pot portar per a la seva economia una Europa Unida l'any 1993.

Jacques Delors l'home del discurs del 85 ja és vist per moltes cancelleries quasi com un cap d'estat. Delors ha de tenir la satisfacció interior i personal d'haver vist com en un lustre s'ha convertit en profeta dins i fora de la seva terra. El ferro fred, on Jacques Delors havia concentrat els seus esforços, ha començat a doblegar-se.

En mig de tota aquesta conjuntura, d'aquesta sacsejada on només hi ha la certesa que alguna cosa s'esta movent, malgrat que no es conegui el camí definitiu, el nou continent europeu des d'un punt de vista sòcio-econòmic i polític haurà de tenir una voluntat clara: no convertir-se en una frontera més entre el Nord i el Sud pobre. I això és un perill factible a conseqüència del desviament d'inversions que hi haurà a curt termini. Les inversions que havien d'anar als països del Sud de la Mediterrània aniran a parar al països de l'Est d'Europa.

Aquest fet, junt amb la quasi segura substitució de la mà d'obra de països del Tercer Món per mà d'obra de l'Est per por, pot fer que la Mediterrània es converteixi en un mar fronterer. En una mena de Rio Grande, on els desheredats del Sud del Mediterrani intentin travessar-la per buscar feina i aliment al Nord. Això només portaria tensions a una regió que podria convertir-se en una fontera calenta en el conflicte entre el Nord i el Sud. La Comunitat Econòmica Europea va camí de deixar de ser una organització econòmica per convertir-se en una gran potència. Es fonamental que faci aquest canvi sabent repartir el que té.

Josep Morell

Àfrica en crisi

Els sorprenents resultats de Camerun a la Copa del Món de Futbol d'Itàlia han tornat a posar de moda Àfrica, un continent els països del qual estan travessant un dels moments històrics més interessants des de la independència.

Afortunadament, aquesta vegada un espectacle de masses com el futbol ha fet parlar d'Àfrica. Les guerres, les sequeres, la corrupció, les catàstrofes i la fam han estat associats habitualment amb un continent negre tan injustament tractat pel Nord. Àfrica viu, tanmateix, un dels moments històrics més interessants des de les independències. Els canvis que sacsejaren Europa de l'Est l'any passat sembla que s'han encomanat al continent oblidat, afectant països fins ara estables, perfectament integrats a l'ordre neocolonial. La llista comença pel mateix *Camerun*, on subsiteix un règim de partit únic malgrat les promeses del president Paul Biya de endegar una obertura política. Els incidents del 26 de maig, en els quals moriren 13 persones en enfrontaments entre policies i participants en un acte de l'oposició, confirmen la voluntat de Biya d'impedir les reformes, necessàries en un país ric però que viu una profunda crisi econòmica.

Zaire és el gegant oblidat. El president Mobutu Sese Seko, un dels homes més rics del món, ha aconseguit que no es parli d'ell ni d'un país aliat d'Occident i font de negocis per a les multinacionals. Les recents matances de Lubumbashi –no se sap el nombre de morts però es parla de més d'un centenar d'universitaris– han estat acompanyades d'una vaga de metges, amb conseqüències dramàtiques per a la gent sense recursos, que acudeix als serveis sanitaris de l'estat. Mobutu, que travessa un període de difícils relacions amb l'ex-metròpoli, ha anunciat la restauració del pluripartidisme, encara que limitat a tres formacions.

Gabon, la joia de França a l'Àfrica, també ha viscut aldarulls, que obligaren la intervenció de les tropes d'elit franceses per protegir les instal.lacions d'Elf-Aquitaine a Port Gentil i els tècnics francesos. Els augments dels preus dels articles de primera necessitat i el reajustament en l'administració de l'estat, dues mesures aconsellades pels organismes internacionals de crèdit, foren el detonant d'un malestar generalitzat malgrat que els gabonesos gaudeixen dels nivells de vida més elevats del continent negre. Les motivacions econòmiques donaren pas a les polítiques: els manifestants de Port Gentil demanaren la dimissió d'Omar Bongo, president des de 1967. Bongo, un bon amic del cap d'estat francès de torn, ja havia anunciat el propassat 19 d'abril la instauració del pluripartidisme, potser per anticipar-se als esdeveniments. La promesa, però, no ha estat complida.

Bonin, l'antic Dahomey dels llibres de batxillerat, és un dels pocs països africans on sembla que s'ha iniciat un camí sense retorn. L'any passat, influït per la caiguda del mur de Berlín, el president Mathieu Kérékou abandonà la doctrina marxista-leninista i anuncià eleccions lliures per l'any vinent. Benin ha deixat de ser una república popular, un qualificatiu que ara només tenen l'honor de dur Angola, Moçambic, Etiòpia i Congo.

Costa d'Ivori, presentat com un dels pocs exemples a l'Àfrica d'economia neoliberal amb èxit, es troba a punt de bancarrota. El president Félix Houphonet-Boigny, gran amic de Mitterrand, ha tingut que recular en les mesures d'austeritat, pressionat per les protestes dels empleats públics. Houphouet, de 85 anys, dóna la impressió d'estar més preocupat perquè el Papa Joan Pau II inauguri la impressionant i absurda basílica de Yamusukro que en la greu crisi causada pels descens del preu del cacau. Abans que arribi el Papa també serà difícil que Houphouet designi un successor, una exigència dels francesos i els organismes internacionals de crèdit per continuar enviant diners a un país que es necessita estable.

Níger és un altre país francòfon amb dificultats. El president Ali Saibou utilitzà la força contra les manifestacions universitàries del passat febrer a Niamey, al juny, l'exèrcit matà centenars de tuaregs en represàlia per l'atac d'un grup d'aquests nòmades contra una caserna policial. Níger, un país sahelià amb fronteres amb Líbia, Algèria, Xad, Nigèria, Benin, Mali i Burkina Faso, està vivint les conseqüències causades pel descens en el preu de l'urani, el primer producte d'exportació.

Senegal, un dels pocs països africans amb lliberat política, pateix la crisi econòmica comú al continent, en aquest cas pel baix preu del cacauet i l'ascens de l'integrisme islàmic i el nacionalisme de Casamance. El president Abdou Diouf, que succeí l'any 1981 el poeta Léopold Sédar Senghor, fa equilibris per democratitzar un estat que es confon amb el partit socialista que ha governat Senegal des de la independència, fa trenta anys.

Libèria viu una guerra tribal que recorda Biafra i Katanga per la seva crueltat. L'ex-ministre Charles Taylor és a un pas d'ocupar el palau presidencial de Monròvia, on resisteix sense esperances Samuel Doe. Les converses de pau entre el govern liberià i la guerrilla del Front Patriòtic Nacional, celebrades a Freetown (Sierra Leona), sota els auspicis de les esglésies de Libèria, fóren estèrils. Els kranh, l'ètnia de Doe, temen que els guerrillers de Taylor inicien, quan arribin al poder, una caça contra ells. Seria la resposta a les matances perpetrades per l'exèrcit de Doe contra les mano i gio, les ètnies que simpatitzen amb els rebels. Estats Units, que fundà aquest país fa un segle per acollir els negres alliberats, contempla la matança sense preocupar-se de qui serà el guanyador. Guanyi qui guanyi, Libèria continuarà sent una colònia econòmica nordamericana.

Zàmbia també ha estat notícia. Uns dels pares de les independències africanes, Kenneth Kaunda, sofrí un intent de colp d'estat fa dues setmanes. Kaunda recordarà amb ràbia que milers de persones invadiren els carrers de Lusaka perquè pensaven que el moviment militar havia tingut èxit. Kaunda ha perdut gradualment el suport popular, exhaurit per la crisi econòmica que s'ha sentit en especial amb la caiguda dels preus del coure.

Etiòpia no renuncia al dogma malgrat la guerra. El president Mengistu Haile Mariam ha substituït els consellers soviètics per israelians en la guerra que l'enfronta amb els eritreus i els trigres. Mengistu ha decretat una mobilització general que ha entusiasmat poc una població cansada de guerra i poder hegemònic del *tsar vermell*.

Antoni Castel

AQUEST ANUNCI S'ADREÇA A TOTS ELS QUI CREUEN QUE L'INFERN NO EXISTEIX.

Es clar que l'infern existeix. Si ho vol comprovar només cal que s'acosti a un dels molts incendis que, inevitablement, es produeixen als nostres boscos any rere any. Encara que no li ho aconsellem. Centenars d'hectàrees plenes de vida moren abrasades: arbres, arbusts, mamífers, ocells, rèptils i insectes desapareixen i es destrueix l'equilibri ecològic. Aconseguir que cada cop hi hagi menys incendis és a les mans de tots. De fa anys, la Diputació de Barcelona, en col·laboració amb els ajuntaments, treballa fermament en un extens Programa de Prevenció d'Incendis Forestals que va de la informació al públic a la formació de grups d'auxili immediat, passant per la compra de vehicles, l'obertura i arranjament de camins i pistes o la vigilància. La feina d'aquests darrers anys ha estat positiva i valuosa, però serveix de ben poc sense la col·laboració personal de cadascun de nosaltres.

Tots sabem el que hem de fer per tal d'evitar que els nostres boscos cremin. I hem de posar-ho en pràctica. Perquè són pecats que porten directament a l'infern.

Diputació de Barcelona

Treballant per la Terra, pel Mar, i per l'Aire.

OCTUBRE

PERSONES

Xavier Mariscal, dissenyador

VIATGES

URSS: de Vílnius a Leningrad

Entre Velázquez i Lola Flores

Xavier Mariscal (València, 1950), dissenyador. En un principi, li demanaven pel carrer si era xiquet o xiqueta, i ara li demanen que els estampe la firma al cul i vociferen el seu nom.

Veig que no l'entusiasmen les entrevistes, senyor Mariscal.

—Em fan agonia. És la sensació que t'estan robant el temps, la intimitat. Jo treballe sempre amb imatges. Les imatges són un llenguatge: el color, les línies, els punts... Són sensacions que no es poden traduir en paraules. En paraula escrita. Encara que a mi m'agraden molt les paraules escrites. Jo també escric. M'agrada molt escriure, sempre que puc.

—¿Quines coses escriu?

—Articles, cosetes.

—¿Narrativa?

—Sí, també. I tots els tebeos. Probablement és que pense que hi ha una saturació enorme de revistes i d'entrevistes. I si ja t'estàs expressant amb imatges, ¿per què t'has d'expressar també en paraules?

—¿Vostè dissenya o treballa?

—Jo faig imatges. Sóc com una fàbrica de fer imatges. M'interessa explicar una sèrie de coses, comunicar-me amb la meua societat, amb el meu món. Donar sensacions agradables. Tractar de ser com un mirall per a la societat. Un mirall per a mi mateix. La primera força que tens per a treballar és, en certa manera, explicar-te a tu mateix. Explicar-te on som. Aquesta gran curiositat que tenim per saber i conèixer qui som i per què les coses són així. I tot el treball meu és, una mica, una reflexió de tot això. I amb aquesta classe de faena, la gent es pot reconèixer, pot tenir una imatge de la seua ciutat, del seu entorn. O de coses més abstractes: els sentiments. Imagina't que ets a Benidorm. Que veus la lluna com ix del mar i t'emociones. I després veus un dibuix o un poema sobre les mateixes sensacions que tu vas tenir, i et trobes que no ets un *bicho raro*, sinó que hi ha un animal a la terra que és l'home, i que també té els mateixos sentiments que tu.

—¿Vostè va venir a Barcelona fugint de València?

—Més que de València, vaig fugir d'un ambient. Jo era molt adolescent i necessitava canviar. Canviar de relacions. Era una època en la qual pensàvem que era molt important fer una nova estètica, una nova manera de relacionar-se amb la gent, una nova manera d'estimar-se, de treballar, de viure. I ho tenia molt més fàcil si venia a Barcelona que estant a València, a casa dels meus pares. Barcelona era una ciutat molt gran i jo tenia una gran necessitat d'anonimat. Una gran necessitat de no ser el fill o el germà de. A València es viu tan bé i hi

ha tanta riquesa que et talla molt. És com una mare d'aquestes que dona molts besos i et diu: ¿on vas, si ací estàs millor que en cap altre lloc? És d'aquest tipus de mare tan valenciana.

—¿Vol dir que si s'hagera quedat a València, Xavier Mariscal no seria qui és?

—Clar que no. Segur. Jo tenia una necessitat, com he dit, molt d'adolescent. Estava molt en contra d'algunes coses.

—A la seua casa, segons conten, hi havia un ambient molt propens a la cultura.

—Sí. Era molt agradable. Els meus pares estaven molt bé, però jo passava per una situació d'adolescent rebel.

—¿Rebel amb causa o sense?

—¡Home, *joder*! I tant que amb causa. Amb causa contra una societat *palurda*, fatxa, una societat que, pel carrer, et pregunta si ets xiquet o xiqueta... Una societat que tenia, o té, una reacció molt negativa a coses com la droga, l'amor, la creació... Llavors, tu ets molt jove i et rebel.les contra això. I vols fer un altre tipus de vida, una altra classe de coses. Reacciones. Tens una reacció contra anar a la universitat, traure't un títol i acabar treballant en una cosa molt avorrida.

—Vostè va començar filosofia i lletres, ¿no?

—Sí, però no vaig acabar. Vaig estar en filosofia perquè no tenia res a fer i perquè hi havia xiques molt guapes. Però jo volia anarme'n de València.

—I se'n va anar a Eivissa.

—A Eivissa m'ho vaig passar molt bé. Érem molt pobres, però érem molt rics. Érem molt pobres perquè no teníem un duro, i érem molt rics perquè teníem molt de temps. Teníem una casa antiga, meravellosa. I vaig poder comprendre millor tota la cultura pagesa. La relació de la gent que viu a la terra i que fa un tipus de cases amb una cultura anònima, de tants anys. Vaig comprendre bé el que és el clima, la terra, la deformació de les muntanyetes...

—¿Va passar gana en aquella època?

—Sempre hi havia camps de faves.

—¿Va furtar faves?

—Sí, per què no. Però passar gana amb ganes no és passar gana.

—Fa la impressió que vostè sempre ha anat buscant la resposta a les gran preguntes.

—És que és veritat, perquè jo vaig conèixer l'última generació de pagesos a Eivissa. Les generacions posteriors ja són gent com jo, que els seus pares han fet molts diners venent unes terres improductives i que han començat a comprar cotxes, televisors, que han posat llum a les cases i cuines de gas. I en quinze anys han passat de l'edat mitjana a finals del segle XX. I en aquests canvis tan bruscs, tu, que véns d'una cultura urbana, quedes molt parat, molt admirat.

—En alguna ocasió vostè ha dit que la diferència que hi havia entre Catalunya i el País Valencià era que Catalunya era terra que entrava al mar, i el País Valencià, aigua que entrava en terra. Però ¿quines són les similituds?

—La gran similitud és que tenen el mateix mar i la cultura de la tomaca, el garrofó, l'oli. La cultura que en l'estiu s'ha de buscar l'ombra i que a l'hivern s'ha de buscar el sol. La cultura que el vi begut en porró entra millor que si te'l beus en got. És la cultura mediterrània. Ho pots trobar a Tunis, a Sicília, a Nàpols, a Grècia, a Beirut, al Caire. Al Caire hi ha moltes orxateries, que no venen orxata sinó sucs, i tenen la cultura de la rajola, els taulellets. Són coses molt de Catalunya i del País Valencià. Tot el trencadís que fa Gaudí és completament valencià, català, egipci. I fa també que siga el mateix país la mateixa llengua. El mateix rei que va tirar els moros. Els mateixos moros que es van mesclar amb els cristians catalans, francesos o provençals. I segles i segles de cultura comuna. I és la mateixa actitud de Catalunya, València i Mallorca cap a Madrid, en l'època del comte-duc d'Olivares. I Madrid tenia la mateixa actitud cap a Mallorca, València i Catalunya.

—La seua vinguda a Barcelona, ¿podem interpretar-la com que socialment és més permeable Catalunya?

—No. Són iguals. A tot arreu hi ha burros i gent molt guapa.

—Ha canviat recentment d'estudi i d'estructures.

—Jo podia prendre dos camins: o fer d'artista tot sol amb una secretària i un telèfon o fer grups de treball amb gent i poder fer les diferents faenes que sempre m'ha agradat fer, les quals requereixen equips de gent molt especialitzada. I he fet això últim. Si aquestes faenes ixen és perquè darrere hi ha un equip. Un equip de gestió, de *bussines*, de relacions públiques, de lleis i conceptes...

—¿Hi treballa molta gent?

—Vint persones.

—Tinc entès que vostè exerceix un gran control sobre les realitzacions.

—Sí, però després no serveix de res. Les indústries acaben fent el que volen.

—¿Està content, en general, de com li han resolt la mascota industrialment?

—Estic molt content del Comitè Olímpic de Barcelona (COOB), perquè té una actitud molt positiva. Però del que no puc estar mai content és de la utilització que han fet els llicenciataris comercials del COOB. Són gent, normalment, molt *cutre*, amb molt poca cultura, amb una idea molt equivocada del que és fer un producte massificat com la mascota. I l'han feta sense cap respecte. Pense que el problema ve del plantejament de la part comercial del COOB, que ha pensat més a fer peles que no a fer un producte més acurat. Clar, el COOB és molt gran, és com un ministeri i té les seus raons. Però jo, estèticament, no puc estar d'acord amb la quantitat de productes tan *cutres* que estan eixint. I ni podem fer res ni ens deixen. Això demostra que continua existint un tipus d'industrial (per anomenar-los d'alguna manera, perquè per a mi no són ni industrials) que està més per la cosa barateta i que no està fent cap favor al gremi.

—De tota manera, vostè sabria que s'exposava a això, ¿no?

—Sí, clar. Jo he tractat de fer el meu treball el millor possible. Per exemple, jo he fet uns volums i ara *Danone* n'ha tret uns altres que no tenen res a veure amb els meus. ¿Per què? Perquè als del COOB se'ls ha oblidat dir-los com són els volums. I clar, els de *Danone* ho han fet més o meys com ells pensaven que seria. Es veu que hi havia algú del sector comercial del COOB que els va dir que tiraren endavant. I igual passa el contrari: algú ha fet una cosa molt bonica i els de la comercial han considerat que no està ben feta. Som humans i tots tenim errades. Tractant-ho amb molta objectivitat, crec que tothom té molt bona voluntat de fer-ho bé, però...

—¿Es tan flagrant encara el divorci entre el disseny i l'empresa?

—No, sempre hi ha indústries i indústries, empresaris i empresaris. Hi ha empresaris que són molt intel.ligents i són gent valenta, que tenen molt bon gust i saben investigar i invertir. I hi altres empresaris que tenen una política de beneficis ràpids i, per a mi, de mal gust.

—En certa ocasió Manuel Ibáñez Escofet va escriure que Cobi era "un confuso engendro".

—Té bastant raó: és un engendre molt confús.

—¿Li ha canviat molt la vida, professionalment, la mascota?

—Per una banda, sí, i per l'altra, no. Tinc més sol.licituds. Hi ha una gent que abans no s'hauria acostat al meu estudi per a demanar-me faenes i que ara s'hi acosta. I jo no els puc solucionar el problema. Perquè a mi m'interessen les feines quan vibre amb el client, quan l'encàrrec està ben plantejat. A mi em busquen per ser Velázquez i per ser Lola Flores. Velázquez en el sentit que els puc solucionar un problema tècnic, i ja sé que no sóc Velázquez. I Lola Flores perquè els sona el nom i ix en les revistes. I quan algú vé a demanar-te alguna cosa i veus que és descaradament per Lola Flores, se'n va del despatx amb les mans buides.

—A banda de la professió, la mascota també li haurà canviat la vida, ¿no?

—Quan vas en moto, les senyores del mercat et senyalen amb el dit. I els dissabtes a la nit, els xiquets joves que estan borratxos es posen a cridar el teu nom i t'intenten tocar un tros de la camisa o volen que els firmes en el cul o en la mamella de la seua amiga. I al contrari, gent que et tracta de meravella.

—¿Quines són les persones, si és que n'hi ha, que l'han influït més en la seua vida?

—Els meus germans i la meua mare. I el meu pare. I professionalment, les revistes com *Elle*, *París Match*,... I els cromos que eixien en les pastilles de Nestlé. I els paquets de tabac. I els cubistes, el pop-art, l'Equip Crònica i l'Equip Realitat. I els tebeos, Matisse, Picasso i Miró, el primer Miró... La televisió, el cine...

—¿Es cert que vostè no va veure la televisió mentre va viure a casa dels seus pares?

—Sí. El meu pare tenia la convicció que la televisió era una cosa nociva, i volia que tots llegírem llibres.

—¿I vostè la veia clandestinament?

—Sí, als bars i a casa dels amics, però tampoc massa. Jo sóc molt de si et posen un flam davant, doncs te'l menges; i si no te'l posen, doncs no te'l menges, però no vaig al supermercat a buscar-lo.

—¿Els seus han estat 100 anys de soledat?

—¡Què dius! ¡Què va! Durant tota la meua vida he estat molt rodejat de gent, amb molt de *carinyo*. Des de casa, que érem un gran grup de germans i pares, i tietes i cosins. I amics. El meu pare ens va ensenyar a saber ser amics i a fer-ne. I després, tota la meua vida s'ha realitzat en un gran grup d'a-

mics.

—¿Vostè és tan depressiu com asseguren?

—M'imagine que no. Crec que puc ser molt depressiu i molt alegre. Si no fa calor, no saps si fa fred; i si no fa fred, no saps si fa calor.

—Diuen que vostè és el dissenyador que més suport té del PSOE.

—És una opinió. No sé d'on s'ho han tret això. Si és cert que la Conselleria d'Indústria de la Generalitat valenciana va donar el seu suport, l'exposició *100 anys de Mariscal*, a València, la va pagar Pamesa. En aquest treball un ha de tenir també relacions amb el poder polític. És com tenir una nòvia boníssima i que et diguen: *joder*, quins *polvos* et pegues. Però ¡i quins *polvos* em pega ella a mi! Quan una relació és així, que el *polvo* és recíproc, està bé. En aquest cas, la Conselleria d'Indústria em va pegar un bon *polvo* i jo li'l vaig pegar també. Ells van tenir el seu rendiment polític i social, i jo també.

En el cas de Barcelona, vaig tenir un munt de pèrdues i l'ajuntament havia de pagar-me 10 milions (que encara no sé si me'ls ha pagat). Tant en el cas de València com en el de Barcelona va ser iniciativa meua i privada. M'ho vaig haver de *currar* i muntar-ho sol. Jo vaig buscar els espònsors i ho vaig organitzar tot. A València, que és on més ajuda institucional vaig tenir, vaig haver de fer inclús la llista dels invitats. I ací a Barcelona va ser més descarat que a València. A València vaig tenir més suport perquè els interessava recuperar-me i que no em convertira en català.

Miquel Alberola

Un estiu a l'anglesa

Els cursos a l'estranger costen entre 100.000 i 300.000 pessetes i sovint no serveixen per aprendre l'idioma.

Aprendre anglès és només una bona excusa. A l'hora de la veritat, es fa de tot excepte perfeccionar el domini de la llengua més imperialista de totes les llengües que es fan i es desfan. Malgrat això, l'oferta de cursos d'estiu a Gran Bretanya, Irlanda o Estats Units augmenta cada any. Des de fa setmanes, els diaris van plens d'anuncis que intenten convèncer els pares de la importància d'enviar els fills a estudiar anglès durant les vacances estiuenques. I el cert és que a hores d'ara ja és difícil trobar plaça en un d'aquests cursos que, si els fulletons de propaganda no menteixen, són d'allò més útils per millorar l'anglès, fer amistats per a tota la vida i conèixer una mica de món. Tot plegat, és clar, a canvi d'uns quants bitllets que obliguen a hipotecar per endavant la paga extra del mes de juliol.

"En realitat no vaig aprendre gaire anglès, perquè durant el dia anava a tot arreu acompanyat d'una colla de catalans. Dormia a casa d'una família anglesa i compartia habitació amb un noi de Florència. Amb ell xampurrejàvem una barreja de català, espanyol i italià". En Marc té 17 anys i, encara que continua tenint problemes per aprovar l'assignatura d'anglès –"els pares es pensaven que aquest any no suspendria, però em temo que me´n tornaran a quedar per al setembre..."– no li faria res repetir l'experiència de l'estiu passat. "M'ho vaig passar força bé, tot i que als matins havia d'anar a classe. A les tardes vaig tenir temps de jugar a tennis i nadar a la piscina. I un dia a la setmana anàvem d'excursió". El curset va durar tres setmanes i, comptant el viatge d'anada i tornada, els pares d'en Marc van pagar prop de 200.000 pessetes. "Va valdre la pena –diu ell–, però reconec que vaig practicar poc l'anglès".

La major part dels joves consultats coincideixen a dir que, en aquests cursos d'estiu, l'estudi de la llengua anglesa queda relegat a un segon terme. De fet, el més important es divertir-se lluny de la vigilància paterna. "Els meus pares no m'haurien deixat anar de vacances sola o amb els meus amics, i en canvi em van animar a anar-me'n a Anglaterra tot un mes", explica l'Anna, de 15 anys. Una amiga seva ens revela que va tornar "bojament enamorada" d'un noi menorquí. L'Anna es ruboritza lleugerament i prefereix no respondre quan li comentem que, per aprendre el parlar salat, no calia anar tan lluny.

No és gens estrany que unes vacances que teòricament són per a estudiar anglès serveixin per agafar la primera borratxera o per enamorar-se per enèsima vegada. Els més grans són conscients també que n'han de treure un profit lingüístic, però sovint s'adonen que no és fàcil aprendre anglès quan s'està rodejat de gent de totes les nacionalitats (sud-americans, portuguesos, grecs, italians, francesos...) però, paradoxalment, els britànics brillen per la seva absència. Evidentment que hi ha oportunitats de practicar l'idioma, sobretot si s'escull un lloc sense tants estudiants estrangers. Ara bé, tampoc no

es pot pretendre el miracle de parlar un anglès perfecte en quatre o cinc setmanes, sobretot si es parteix d'un coneixement nul de la llengua.

Prop de dues-centes mil persones de tot l'Estat espanyol, la majoria joves d'entre 15 i 25 anys, viatgen cada estiu a Gran Bretanya o a Irlanda amb l'objectiu d'estudiar anglès. Els centres d'ensenyament d'idiomes no perden l'ocasió de fer negoci durant el període estiuenc i organitzen estades lingüístiques per a tots els nivells i per a totes les edats. El preu varia segons la durada, el lloc, el tipus d'allotjament i les hores de classe. Encara que alguns centres anuncien cursos a partir de 50.000 pessetes, és segur que, sumant totes les despeses, el pressupost total no baixa en cap cas de les 100.000. Hi ha escoles que també gestionen el viatge en avió, però la majoria no l'inclouen en el preu. A mitjan de maig ja cal fer malabarismes a fi de trobar un bitllet per volar cap a terres britàniques els mesos de juliol o agost.

Els cursos d'anglès solen durar de dues a vuit setmanes, i el nombre d'hores de classe setmanals oscil.la entre deu i trenta. A banda de les classes, hi ha la possibilitat de prendre part en diverses activitats esportives, així com de fer excursions en grup.

Les regions del sud d'Anglaterra resulten més econòmiques, però tenen l'inconvenient que a l'estiu es veuen literalment envaïdes per joves estudiants provinents de països llatins. En aquest context, més d'un acaba les vacances sense haver coincidit ni per casualitat amb algú de parla anglesa. Un curs de quatre setmanes a Bournemouth, per exemple, amb 15 lliçons setmanals i allotjament en famílies en règim de mitja pensió, costa un mínim de 102.000 pessetes.

Si realment es vol aprendre anglès a part de relacionar-se, és millor anar a la zona mitjana o alta del país. Però en aquest cas el pressupost es dispara: a la Universitat de Durham, un curs de quatre setmanes costa 180.000 pessetes.

També resulta car fer un curs a Londres, Cambridge i Oxford. Passar un mes en una casa de la capital anglesa, amb 15 hores de classe setmanals, no val menys de 130.000 pessetes. Cal tenir en compte que els centres públics són més assequibles que els privats, encara que en aquests últims hi ha menys alumnes per classe.

Pel que fa a l'allotjament, la convivència amb famílies té un doble avantatge: d'una banda, és més barat que una residència d'estudiants, i de l'altra, és una garantia de poder practicar l'anglès, encara que la conversa no vagi més enllà d'un tímid "good morning" cada matí.

A Irlanda, els centres que es

Anglaterra és la destinació preferida pels catalans.

dediquen als cursos d'estiu per a estrangers tenen un gran prestigi, però l'oferta és més reduïda, el vol amb avió surt més car i l'accent irlandès és un entrebanc afegit per als passerells que amb prou feines saben articular dos mots seguits en la llengua de Shakespeare. El preu mínim per dues setmanes a Dublín ronda les 350 lliures irlandeses (unes 60.000 pessetes).

L'opció d'anar als Estats Units o a la part anglesa del Canadà està guanyant força els últims anys. El viatge és més car, però també és més fàcil trobar un bitllet. A més, ara que anar a Anglaterra és un costum cada cop més estès, els que es volen distingir de la majoria es decanten per fer un curset als EUA, que encara sembla un luxe de privilegiats. Els cursos a Nordamèrica duren entre un i tres mesos. Per un preu mínim de 250.000 pessetes es poden fer 12 hores de classe setmanals, durant quatre setmanes, a Los Angeles, San Diego, Virgínia o Washington. L'oferta no acaba aquí. Per als qui no els agradi viatjar (o per als qui no puguin estirar tant el pressupost familiar), s'ha inventat una nova modalitat per aprendre anglès sense moure's de casa. Es tracta de reproduir artificialment l'ambient britànic en una granja o un centre especialment condicionat, que pot trobar-se a pocs quilòmetres del lloc habitual de residència. Per exemple, del 2 al 15 de juliol es fan unes "colònies angleses" en una finca situada a 13 quilòmetres de Sant Feliu de Guíxols, que costen 69.500 pessetes per alumne. Així mateix, un "estatge" de 15 dies al Pirineu lleidatà val 63.500 pessetes. Els monitors d'aquests cursos s'expressen únicament en anglès i tots els jocs i les activitats es fan en anglès. En teoria, els alumnes –tots ells catalans, posem per cas– s'han d'interrelacionar sempre en llengua anglesa. Que ho facin, ja és tota una altra història.

Eva Piquer

Treballar d'au *pair*, una alternativa amb riscos

Al marge dels cursos organitzats, una altra manera d'intentar aprendre anglès sense haver de desembutxacar un bon grapat de diners és el sistema de treball *au pair*. Consisteix a col.laborar en les tasques domèstiques d'una casa i fer-se cura dels nens, a la vegada que es conviu com un membre més de la família i es cobra un petit sou (unes 5.000 pessetes setmanals). El temps mínim d'estada és d'un mes.

A nivell europeu regeixen unes normes internacionals creades pel Consell Europeu de la Joventut, a les quals s'han de sotmetre les agències que es dediquen a coordinar les famílies interessades a tenir una *au pair* i les persones que volen fer aquesta feina. Normalment les famílies només demanen noies, però els nois interessats també tenen alguna possibilitat. Treballar temporalment com *au pair* a Gran Bretanya no requereix cap permís de treball, però sí que és necessària una carta d'invitació de la família.

Per fer d'*au pair* aquest mateix estiu cal afanyar-se a demanar informació a les agències especialitzades. També és convenient posar-se en contacte amb gent que ja hagi passat per aquesta experiència, que no sempre deixa un bon record. En alguns casos, les famílies fan treballar més del compte i no hi ha ni un minut lliure per aprendre anglès, encara que el contracte fiqui ben clar que és perfectament compatible la feina d'*au pair* amb un curs d'idiomes i fins i tot amb altres activitats. Sigui com sigui, és prou clar que aquesta feina no deixa temps per dedicar-se a festejar, ni permet conviure i esplaiar-se amb gent de la mateixa edat.

Els espectacles que despertaran els teus sentits.

Teatre

Companyia La Infidel
Els Enamorats
de Carlo Goldoni
direcció: **Calixto Bieito**
Mercat de les Flors
Espai A
Del 30 de juny al 4 de juliol
1.300 ptes

Ella
de Jean Genet
direcció: **Angel Facio**
Mercat de les Flors
Espai B
4, 5, 6, 7 i 8 de juliol
1.300 ptes

Teatre Lliure
Maria Estuard
de Schiller
Teatre Grec
19, 20, 21, 22 i 23 de juliol
1.500 ptes

Théâtre Repère
Le Polygraphe
Mercat de les Flors
Espai B
23, 24, 25, 26 i 27 de juliol
1.300 ptes

El Talleret de Salt
Nit de Reis
de William Shakespeare
direcció: **Konrad Zschiedrich**
Mercat de les Flors
Espai A
del 29 de juliol al 2 d'agost
1.300 ptes

Compañia Lope de Vega
Caligula
d'Albert Camus
direcció: **José Tamayo**
Teatre Grec
3, 4, i 5 d'agost
1.500 ptes

Dansa

Ballet Cristina Hoyos
Suenos Flamencos
Teatre Grec
28, 29 i 30 de juny
1.500 ptes

Compagnie Emile Dubois
Les Mistères de Subal
direcció: **Jean Claude Gallota**
Teatre Grec
11, 12 i 13 de juliol
1.500 ptes

Òpera

Rossiniana
amb **Enzo Dara**
direcció: **Mario Gas**
Teatre Grec
26, 27 i 28 de juliol
2.800 ptes

Òpera Ramayana
Langen Mandra Wanara
Mercat de les Flors
Espai A
24 i 25 de juliol
1.800 ptes

Música Clàssica i Contemporània

Coral Càrmina
Missa en Si Menor
Teatre Grec
2 de juliol
1.200 ptes

Kronos Quartet
Plaça del Rei
2 i 3 de juliol
1.500 ptes

Narciso Yepes
Orquesta de Câmara de Granada
Teatre Grec
3 de juliol
1.200 ptes

Orquestra Ciutat de Barcelona
Txaikovsky, Stravinsky i Glinka
Teatre Grec
5 i 6 de juliol
1.000 ptes

Banda Municipal de Barcelona
Plaça del Rei
7, 14, 21 i 28 de juliol
300 ptes

Concerto Italiano
Plaça del Rei
17 de juliol
1.500 ptes

Trio de Barcelona
amb **Michel Lethiec**
Plaça del Rei
24 de juliol
1.000 ptes

Quartet Barroc
Plaça del Rei
31 de juliol
1.500 ptes

Els del Festival d'Estiu de Barcelona.

GRΣC90

Del 28 de juny al 5 d'agost.

Popular, Jazz, Pop i Rock

Rosa Zaragoza
Plaça del Rei
29 de juny
1.000 ptes

El Ultimo de la Fila
Velòdrom d'Horta
3 de juliol
1.100 ptes

Albert Pla
Plaça del Rei
10, 11 i 12 de juliol
1.300 ptes

Dr John + Chuck Berry
Velòdrom d'Horta
16 de juliol
2.400 ptes

Jack Dejohnette
Herbie Hancock
Dave Holland
Pat Metheny
Velòdrom d'Horta
19 de juliol
2.500 ptes

Balkana
Música de Bulgària
Plaça del Rei
19 i 20 de juliol
1.500 ptes

Tete Montoliu
Billy Higgins
Niels H. Ø. Pedersen
Teatre Grec
30 de juliol
1.500 ptes

Fania All Stars
Velòdrom d'Horta
31 de juliol
2.500 ptes

Victor Manuel i Ana Belén
Velòdrom d'Horta
2 i 3 d'agost
2.000 ptes

Ajuntament de Barcelona
Institut Municipal Barcelona Espectacles

Caixa Barcelona

CAMPARI
LA VANGUARDIA
CATALUNYA RADIO

De Vílnius a Leningrad

És el moment d'anar-se'n cap al Baltic. Letònia, Lituània i Estònia, tres granets de sorra encastats en la maquinària del gegantí estat soviètic.

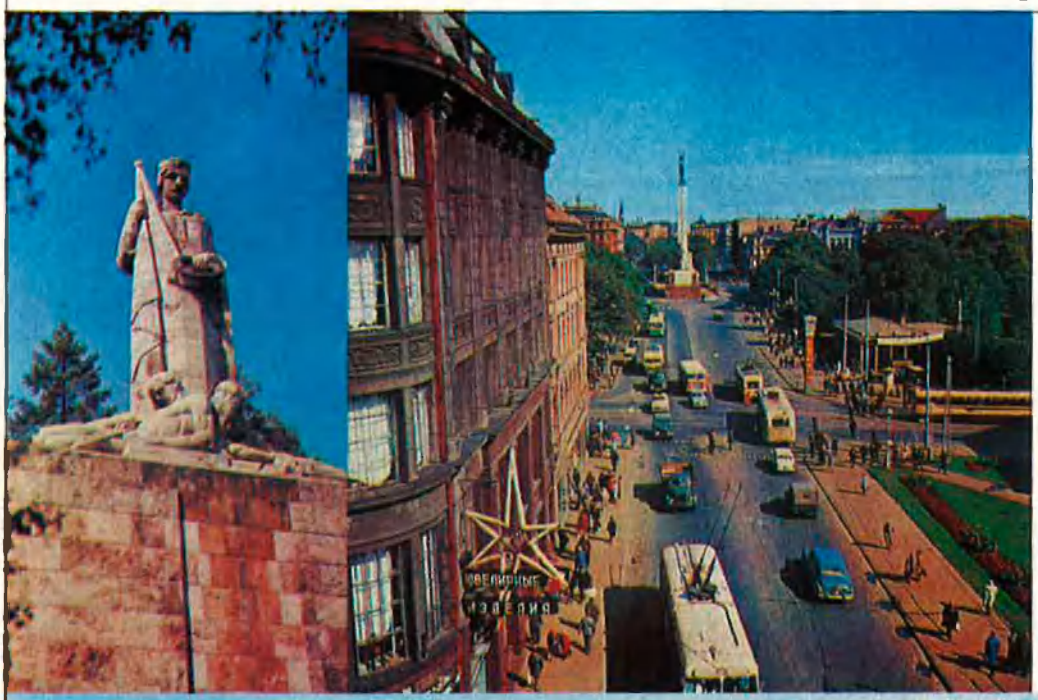
Ells també són sis milions, però, ¡quins uns! Cadascun dels tres estats bàltics té la seva pròpia llengua i història. En la més recent van encetar un camí després de la primera guerra mundial que va ser escapçat en la voràgine dels resultats de la segona gran guerra. Ara tot se'n va en orris. Som-hi, doncs, a veure quina cara fan aquests bàltics. ¿Com ens ho fem? Hi ha viatges organitzats que fan el trajecte dels països bàltics, tot i que una bona agència de viatges t'ho pot organitzar amb prou garanties (i més car, és clar). En qualsevol cas, sempre es pot sortir de França, on per uns 7.500 F.F. tens un viatge de catorze dies que inclou un tomb per les tres repúbliques. L'altra solució, la més interessant segurament en aquest cas, és la d'arriscar-se i presentar-s'hi com a particular, amb cotxe o amb tren.

Als països bàltics, com és general a tot l'URSS, les fronteres no són gens permeables. Però com pot imaginar-se, la situació evoluciona amb la rapidesa d'un llamp. Viatjar a la Unió Soviètica no és senzill ni barat. Cal un parell de setmanes o tres, com a mínim, per obtenir el visat. Es pot anar-hi en turisme individual, però encara funciona l'obligació de declarar l'itinerari i pagar les nits d'hotel per endavant. Els preus turístics no són precisament barats. Si en comptes d'hotel vas de càmping, amb roulotte o càmping-car, la cosa és molt més econòmica. I també més entretinguda, ja que en els darrers temps s'estan obrint al trànsit turístic moltes carreteres oficialment "tancades" fins fa quatre dies. Ara, repetim que sempre hi ha la solució d'afegir-se a un grup organitzat. Els tràmits són més ràpids i no és més car. L'inconvenient, segons per a qui, és que no et permeten d'estar més d'una setmana al mateix lloc. En qualsevol cas. Pot servir per fer una primera aproximació al terreny i conèixer gent que més endavant et pot arriba a convidar. Si algú s'anima a anar-hi, que miri de ser-hi el dia 23 d'agost. És l'aniversari del pacte secret Stalin-Ribbentrop que va significar l'absorció de les repúbliques bàltiques per part de l'URSS. L'any passat en feia cinquanta i es va formar una cadena humana que va travessar les viles i ciutats de les tres repúbliques d'un cap a l'altre. La cosa va ser impressionant. I promet ser-ho també enguany a poc que les circumstàncies

Vista de la ciutat de Tallin i el campanari de Sant Olai. Baix, carrer de Tallin.

Dalt, escultura *La mare pàtria letona*, i carrer de Lenin a Riga. Baix, vista de Riga des del riu Dqaugava.

Al voltant de Vilnius

prop d'Helsinki que Barcelona de Mallorca), la gent s'emprenya amb tot el que faci olor de rus. Una altra sorpresa, a Letònia, la darrera moda: la colla d'emigrants, els exiliats, que s'han fet rics a Suècia, als Estats Units o al Canadà tornen per contribuir al renaixement del seu país. A Tallin hi ha pintades que diuen "Consumir és bo". La cosa sembla gairebé d'humor negre, tenint en compte que els magatzems són nets i polits... Consumir, ¿què? I ho tonem a dir: no us perdeu l'espectacle dels filandesos prenent la ciutat a l'assalt cada cap de setmana. Mentre a la rada del port de Tallin, els fars de les defenses soviètiques encara escombren la mar a la recerca d'invasors, un modern vaixell perboca el munt de finesos, des d'homes de negocis fins a aturats que hi van a rebentar-se la pensió amb vodka soviètica. És insultant veure la colla de filandesos borratxos, amb les butxaques plenes a vessar de dòlars, que passegen per l'imponent barri medieval de Tallin. Anem cap al Bàltic. Si ens hi acosten, que una cosa no treu l'altra, entreu a Rússia i visiteu Lenigrad (si encara es diu així i ja no li tornen a dir oficialment Petrograd o Sant Petersburg.) De fet, el més senzill, a l'hora de viatjar, és traslladar-se direc-

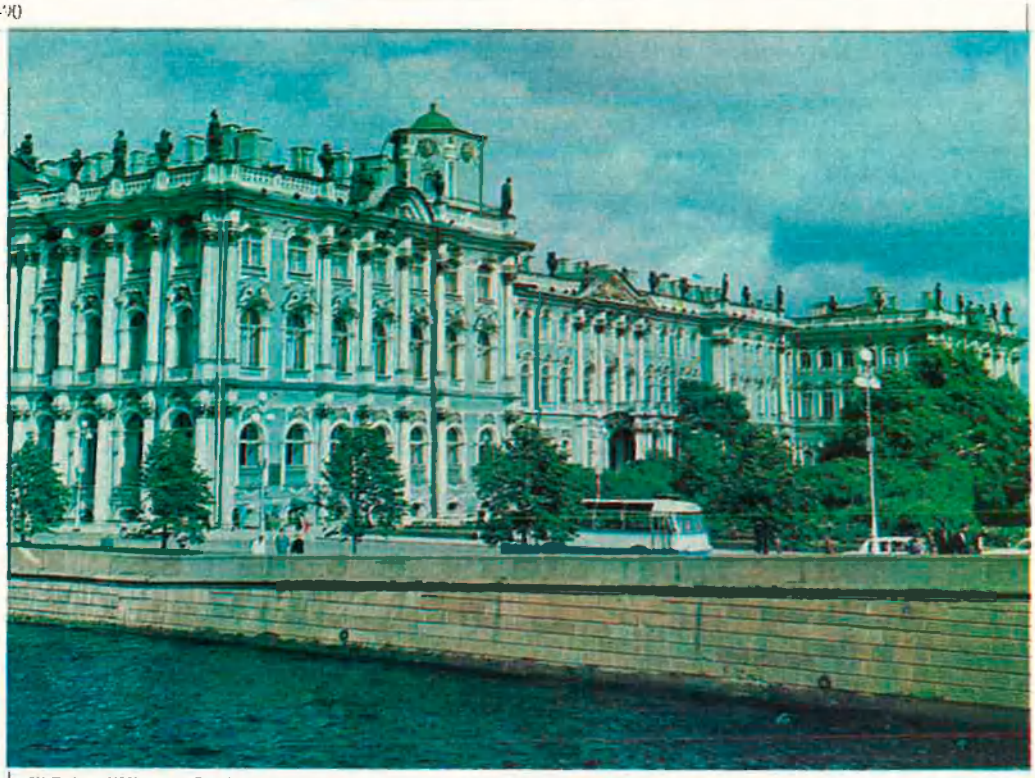
siguin favorables. Com un xarampió de llibertat. L'ambient és impressionant, aquests dies. Ens recorda passatges viscuts per nosaltres no fa pas gaire: des de fa sis mesos, l'avinguda principal de Vílnius ja no es diu Lenin, torna a dur el nom de l'antic rei Guedeminas. Les banderes roges han desaparegut de tot arreu. A Vílnius, per exemple, els domassos i senyeres amb la imatge del cavaller són presents a cada racó. A Riga, la capital de Letònia, més fatxendes que ningú, han tret un diari independent en anglès. A Tallin, ple com sempre de filandesos borratxos (Tallin és més a

Coses a veure i fer

–Súper-sauna Kalma-Salin a Tallin. Barata. Per connectar amb *yuppies* estonians.
–Festival del *rock* d'estiu a Tallin. Durant el mes d'agost. És el festival de *rock* més massiu d'Europa.
–Cop d'ull als gran orgues de la catedral de Riga. Són els més grans d'Europa. Sempre és ple.
–El castell de Trakai. A vint quilòmetres de Vílnius. Símbol de la independència de Lituània. Una mena de Versalles del Bàltic, residència dels monarques lituans.
–Per als suïcides: a 200 Kms de Riga, a la vora del Bàltic, al costat del riu Venta, hi ha la ciutat de Ventspils. S'hi acumulen els residus químics, l'amoni, el petroli... La meitat de les dones embarassades tenen nens malalts. Lloc de lluita ecològica.

CAFÈS INTERESSANTS
–A Vílnius. Cafè Alimunatas. Carrer de la Universitat, 8. Punt de reunió dels estudiants.
–A Riga. Cafè Allegro. Ambient de teatre i de *rock*.
–A Tallin. Aneu al Place Hotel. Finançat pels mateixos filandesos. Poden veure-hi els pets alcohòlics monumentals que agafen davant els ulls indiferents dels estonians, és tot un espectacle.
–A Leningrad. Cafè Literari (Literaturnoie cafè, a la Perspectiva Nevsky). Es una cooperativa que acaba d'obrir. Hi ha ambient perestroic i no serveixen alcohol.

UN LLIBRE
–*L'agulla daurada*, de Montserrat Roig, Premi de literatura catalana de la Generalitat de Catalunya (1986). Reportatge dels dos mesos que l'autora va passar a Leningrad (1980). Document impressionant, alhora divertit i agradable.

El Palau d'Hivern a Leningrad.

tament a Leningrad i d'allí, amb tren, baixar cap als països bàltics. Lenigrad és la perla de Rússia. L'antiga ciutat dels tsars, amb la *pere stroika*, s'ha revifat. Com qui diu fa quatre dies, la ciutat queia a trossos, ara és plena de bastides restauradores: palaus, monuments, esglésies. Però ¡ai làs! són bastides interminables. Hi ha més ganes que diners i les prioritats són altres. Deu mil icones estan literalment podrint-se als magatzems subterranis del Museu Rus o del famós Ermitage. Esperen que algú les salvi. A Leningrad encara parlen de Sant Petersburg per referir-se al barri antic. És una ciutat per passejar. Cal agafar l'anomenada "Perspectiva Nevsky", una mena de Camps Elisis i deixar-se endur per la nostàlgia de l'antiga capital imperial. Aquesta avinguda, abans de 1917 comptava amb uns cent trenta teatres. Si sou més prosaics, sempre podeu remenar els magatzems de la gran avinguda. Són pràcticament buits, no cal dir-ho, però encara podeu descobrir-hi petits tresors. ¡Una recomanació! Els discos. Hi trobareu enregistraments d'alta qualitat a preus irrisoris (a partir de cinquanta pessetes). Si sou dels fetitxistes de les plaques, us podeu deixar caure per la casa de Dostoievskij o el darrer lloc on va viure Aleksandr Puixkin, en un marge del riu Moika, prop del Palau d'Hivern de la simbologia comunista. I encara que sigui només per comentar-ho, agafeu el metro. És com el de Moscou, aclaparador, com un palau subterrani. La xarxa cobreix tota la ciutat i és imprescindible per traslladar-se. I no oblideu mai que en aquesta ciutat és on els nazis (incloent-hi els nois de la División Azul) van clavar el genoll a terra per primera vegada. No us estranyi que cap dels naturals de la ciutat no us vulgui parlar del setge, segurament una de les tragèdies ciutadanes més fortes de la II Guerra Mundial. Però ara Leningrad viu a fons la *pere stroika*. Reviu en tots els sentits. Fins i tot podeu trobar-hi des de cinema ponogràfic fins al temple budista més septentrional del planisferi, construït a principis de segle. I no cal dir-ho, els museus: l'Ermitage i el Rus. El primer, creat per guardar-hi les col.leccions d'art de Caterina II, ocupa l'antic palau dels tsars. S'hi ha d'anar, encara que sigui només a veure el palau des de fora. El segon posseeix una de les col.leccions d'icones més importants del món. Si voleu anar a l'òpera Kirov o al Bolxoi de Leningrad, cal que reserveu els bitllets per endavant a la sempre present oficina d'Intourist, l'agència oficial soviètica de turisme. Si la provisió de xecs de viatge no dóna per a més, sempre hi ha la possibilitat de gaudir, segons l'època de l'any, de les nits blanques, a la vora del Neva. Per als arriscats que intentin fer en solitari la travessia del Bàltic amb el punt d'arribada a Leningrad, la tortura dels tràmits previs es veu compensada del tot. Sortint de Polònia hi ha una carretera que uneix Vílnius, Riga, Tallin i Leningrad (uns 960 quilòmetres).

Lluís-Anton Baulena

* Per arrancar a córrer
** Ni fred **ni** calor
*** Es deixa veure bé
**** Molt recomanable
***** Imprescindible

Crimen imperfecto (1970, 88 minuts) de Fernando Fernán Gómez. Amb Fernando Fernán Gómez, José Luis López Vázquez, Jorge Rigaud, Jesús Puente. És una de les pel.lícules més atípiques i divertides de Fernán Gómez. Els dos detectius protagonistes semblen una versió personal de Mortadelo i Filemón. **TVE2, 17.30 hores. ***

El aventurero (*L´aventuriero,* 1967, 104 minuts) de Terence Young. Amb Anthony Quinn, Rossana Schiaffino, Rita Hayworth, Richard Johnson. Estranya i aconseguida producció italiana, dirigida per l´eficient Terence Young (autor dels primers títols 007), i amb un fons argumental extret d´un relat de Joseph Conrad. **Antena 3, 22.00 hores. *****Que pague el diablo** (*The Devil to Pay*, 1930, 73 minuts) de George Fitzmaurice. Amb Ronald Colman, Loretta Young, David Torrence i Myrna Loy. Melodrama per a lluïment d´un excel.lent Ronald Colman, que George Fitzmaurice dirigeix amb una correcció no exempta d´academicisme. **TVE2, 17.30 hores. *****Dimecres 11**

El delito Matteotti (*Il delitto Matteotti*, 1973, 116 minuts) de Florestano Vancini. Amb Franco Nero, Mario Adorf. El diputat socialista Matteotti va ser assassinat el 1924. Cinquanta anys després, aprofitant el *boom* del cinema polític a Itàlia, Florestano Vancini en reconstrueix la historia i fa un producte d´interès molt relatiu. **TVE1, 1.00 hores.**

El fabuloso Andersen (*Hans Christian Andersen*, 1952, 101 minuts) de Charles Vidor. Amb Danny Kaye, Farley Granger, Jean Marie, Roland Petit. Musical dirigit per un eficaç artesà com Charles Vidor, al voltant de la biografia del famós escriptor de contes. Per a amants de Danny Kaye i enamorats de la literatura infantil. **Antena 3, 19.10 hores. *****El juego del halcón** (*The falcon and the snowman*, 1984, 124 minuts) de John Schlesinger. Amb Timtohy Hutton, Sean Penn, Lori Singer, Pat Hingle. Una de les pel.lícules més personals de la darrera etapa de Schlesinger, centrada en l'amistat de dos joves que es veuen involucrats en un afer d´espionatge. Brillant interpretació de Hutton i Penn. **Tele 5, 22.30 h. *****La mejor marca** (*Personal Best*, 1982, 124 minuts) de Robert Towne. Amb Mariel Hemingway, Scott Glenn,. Inèdit melodrama de temàtica lesbiana situat en l´ambient de les atletes olímpiques. **TVE2, 22.50 hores. ****Entrée des artistes** (1938, 99 minuts) de Marc Allégret. Amb Louis Jouvet, Claude Dauphin. Una anada al món del teatre, dirigida amb correcció per Allegret, i superbament interpretada per Jouvet i Dauphin. Per a amants de les bambalines, i del cinema francès dels anys 30. **TV3, 16.00 hores. *****El dia del dofí** (*The day of the dolphin*, 1973, 100 minuts) de Mike Nichols. Amb George C. Scott, Trish Van Devere, Fritz Weaver, Paul Sorvino. Una pel.lícula d'intriga, estranya en la irregular filmografia de Nichols, al voltant d´un científic que intenta fer parlar el seu dofí. Amb més sentit del ritme, hagués estat un bon film. **TV3, 21.55 h. ****Dijous 12**

El mesías salvaje (*Savage Messiah*, 1972, 100 minuts) de Ken Russell. Amb Dorothy Tuttin, Scott Anthony, Helen Mirren, Lindsay Kemp. L´habitual viatge a la vida d'un artista que Russell ha repetit una i altra vegada té en aquest cas per centre l´escultor Henry Gaudier. Menys efectista, pero també més avorrit, que altres vegades. **TVE1, 1.00 hores. *****Muñeco diabólico** (*Devil Doll*, 1964, 80 minuts) de Lindsay Sbonteff. Amb Bryant Holiday, William Sylveste, Sandra Dorne, Yvonne Homain. Film canadenc de terror al voltant del tema del ventríloc i el seu ninot posseït, estrictament reservat a incondicionals del gènere. **Canal 9, 16.25 hores. ****El buena esperanza** (*The good hope*, 1986) de Guido Pieters. Amb Danny de Munk, Renee Soutendijk, Bubb Stapel, Kitty Courbois. Pel.lícula holandesa inserida en el género de les aventures marítimes. El "Buena Esperanza" és el nom del vaixell de pesca que centra l´acció del film. **Canal 9, 16.25 hores. *****Miércoles de ceniza** (*Ash wednesday,*, 1973, 105 minuts) de Larry Peerce. Amb Elizabeth Taylor, Henry Fonda, Helmut Berger, Keith Baxter. Un melodrama sense personalitat al voltant d'una dona que se sotmet a una operació de cirurgia estètica per a intentar guanyar-se de nou al marit. El que aconsegueix és lligar-se a un *play boy*. **Canal9, 22.00 h.****El sicari** (*Il sicario*, 1961, 104 minuts) de Damiano Damiani. Amb Belinda Lee, Silva Koscina, Sergio Fantoni, Alberto Lupo. Un melodrama sobre el poder i la corrpució, celebrat el seu dia, i per al qual el temps ha jugat en contra. Correcta però elemental posada en escena de Damiani. **TV3, 16.00 hores. ****Divendres 13**

Una mujer de cabaret (1974, 93 minuts) de Pedro Lazaga. Amb Carmen Sevilla, José María Rodero, Armando Calvo, Agata Lys. Melodrama a l´"espanyola"sobre una cantant desgraciada en amors, per a lluïment de Carmen Sevilla. Simplement prescindible. **TVE1, 1.00 hores. ***

La ciudad y los perros (1985, 121 minuts) de Francisco J. Lombardi. Amb Pablo Serra, Gustavo Bueno, Juan Manuel Ochoa, Eduardo Adrianzen. Basada en una novel.la de Vargas Llosa, aquesta pel.lícula antimilitarista i radicalment impactant, compta amb una solida realització de Lombardi. **TV3, 16.00 hores. *****

Laura (1987, 95 minuts) de Gonzalo Herralde. Amb Angela Molina, Sergi Mateu, Juan Diego, Terele Pávez. Adaptació de la novel.la de Miquel Llor, tractada amb un to melodramàtic no sempre aconseguit, però dotada d'una certa personalitat que l'allunya de l'habitual concepte de simple il.lustració d'un text literari. **Canal 9, 22.00 hores. *****

La mujer de cemento (*Lady in cement*, 1968, 93 minuts) de Gordon Douglas. Amb Frank Sinatra, Raquel Welch, Richard Conte. Gordon Douglas va dirigir per tres vegades a Frank Sinatra en un grup de *thrillers*, dos d'ells protagonitzats per un detectiu anomenat Toni Romano. Aquest és el darrer, i no és pas el millor. **Tele5, 15.30 hores. *****

Mientras sean felices (*As long as they're happy*, 1955, 91 minuts) de J. Lee Thompson. Amb Jack Buchanan, Diana Dors. Només els actors aguanten aquesta comèdia avui una mica desfassada dirigida per l'impersonal J.Lee Thompson. **Antena3, 19.45 hores. ****

Esclavas de Cartago (1957, 91 minuts) de Guido Brignone. Amb Jorge Mistral, Ana Luisa Pelufo, Gianna Maria Canale, Rubén Rojo. "Peplum" hispano-italià, amb història d'amor entre un romà i una esclava cartaginesa. Ingènua i passadeta de moda. **Canal 9, 16.25 hores. ****

A cor què vols (*A coeur joie*, 1966, 88 minuts) de Serge Bourgignon. Amb Brigitte Bardot, Laurent Terzieff. Feia sis anys que la nouvelle vague s'havia presentat al món, i el cinema francès encara estava de moda. Però Brigitte Bardot no és aquí suficient per a fernos empassar aquesta historieta sentimental passada de moda. **TV3, 24.00 hores. ****

Filó de plata (*Silver lode*, 1954, 80 minuts) d'Allan Dwan. Amb John Payne i Lizabeth Scott. Clàssic *western* de sèrie B, dirigit per un home de l'experiència d'Allan Dwan, en altre temps al servei de Fairkbans pare. **TV3, 15.35 hores. *****

Una cita (*The Appointment*, 1968, 100 minuts) de Sidney Lumet. Amb Anouk Aimée, Omar Sharif, Lotte Lenya. Una pel.lícula d'amor: l'encontre entre un home i una dona explicat amb tanta correcció com manca d'interès per un Lumet més avorrit que de costum. **Antena 3, 21.30 hores. ****

Dissabte 14

El paraíso del mal (*The unholy garden*, 1931, 74 minuts) de George Fitzmurice. Amb Ronald Colman, Fay Wray, Estelle Taylor, Tully Marshall. Una altra pel.lícula de Fitzmaurice amb Ronald Colman. En aquest cas, un film d'aventures al Nord-àfrica, amb Fay Wray com a coprotagonista. **TVE2, 17.30 hores. *****

Carmen la de Triana (1938, 110 minuts) de Florián Rey. Amb Imperio Argentina, Rafael Rivelles, José Navarro, Manuel Luna. Adaptació de la *Carmen* de Merimée rodada en co-producció amb l'Alemanya nazi. D'interès, doncs, per a historiadors del cinema d'aquella època, i per a especialistes en el personatge.**TVE1, 1.00 hores. ****

Los viajes de Gulliver (*The three worlds of Gulliver*, 1960, 96 minuts) de Jack Sher. Amb Kerwin Mathews, Jo Morrow, June Thorburn i Gregoire Aslan. Aquesta adaptació de *Gulliver* té l'atractiu d'uns esplèndids efectes especials de Ray Harryhaussen que, com és habitual, obliguen al director a adoptar una narrativa d'acció continuada. **TVE1, 16.00 hores. *****

La maldición de Damien (*Damien: Omen II*, 1978, 105 minuts) de Don Taylor. Amb William Holden, Jonathan Scott-Taylor, Robert Foxworth. Continua-ció de *La profecía*, l'esplèndida pel.lícula de Richard Donner. El fill del dimoni va creixent, però Don Taylor aconsegueix un producte més mediocre que l'anterior. **TVE1, 22.20 h. *****

Alarma! Vuelo 502 secuestrado (*Skyjacked*, 1972, 96 minuts) de John Guillermin. Amb Charlton Heston, Yvette Mimieux, James Brolin, Claude Akins. La moda de les catàstrofes es va combinar durant els anys 70 amb la de segrestaments d'avions, vaixells, o fins i tot vagons de metro. Aquesta pel.lícula és de les més reeïxides del gènere. **Antena 3, 19.10 hores. *****

Astèrix i Cleopatra (*Asterix et Cleopatre*, de René Gosciny i Albert Uderzo. Dibuixos animats. Adaptació d'una de les millors aventures d'Astèrix, i sense cap dubte la millor pel.lícula realitzada mai sobre el personatge. Per a tots els amants d'Astèrix. **Canal 9, 14.55 hores. *****

¿Dónde están los espías? (*Where the spies are?*, 1965, 108 minuts) de Val Guest. Amb David Niven, Françoise Dorleac, John Le Mesurier. Pel.lícula britànica d'espionatge. Un metge londinenc ha de complir una perillosa missió a Beirut. Per als amants del gènere. **Antena 3, 16.00 hores. *****

La madrastra del seminarista (1974, 96 minuts) de Massimo Dallamano. Amb Edwige Fenech, Roberto Cenci, Vittorio Caprioli, Maria Pescatori. Un discutible producte italià sobre les temptacions que sofreix un seminarista seduït per la segona dona del seu pare. **Canal 9, 23.25 hores. ***

Bellíssima (1951, 112 minuts) de Luchino Visconti. Amb Anna Magnani, Walter Chari. Una de les més famoses pel.lícules del Visconti encara lligat a una certa concepció neorrealista, que el gran director va transcendir per camins melodramàtics que no li impedien ser crític amb la seva societat. **Antena 3, 23.30 hores. ******

Dos super esbirros (*Nati con la camicia*, 1983, 100 minuts) d'E.B. Clucher. Amb Terence Hill i Bud Spencer. Una més de les comèdies d´acció protagonitzades pel tàndem popularitzat als anys 70 amb la sèrieTrinidad. Ni millor ni pitjor que la resta. **Tele 5, 15.30 hores. ****

La mandarina (*La mandarine*, 1971, 97 minuts) d'Edouard Molinaro. Amb Annie Girardot, Philippe Noiret. Molinaro és un artesà especialitzat en comèdies. Quan compta amb bons actors, com en aquest cas, el resultat és de bon veure, pero mai una obra mestra. **Canal 33, 18,15 hores. *****

Vente a Alemania, Pepe (1971, 119 minuts) de Pedro Lazaga. Amb Alfredo Landa, Tina Sainz i José Sacristán. Altre cop Landa en acció dirigit per Lazaga. El tema dels treballadors emigrant a Alemanya tractat sense solta ni volta. A vint anys de distància, ¿a qui pot interessar semblant producte? **Canal 9, 22.00 hores. ***

Quien tiene una suegra tiene un tesoro (*Easy money*, 1984, 90 minuts) de James Signorelli. Amb Robney Dangerfield, Joe Pesci, Geraldine Fitzegarld, Candu Azzara. Un vidu vol heretar els béns de la seva sogra. Aquesta anècdota serveix de lluïment per als actors còmics protagonistes del film, recomanable per a passar l´estona. **Tele 5, 24.00 hores. *****

El jovencito Frankenstein (*Young Frankenstein*, 1974, 104 minuts) de Mel Brooks. Amb Gene Wilder, Peter Boyle, Madeline Kahn, i Marty Feldman. És sens dubte la pel.lícula que va llençar a la fama a Mel Brooks, i, de passada a Wilder i a Feldman. També és el seu millor film paròdic, una recreació humorística del terror de la "Universal". **TVE, 16.00 hores. *****

El último millonario (*L e dernier millardaire*, 1934, 88 minuts) de René Clair. Amb Max Dearly, Renée Saint-Cyr. Comèdia sobre el món de la gent rica –inspirada en una gent que podria viure a Montecarlo–, portada sense massa convicció per un René Clair com a mínim discutible. **Antena 3, 18.30 hores. *****

El congreso se divierte (*Der Kongress Amuesiertsich*, 1955, 110 minuts) de Geza Radvanyi. Amb Lilli Palmer, Curd Jurgens, Paul Meurise. Només els actors salven aquesta mediocre segona versió d´una popular comèdia alemanya dels anys trenta, situada durant el congrés de Viena. **Tele 5, 22.30 hores. *****

Diumenge 15

Dos pillos y pico (1980, 91 minuts) d'Ignacio F. Iquino. Amb Paco Morán, Jorge Sanz i Paca Gabaldón. Comèdia dels darrers temps d´Iquino, poc interessant en el guió, i beneficiada de la interpretació de Paco Morán. **Antena 3, 1.30 hores. ****

Rebel (*Rebel*, 1985, 91 minuts) de Michael Jenkins. Amb Matt Dillon i Brian Brown. Producció australiana de rerafons bèl.lic i intenció pacifista. Matt Dillon torna a ser un rebel en aquesta pel.lícula . **TV3, 16.15 hores. ****

Une aussi longue absence (1960, 94 minuts) de Henri Colpi. Amb Alida Vali i George Wilson. Adaptació d´una història de Marguerite Duras, realitzada en plena eclosió de la *nouvelle vague*. Discutible, però interessant. **Canal 33, 21.30 hores. *****

Posesión (*The possession of Joel Delaney*, 1972, 108 minuts) de Warris Hussein. Amb Shirley MacLaine i Perry King. Ni Shirley MacLaine és suficient per a fer interessant aquest film de terror i efectes especials tractat sense imaginació ni intel.ligència. **Antena 3, 23.oo hores. ****

Los invasores del abismo (*I predatori di Atlantide*, 1983, 87 minuts) de Ruggero Deodato. Amb Christopher Connelly, Mike Miller, Ivan Rassimov, George Hilton. Subproducte fantàstic italià, que barreja elements de la mítica Atlàntida amb una intriga més convencional, desenvolupada amb poca convicció. **Canal 9, 14.55 hores. ****

El hombre del valle maldito (1965, 80 minuts) de Primo Zeglio. Amb Ty Hardin, Iran Eory, José Nieto. *Western* hispano-italià, de temàtica racial: amors i conseguents problemes entre un indi i una noia blanca. **Canal 9, 18.25 hores. ****

Escipión el africano (*Scipione detto anche l´affricano*, 1970, 109 minuts) de Luigi Magni. Amb Marcello Mastroianni i Vittorio Gasman. Una molt aconseguida visió del personatge, despullada de tota retòrica i ampul.losita t, tractada amb un to de comèdia miraculosament aconseguit. **TVE1, 21.55 hores. *****

Dilluns 16

Els homes Z (*Attack Forc e Z*, 1980, 84 minuts) de Tim Burstall. Amb John Philip Law i Mel Gibson. Una insípida pel.lícula de guerra on es pot veure un John Philip Law en plena decadència i un Mel Gibson en plena ascendència. TV3, 16.00 hores.

Juan Nadie (*Meet John Doe*, 1940, 126 minuts) de Frank Capra. Amb Gary Cooper, Barbara Stanwick, Edward Arnold. Una de les cèlebres comèdies de Frank Capra amb Gary Cooper realitzades al final de la dècada dels trenta. La certa ingenuïtat del contingut no treu que es tracti, com la resta del grup, d´una comèdia esplèndidda. **Canal 9, 22.40 hores.** ****

Rufufú da el golpe (*Audace colpo dei soliti ignoti*, 1959, 98 minuts) de Nanny Loy. Amb Vittorio Gassman, Nino Manfredi, Renato Salvatore. Continuació del gran *Rufufu* de Monicelli, portada amb correcció, amb bons actors, però sense el magnetisme de la seva predecessora. **Antena 3, 19.10 hores.** ***

Encara li deien Trinidad (*Continuavano a chiamarlo Trinita*, 1972, 95 minuts) d´E. B. Clucher. Continuació del mític *spaguetti-western* que va donar la popularitat a Terence Hill i Bud Spencer. És inferior al primer, segurament perquè tot sona a repetició exagerada d´un tipus de broma que no donava per a gaire. **TV3, 21.50 hores.** **

Dimarts 17

Los invitados (1986, 100 minuts) de Victor Barrera. Amb Amparo Muñoz, Lola Flores, Pablo Carbonell. Crònica sòcio-política vestida de *thriller* i basada en un fet real, dirigida sense la menor convicció per Víctor Barrera. **TVE1, 1.00 hores.** *

Clandestino y caballero (*Cloak and Dagger*, 1946, 106 minuts) de Fritz Lang. Amb Gary Cooper i Lili Palmer. Film inèdita l´estat espanyol, és el darrer dels que Lang va rodar com a alegats antinazis. Com en la resta, va saber vehicular el discurs polític a partir d´un tractament de l´acció en termes d´atractiu relat d´intriga i aventures. **TVE1, 22.30 hores.** ****

Segrest al sol (*Secuestro bajo el sol*, 1964, 110 minuts) de Jacques Deray. Amb Jean-Paul Belmondo, Sophie Daumier, Georges Geret, Akim Tamiroff. Coproducció hispano-franco-italiana al voltant del segrest de la filla d´un milionari americà. **Canal 9, 16.25 hores.** ***

Dos policías intrépidos (*The supercops*, 1974, 94 minuts) de Gordon Parks. Amb Ron Leibman i David Selby. Producte d´acció i humor amb el característic esquema de la parella de policies utilitzant totes les tècniques per a acabar contra el crim. Per als que no se´n deixen perdre ni una. **Antena 3, 22.00 hores.** **

Superstició (*Superstition*, 1983, 80 minuts) de James Roberston. Amb James Houghton, Albert Salmi, Larry Pennell.Oblidable pel.lícula de terror de tema de bruixeria, conduïda sense la menor convicció i acabada de qualsevol manera. **TV3, 16.00 hores.** *

Pisito de solteras (1973, 79 minuts) de Fernando Merino. Amb Alfredo Landa, Mónica Randall, Mari Carmen Prendes. Pel.lícula eròtica a l´espanyola de l´època de l'obertura amb l´inevitable Landa com a protagonista masculí sotmès a les temptacions carnals de les solteres.**TVE2, 17.30 hores.** **

Agency (1979, 96 minuts) de Goerge Kazcender. Amb Robert Mitchum, Lee Majors, Valerie Perrine. Original thriller de política ficció, produït al Canadà, que toca el tema de la publicitat subliminar i de la manipulació de l´electorat prèvia a unes eleccions. **Canal 9, 22.05 hores.** ***

El boogie dels patins (*Roller boogie*, 1979, 104 minuts) de Mark L. Lester. Amb Linda Blair, Jim Bray, Roger Perry, Jimmy Van Patten. Per una banda, història d´amor; per una altra, intriga; el marc, una discoteca de patinatge. Per a amants d´alguna d´aquestes coses. **Canal 9, 16.25 hores.** **

SANDOVAL & GÀMEZ

Balala Puig i Derek, la parella més esborrajada. DOMÈNEC UMBERT

Una festa ben bé Tropical

A la vora de la mar, diu la cançó, hi ha una sirena. Però a la vora de la mar de-*Tropical,* (ja sabeu la seu de platja de l'*Up and Donw,* n'hi havia un grapat. Va ser l'altra nit, quan els cervells de la casa van decidir de fer una festa que fos, alhora, la revetlla i l'aniversari del *Up* i, senzillament, la benvinguda a l'estiu.

Les invitacions ho deien ben clar, s'havia de portar alguna cosa que recordés el Carib, perquè tot anava d'aquesta ona. Així hi havia gent que va fer servir la imaginació i uns altres, no molts, però si els més seriosos, es van posar els vestits d'allò que se'n diu quedar bé. Es a dir els homes duien un vestit blau marí o una jaqueta blanca i les senyores, vestits blancs, senzills, amb moltes obertures, perquè la nit va ser força calorosa. I molta bijuteria, que junt amb les flors naturals van ser els guarniments de la nit.

Només arribar-hi ja es podia pressentir com un gran esdeveniment. Els aparcadors de cotxes anaven bojos, per tant, era millor deixar l'auto per compte propi. Després, els serveis de vídeo de la casa et tractaven com si fossis una "star". Feia maca, allà, la nit, vestits de tota aquella lluminària que et feia sentir com si fossis algú. Evidentment, molts dels que van arribar-hi eren algú i alguns, algú molt important, com per exemple en **Javier de la Rosa**, que va venir sense la seva esposa, **Mercedes Misol**, malgrat que la seva germana Carmen sí que hi era del braç del seu marit **Alfonso Maristany**. De la Rosa, amb jaqueta, va ser dels primers a arribar i un dels primers a marxar, és a dir, com la gent important. I això dels primers en marxar és una fantasia perquè a *Tropical* va haver-hi gent fins quasi les cinc del matí, quan la llum del sol treia el nas darrere del mar, que sempre fa passió.

Amb jaqueta vam veure l'assessor del delegat del govern central, **Juan Cirera de Luna**, que és home organitzat fins a límits insospitats: si vols ser sempre ben atès, estigues a l'aguait del seu funcionament. Només seguint-lo t'ho passaràs perfectament. A la seva taula van seure els amics de costum, és a dir en **Marc Martí** amb la seva esposa **Brigitte** i la seva filla l'**Anna**, una mena de **Isabel Sartorius** però molt més bonica (un dia fins i tot el príncep Felip la va mirar amb molt d'interès), o almenys això va semblar.

Va ser la taula on no va faltar de res. De fet no va faltar de res enlloc, perquè a la sorra, i dividit en diversos *chiringuitos*, hi havia menjar per donar i parar. Begudes de tota mena, barra lliure per a tothom. Gelats, fruites: de tot. A la porta, al principi, hi era la **Dolly Fontana**, de blau Toni Miró, amb flors de paper estil Hawaii. Però, a la llarga, i després de suportar un parell d'hores (la gent a Barcelona és d'un puntual que fa feredat), va decidir de sopar una mica i fer-se un tomb per l'espai. La llum era perfecta, una mena de llum de nit que feia ressaltar les pintures fluorescents de palmeres i tota mena de fruits salvatges que, en mides gegants, eren repartits pertot arreu. Incloent-hi la piscina, on hi havia una barca que era tot un cistell de fruites prohi-

bides.

I aleshores va arribar en **Derek**, tot content perquè havia pentinat aquella mateixa tarda **Mario Conde** i la seva esposa **Lourdes Arroyo**. I encara que ell assegura sempre que la clienta ideal ja la té, és a dir, no espera mai a ningú especial, se li notava que estava especialment content. Va arribar fet un cromo, amb barret com un cangaçeiro, bermudes, botes i mitjons. Del seu braç la sempre exhuberant **Balala Puig**, realment una de les dones més boniques de la festa.

L'**Amparo Soler Leal** duia un vestit d'aires filipins, amb mànegues bufades i la **Carmela Caballero**, que és l'amiga més amiga de la **Lola Flores**, deixava per una nit la seva feina a Las Vegas del Guadalquivir, on fa de relacions públiques, per assistir a la festa. Al seu costat la bonica **Anna De Aguilera**, amb vestit seductor, com tots els seus.

Va venir tothom, de veritat, hi era tota la *jet-set*. D'entre els dos mil que van sopar sobre la gespa, a les taules del restaurant o per les terrasses, van veure a **Pasqual Iranzo**, que ha tret un aigua de colònia fa molt poc, i al doctor **Tàpia**, amb la seva esposa **Marmen**, que es van tornar bojos buscant els seus fills que, com és natural havien fet festa a part.

En **Carles Mas**, el campió de motos, va venir amb l'esposa i un grapat d'amics i, cap al final, perquè són noctàmbuls de pro, van aparèixer els germans Crosas, en **Xavier** i l'**Imma**, que es un tro de senyora que qualsevol dia els hi ensenyarem. Amb ells l'increïble **Joan Guals**. I van venir plegats tenien feina, els uns i l'altre venien de tancar els seus negocis al Moll de la Fusta. Els germans Crosas, tenen el *Blau Marí*, que és el restaurant de la *jet-set* a la vora del mar, i en Guals te el *Distrito Marítimo*, que és la seu del moviment *underground* a l'hivern i a l'estiu hi va tothom.

Quan ja tothom havia menjat i begut força, es va aixecar una pantalla gegant al costat del mar on projectaven diapositives i publicitat diversa. Davant, una orquestra de negres tocava la samba amb frenesí. No cal que diguem que la peça més ballada sobre la sorra va ser allò del "Devórame otra vez". Però era un estat natural, les parelles s'anaven despistant per la sorra fins que es mullaven els peus allí on trenquen les ones. Més romàntic, impossible, ¿oi?

Anna Martí, la sirena més maca de la nit. A la dreta, Pasqual Iranzo, el perruquer reial.

El campió de motos Carles Mas i la seva esposa.

Carmela Caballero i Anna de Aguilera amb barret. A la dreta, en Derek entre la mare i la germana de l'Enrique Lacalle.

L'home de KIO, Javier de la Rosa amb Dolly Fontana.

FIMI, FIMI, FIMI

Per a animar aquestes caloroses nits d'estiu, **Paco García Neri**, empresari rajoler –Ceràmiques Neri i Adex– va donar una festa en la casa de Santa Bàrbara, urbanització molt a prop de València que compta amb veïns tan il.lustres com l'escultor **Andreu Alfaro**, l'ex-UCD, **Emilio Attard** o **Mayren Beneyto.** La festa, més aviat de caràcter íntim,

Pepa Ortiz, directora de FIMI, amb la periodista Olga Fernández. A la dreta, Enma Dent Coat.

Família Neri. A la dreta. García Neri amb la seua filla Cristina.

tingué en **Cristina** i **Mati**, filles de l'industrial i president de CEVISAMA, dues excellents amfitriones. Les rumbes de Gypsy Kings posaren la nota *bailonga*.

L'actualitat valenciana ha estat marcada aquesta setmana per la celebració de FIMI, la Fira Internacional de Moda Infantil. Dirigida per **Pepa Ortiz**. Aquesta fira s'ha col.locat a l'avantguarda dels certàmens de moda infantil d'Europa. Desafortunadament el primer dia per qüestions tècniques –un sofisticat làser que no va voler posar-se en marxa– es va suspendre la desfilada de moda. Per la nit al restaurant del Club Nàutic tingué lloc un sopar de benvinguda als diferents mitjans de comunicació. Entre els periodistes invitats cal destacar la presència d'**Emma Bent Coad**, especialista de moda i disseny. La Coad fou companya de col.legi de la cantat **Dusty Springfield**, i allà en el seu

Models de FIMI, estiu 91. RAFA GIL

Londres natal s'ha encarregat de presentar l'avantguarda de la fotografia espanyola de moda. I ficats ja en el món de la *fashion* i la fotografia, el valencià **Pepe "Zaibi"** ha desembarcat aquests dies en l'illa de Formentera per a realitzar un reportatge fotogràfic per al *Vogue* espanyol amb tema de marroquineria.

Entre les figures més vitalistes del sopar de FIMI assenyalem **Juan Ramilans**, industrial gironí present en la fira amb la seua firma infantil Mini-Ramilans. L'empresari gironí a punt va estar d'organitzar un *remake* de "Zafarrancho en el casino", perdó, en el Club Nàutic. De Madrid arribaren **Renné López de Haro** d'*El País* i **Lola Gavarrón** de *Diario 16*, que distribueix el seu temps entre la capital madrilenya i París per qüestions sentimentals. També de la capital mesetària va arribar **Silvia Alensandrovitx**, periodista de la històrica *Diagonal* i ara d'*El Mundo*. L'Alesandrovitx debutarà la pròxima temporada en el *Canal Plus* en un programa de *look* avantguardista. Després del sopar la festa va continuar en el *Hispano*, bar de copes que a poc a poc va guanyant adeptes dins d'un ambient agradable i refrescant, per a traslladar-se després al Barri del Carme, a *La Torna*.

Yolanda Iturraspe com a final de temporada, va reunir al seu restaurant amics i coneguts. Entre altres hi eren, el dissenyador **Vicente Mateu, Josevi Plaza i J.V. Moral** de *W.I.C.*, **Quique "Don Pío"** de l'*Agencia TIPO'S* que va arribar acompanyat de l'estilista **Sonia Sais** –entre Lan Turner i xica-Grease–, **Paco d'Scarpetto, César Hernández i Vicente Monfort** que al llarg del dinar no va parar de contar anècdotes i acudits. Vicente Monfort a més de conèixer i figurar en totes les processons que es fan a València, fa gala d'un humor insuperable.

Josep Sandoval i Carles Gàmez

CRÍTICA

Malèfica Anjelica

CINEMA

La maldición de las brujas. Direcció: Nicolas Roeg. Guió: Allan Scott, d'un relat de Roalh Dahl. Fotografia: Harvey Harrison. Intèrprets: Anjelica Huston, Mai Zetterling, Jasen Fisher, Brenda Blethyn, EUA, 1989.

Com els nois i els distribuïdors de cine saben perfectament, som en temps de vacances. I les cartelleres,

en conseqüència, s'omplen de pel.lícules suposadament dirigides a una audiència infantil i/o juvenil que gaudeix del *dolce farniente*. Pel.lícules de dibuixos, pel.lícules de guerrers medievals o futuristes –és igual–, una nova versió de *La isla del tesoro*, amb l'antany apol.lini Charlton Heston com John Silver el Llarg... Una d'aquestes pel.lícules és recomanable, per no dir singular, almenys pot atraure l'atenció dels adults a més de la dels nois. El títol original, més aviat sobri, és *Les bruixes*; aquí per aquest esperit didàctic que converteix *Marnie* en *Marnie, la ladrona*, per exemple, es titula *La maldición de las brujas*.

Si aquesta pel.lícula és singular, entre altres raons, és perquè els artífexs són també singulars. L'argument es basa en un text de Roalh Dahl, autor de contes macabres i infantils –que al cap i a la fi són gairebé iguals– memorables; un d'ells, *La pata del cordero*, que si no recorda mal el cronista formava part d'un llibre titulat perversament *Kiss kiss*, el va transformar Hitchcock en un històric telefilm de mitja hora, que Almodòvar va homenatjar i copiar –que al capdavall és igual– en *¿Qué he hecho yo para merecer esto?* Els dibuixos animats, efectes especials, trucatges, etcètera, són una cortesia de Jim Henson, un mestre de l'especialitat, mort prematurament fa poc més d'un mes. I el realitzador és Nicolas Roeg, un operador extraordinari convertit en director enutjós des de *Performance* –una de les peces de culte del cine dels 70– que no debades compta en la seva filmografia amb una aproximació penetrant al món infantil rodada a Austràlia, *Walkabaut*, i una epopeia negríssima, cultíssima i molt gòtica d'horror a Venècia, *Amenaza en la sombra*; Roeg va concedir aquí una pel.lícula sabàtica al seu protagonista habitual, Theresa Russel –si fa no fa com una feliç reencarnació de Gloria Grahame–, per posar-se exclusivament al servei (una cosa no habitual en ell) de Dahl i de les bruixes.

Com és habitual en els contes de fades, la màgia i la quotidianitat es fonen, es confonen fins a límits inquietants. Un plàcid hotel de la costa anglesa i refugi per a diabètics es revela ni més ni menys com la seu d'un aquelarre. I una convenció de la Reial Societat per a la Prevenció de la Crueltat contra els Nois és converteix ni més ni menys que en un congrés de bruixes. Amb un pla diabòlic en l'ordre del dia per a convertir tots els nois d'Anglaterra en ratolins i exterminar-los: conscient o inconscientment, Dahl i Roeg juguen aquí amb la retòrica i la iconografia de la *solució final*. A més de les aventures del petit protagonista convertit en ratolí –fet que no li impedirà ser martell de bruixes, és clar– hi ha en la pel.lícula dues coses més que estimables: la extraordinària escena en què les congressistes es lleven les sabates, perruques i màscares per a revelar els seus trets infames, o bruixescs i la malvolença genuïna i aristocràtica de la interpretació de Anjelica Huston, una gran bruixa digna d'*El màgic d'Oz*.

José Luis Guarner

Tallers d'Art Contemporani: TAC'90.

Palau del Marquès de la Scala, València. Fins a les darreries de juliol.

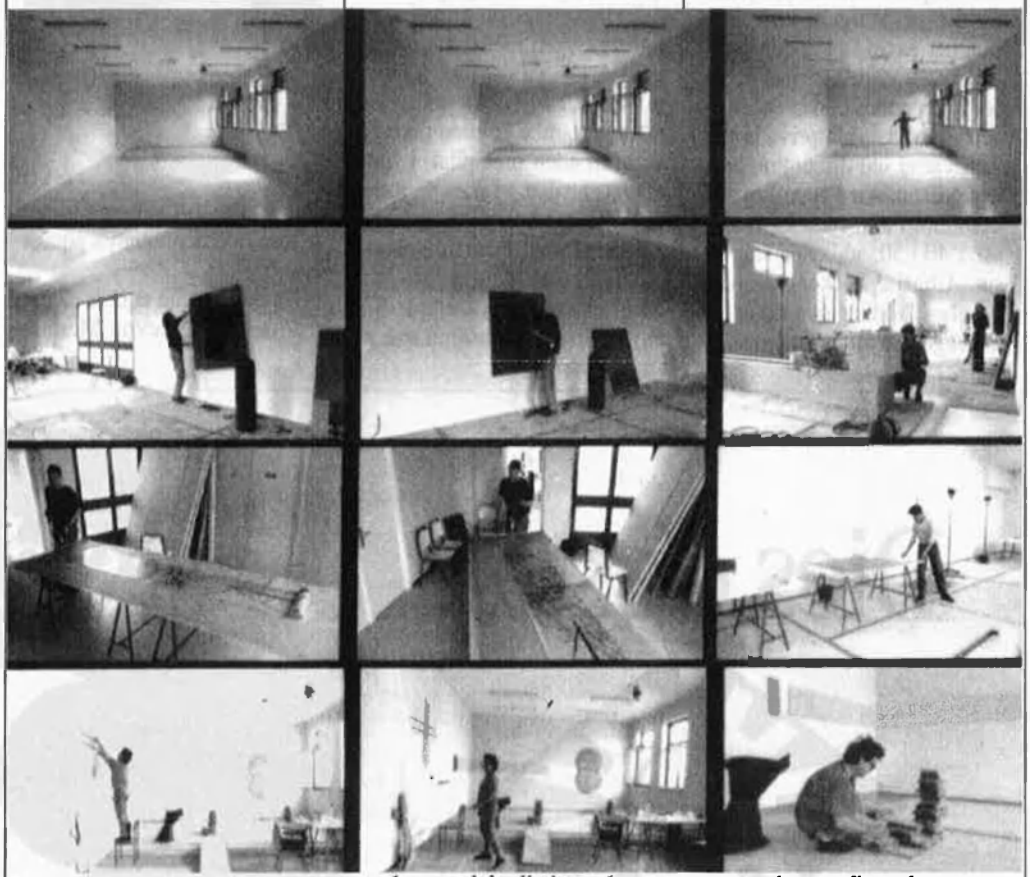
Ja en la segona convocatòria, els Tallers d'Art Contemporani, promoguts per la Diputació de València, repeteixen l'experiència de reunir durant un mes a quasi dues dotzenes d'artistes procedents de diversos països europeus, per a desenrotllar en convivència mútua un taller de treball. Aquesta iniciativa constitueix sens dubte un interessant projecte, si més no, sempre tan atractiu com arriscat. Els resultats se'ns mostren precisament ara, en la primera etapa d'una exposició itinerant, durant els mesos de juny i juliol en el palau de Marquès de la Scala de la ciutat de València.

Aquesta experiència creativa del taller conjunt sol tenir lloc al març. Si l'edició anterior (que va comptar amb vint-i-tres participants) es va desenrotllar en el poble costaner de Bellreguard, en aquesta ocasió s'ha dut a terme en les dependències del Centre Verd de Bétera. Allí s'aplegaren vint-i-dos artistes comissariats, una vegada més, pel crític italià Antonio d'Avossa. Han participat artistes de nou països europeus.

Nascuts tots entre la dècada dels cinquanta i començament dels seixanta, han conformat, per tant, una diversa cita intergeneracional, fluctuant, dins d'una banda d'oscil.lació cronològica definida per la distància màxima entre els extrems, una dotzena d'anys.

La proposta experimental va consistir concretament en la realització lliure, durant el mes d'estada conjunta, d'una sèrie d'obres personals, incloent-hi –per descomptat– les implícites possibilitats d'interrelació que la convivència mútua amb l'entorn del país comporta.

L'experiència ha pretès propiciar una espècie de *sondeig* que recollira certes mostres del quefer emergent d'un àmpli estrat generacional, que en extraure's de nou països diferents, però d'un àrea cultural pròxima, d'alguna manera servira per a testimoniar –simultàniament– les relatives connexions i diferències que els diversos llenguatges vehiculen i potencien.

En el punt de fugida de tota aquesta complexitat se'ns presenta l'experiència del taller com horitzó de sentit de la iniciativa i com tema implícit de fil argumental del seu desenrotllament. Però, amb tot, voler rastrejar influències, plantejar connexions o establir diacronies en el context de la mostra –atesos els supòsits del punt de partida– seria també totalment aleatori i conjuntural.

Per això, buscada la diversitat, es concentra l'interès en la coherència i solidesa de cadascun dels distints plantejaments, encarnats en la sèrie de propostes personals que se'ns ofereixen en la mostra com a calidoscopi i com a metàfora tàcita de la present situació, polifacètica i centrífuga. Trencades i fragmentades les referències unidireccionals, preval com a tret present la vitalitat creativa disseminada que comporta implícita l'existència d'un efervescent estat de contradicció congènita.

Aquesta segona edició dels Tallers d'Art Contemporani presenta, en conjunt, una qualificació molt més solvent i de major interès que l'aconseguida en la convocatòria anterior, on els desnivells eren fortament marcats i constatables.

A l'hora de fer els judicis i les preferències personals –deixant de banda les aportacions, ja conegudes àmpliament i estimades per nosaltres, dels tres participants valencians, els itineraris respectius dels quals hem seguit puntualment fins al present moment– sembla oportú subratllar els treballs de Markus Döne, Gereon Lepper, Vincent Scali, Gerard Willians i Silvio Wolf, inclús considerant que desconeixem, en realitat, el conjunt de la seua trajectòria i sols podem fer referència a la concreta i específica aportació en aquest taller compartit. I ens hi acollim simplement com a estimació puntual.

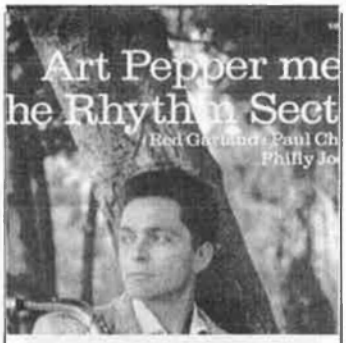
Romà de la Calle

Una sessió històrica

DISCOS

"Meets the Rhythm Section", Contemporary (Nuevos Medios) –23 410-L– (1990)

Art Pepper és un dels personatges més singulars de tota la història del jazz. Reconegut unànimement com un dels tres saxos alts, blancs, més representatius del *jazz* modern, és la figura emblemàtica per excel.lència del *west coast jazz,* i resulta inevitable fer immersions constants en la seua sòrdida vida privada per explicar el seu discontinu procés artístic. Art Pepper va ser, com molts altres *jazzmen* dels anys 40 i 50, addicte a l'heroïna –Charlie Parker va crear escola–. Addicte que no es va desenganxar mai, tot i que al final de la seua vida Pepper assegurara el contrari, i amb fitxa d'ús habitual a totes les comissaries de Los Angeles i bona part de Califòrnia. Art Pepper va intentar un equilibri impossible entre els narcòtics i la música, tan impossible que no ho va aconseguir i va acabar pagant en brut dècada i mitja de silenci, de presó en presó, fins al seu retorn definitiu el 1975 –àlbum *Living Legend,* editat per Contemporary Records–. Ja al final, quan havia aconseguit el més difícil, recuperat tot el seu prestigi –"em jugue la vida en cada nota", va declarar a meitat dels 70–, el destí li va guanyar també l'última partida amb un adéu precipitat, i fins ací has arribat, el mes de juny del 1982. Una mort causada per un simple i senzill sobredesgast. Art Pepper era un autèntic cadàver animat; 57 anys d'un físic demacrat que a

penes si recordava vagament la foto que acompanya aquest disc.

No cal dir que aquest elapé, reeditat per Nuevos Medios dins la magnífica col.lecció "Original Jazz Clàssics" és un dels treballs imprescindibles en la discografia d'Art Pepper. La raó és ben senzilla: Pepper fa gala al llarg dels nou talls del disc d'una inspiració impressionant. Cada interpretació té un lloc obert per a cadascun dels quatre músics, tots improvisen en cada peça, i el resultat final és una síntesi entre la pura espontaneïtat d'una *jam session* i la perfecta sincronització d'una formació estable. Llibertat seria l'única expressió que podria definir aquesta sessió històrica del dia 19 de gener del 1957.

No busqueu ací la vena lírica de Pepper –un dels trets més definitoris del seu estil–, aquest és el Pepper dels "temps" mitjans; el Pepper a voltes amb el ric vocabulari del *blues;* el Pepper involucrat i deixat endur, dins d'una llibertat rítmica propiciada per

Dies d'estiu.
Nits d'estiu.
CATALUNYA RADIO
La ràdio nacional de Catalunya
BOLADERAS CANALDA

la colosal actuació en aquest disc del bateria Philly Joe Jones. Home que va ser providencial en aquesta gravació i que, amb una llibertat d'acció inèdita fins aquells dies, anticipa ací la independència que als anys 60 conquistarien definitivament bateries com Tony Williams o Jack de Johnette.

No us puc dir res més, preferesc que ho descobriu vosaltres. Però indubtablemnt, el títol del disc li va fer justícia. Aquell dia, en aquell estudi, Art Pepper va trobar La Secció Rítmica.

Francesc Caballero

MÚSICA

Offenbach transcendent per acabar la temporada

El Gran Teatre del Liceu ha tancat la temporada operística amb un títol de característiques especials. *Les contes d'Hoffmann* és una d'aquelles partitures de difícil adscripció; una mena d'illa a part en el si del període romàntic francès, perfectament aïllat del gran eix Gounod-Massenet-Bizet. I fins i tot perfectament aïllat del conjunt de la producció del seu autor, Jacques Offenbach, un any més jove que el primer dels esmentats i vint-i-tres i dinou més vell respectivament que els altres esmentats.

Amb *Les contes d'Hoffman,* el músic més representatiu del teatre líric parisenc del Segon Imperi, posà fi a la seva trajectòria creativa –l'obra es va estrenar un any més tard de la seva mort– amb un tomb radical a la línia mestra de la seva producció anterior. S'ha dit que Offenbach va crear un nou concepte de teatre líric còmic, acabant amb els periclitats motlles italianitzants que dominaven la vida de la seva adoptiva París a principis del XIX. Amb *Orphée aux Enfers* (1858)– va crear les bases d'un teatre irònic, destrancendentalitzador, volgudament i indissimuladament *pompier* que li va atorgar un gran èxit. Aquesta opereta emblemàtica en la producció d'Offenbach serviria de model per a un enfilall de posteriors èxits que, amb tot, no van ser suficients per a sadollar la seva ambició artística.

A les acaballes de la seva existència, una mica cansat de produir segons motlles cada cop més, va trobar en el llibret de J. Barbier i M. Corré, inspirat en narracions de protoromàntic E.T.A. Hoffman, la clau de volta que li permeté construir a la fi una autèntica òpera. L'aplec de narracions independents que configuren el text, d'un romanticisme molt precís, van ser intel.ligentment emprades pel compositor per a confegir un quadre global amb acusats trets expressionistes, centrats en la figura del poeta, omnipresent a les tres històries, a la recerca d'un amor que esdevindrà sempre impossible.

Decididament Offenbach trenca amb Offenbach i amb la fractura desitjada, el músic alemany, que va afrancesar el nom i immortalitzà la seva vila natal en el seu congnom, es retroba a si mateix com a creador i es perpetua per a la història. Encara que el pes de títols com l'esmentat *Orphée aux enfers* o *La bella Helena* continuen constituint un contrapès poderós pel que fa a la seva imatge de "Mozart dels bulevards" com va ser considerat en el seu moment.

El problema d'aquesta òpera a l'hora de la representació ve donat per la recerca de coherència i unitat de tres històries amb el pròleg i l'epíleg que l'integren. Tres històries de característiques dissemblants que impliquen però un *crescendo* emocional que pot donar un cert joc dramàtic. La versió que

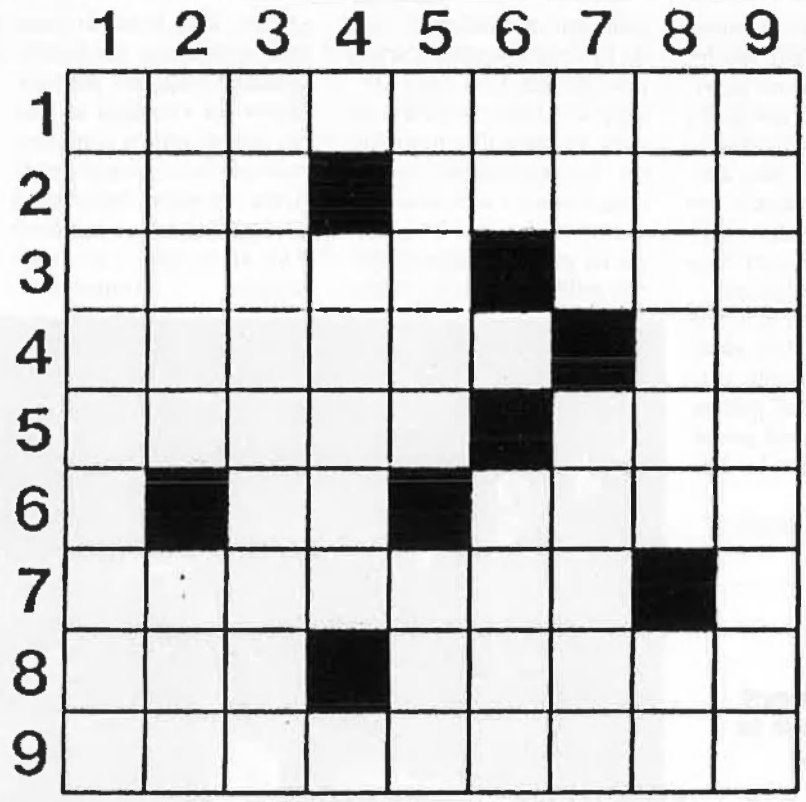
acaba d'oferir-se al Liceu no ha aconseguit reeixir en aquest aspecte de manera que cada acte ha donat la sensació que anava per lliure, la qual cosa afavorí un perceptible procés de fatiga, no suficient contrastat pel bon treball del conjunt d'intèrprets. La teatralitat de l'obra, rica i farcida de possibilitats, va emergir en una proposta només cor-recta, vocalment molt bona en els tres o quatre personatges més importants, però a la fi mancada d'un autèntic relleu i grandesa per massa tòpica.

D'aquesta manera un cantant-actor de l'envergadura de Jose Van Damm ha passat més desapercebut del que hauria estat desitjable, mentre que el tenor nord-americà Neil Schicoff lluïa les excel.lències de la seva categoria de cantant. La també soprano nord-americana Ruth Welting donava cos a la nina Olympia en un treball d'excepció tan vocalment com escènicament. I encara que no sigui habitual de ferho, cal destacar un cos primari de la talla de Stefano Palatchi –barceloní malgrat el seu cognom i fins i tot nom italià– que va confirmar una vegada més aquesta temporada, que exigeix papers de superior envergadura.

Jaume Comellas

Mots barrufats

Per resoldre la majoria dels mots d'aquest encreuat fraseològic cal endevinar la paraula que s'amaga darrere de qualsevol forma del mot escarràs "barrufar".

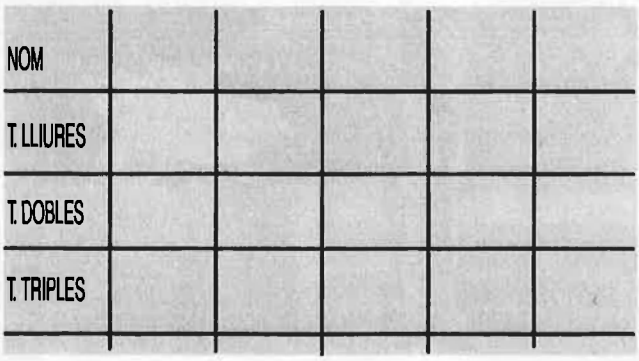

Horitzontals: 1. Barrufador de qualitats alienes. 2. L'amo d'aquest bar sempre barrufa als bons clients perquè sap que a la llarga li pagaran. Formava part de l'escut feixista. 3. Que no tenen parió. Fart d'en Coll. 4. Paradigma dels savis romans. Primer barrufa i després desfà el camí. 5. Batuda. Contenidor de gra que porta un home temut a l'espatlla. 6. Cinquanta romans. T'ho fa veure tot doble, però no és pas el vi. Barrufi l'ovella. 7. El pa de pagès s'acostuma a prendre barrufat. Creu. 8. No puc veure el final de l'aeri. Flaire que se sent a tots els camins. 9. Barrufat del bolet.

Verticals: 1. Barrufat com el Ceauscescu. 2. Divinitat metàl.lica que regna en el món occidental. Arrel de cap per avall. 3. Puericultora arcaica. 4. Un romà sol. Barrufés desinteressadament la seva part. Doble revolt perillós. 5. Barrufa un bitllet de Loto Ràpid per si li ha tocat premi. Pal per jugar al billar de cap per avall. 6. En Capone s'ho deia. Anarquia. Aristòcrata de baixa estofa. 7. Extremitat de les extremitats. De cap per avall, nivells. 8. Tipus d'arc gòtic. Capa de pintura. 9. Qualitat de rampinyaire.

Problema de lògica

Cal esbrinar les dades estadístiques en tirs lliures, cistelles de dos punts i triples (en números rodons del 10 al 100%) dels cinc millors jugadors catalano-parlants de la NBA.

1.- En Miquel Jordà va aconseguir un respectable 8 de 10 en tirs lliures, però no és pas qui va aconseguir el 70% en tirs dobles.
2.- El 100% en tirs lliures no el va assolir en Robert Parés; a més, el pobre Robert quedà l'últim en els llançaments dobles.
3.- El millor triplista fou també el millor en tirs dobles, amb el mateix percentatge.
4.- El Màgic Joanot va quedar en segon lloc en els tirs triples, per davant d'homes com Robert Parés i Miquel Jordà (5 de 10).
5.- En llançaments lliures, el Larri Rossinyol va quedar en segon lloc.
6.- En tirs de 2 cap home no va fer el mateix percentatge, i tampoc cap d'ells no va aconseguir el 100%. El pitjor va fer un 50%.
7.- En el total de la prova, el millor home va ser en Larri Rossinyol.
8.- Amb un 10% i un 20% respectivament, en Robert Parés i el Carles Molons foren els pitjors triplistes.
9.- El millor percentatge en tirs de 2 va ser del 90%, a càrrec d'en Larri Rossinyol.
10.- El 70% d'en Robert Parés en llançaments lliures contrasta amb el 80% del Màgic Joanot en tirs triples.
11.- En Carles Molons va fer el mateix percentatge en tirs lliures que en Miquel Jordà en triples.
12.- Cap jugador no repeteix estadística, tret d'en Larri Rossinyol.

Màrius Serra i Anna Genís, d'OLISSIP

Solucions:
Mots barrufats: Horitzontals: 1. Admirador. 2. Fia. Aliga. 3.Únics. Tip. 4. Seneca. Va. 5. Erada. Sac. 6. L. Di. Beli. 7. Llescat. T. 8. Aer (Aer-i). Aroma. 9. Trastocat.
Verticals: 1. Afuscllat. 2. Diner. ler (Rel). 3. Matinadera. 4. I. Cedis. S. 5. Rasca. caT (Tac). 6. Al. A. Barb. 7. Dit. setoC (Cotes). 8. Oeival. Mà. 9. Rapacitat.

EL NOSTRE SÍMBOL

EL NOSTRE SERVEI

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

El nostre símbol és conegut.
El nostre servei, reconegut: visió de futur,
creació constant de nous productes,
una experiència de 85 anys
i l'atenció més personalitzada
que reben els nostres clients.
Resultat de la formació dels professionals
que atenen les més de 1500 oficines de "la Caixa".
En qüestió de serveis,
és prudent escollir cinc estrelles.

GGK

CULTURA

Els treballs perduts, de Joan F. Mira, ha estat la novel.la més votada

III Premi dels Lectors d'EL TEMPS

Durant l'acte de presentació, Joan F. Mira va rebre una rèplica de l'escultura "Catalan Power" d'Andreu Alfaro.

Com vam anunciar la setmana passada, la novel.la *Els treballs perduts* de Joan F. Mira va ser la que va obtenir més vots en el III Premi dels Lectors d'EL TEMPS.

Dimarts passat va tenir lloc en un cèntric hotel de Barcelona l'acte de lliurament del premi, al qual van assistir, a més dels mitjans de comunicació, els escriptors seleccionats, els editors respectius i els membres del jurat. Després d'unes paraules d'agraïment d'Eliseu Climent, editor d'EL TEMPS i de l'Editorial Tres i Quatre, va prendre la paraula, com ja és habitual, Ramon Pla i Arxé, membre del jurat, que four l'encarregat de llegir l'acta notarial que dóna fe del resultat de la votació.

Amb un to divertit, Pla va fer notar als assistents que per primer cop l'autor guanyador no pertanyia a l'escuderia de Jaume Vallcorba Plana. L'editor de les Edicions dels Quaderns Crema, guanyador de les dues primeres convocatòries del Premi dels Lectors amb *Un negre amb un saxo* de Ferran Torrent i *La magnitud de la tragèdia* de Quim Monzó, enguany tenia dos autors entre els cinc seleccionats: Ferran Torrent i Ramon Solsona.

Finalment, va prendre la paraula Joan F. Mira, el qual va agrair als membres del jurat que haguessin seleccionat la seva obra i als lectors d'EL TEMPS que l'haguessin votat: "Quan vaig escriure la novel.la vaig pensar que no era un llibre susceptible de ser premiat, i menys per un premi atípic com aquest."

Dels 1109 vots vàlids, un 41 per cent han estat emesos per lectors del Principat, un 37 per cent per lectors del País Valencià, un 18 per cent per lectors de les Illes, un 3 per cent per lectors de la Catalunya Nord i un 1 per cent per lectors d'altres indrets.

Joan Puntí

Joan F. Mira, guanyador del III Premi dels Lectors d'EL TEMPS. JORDI MORERA

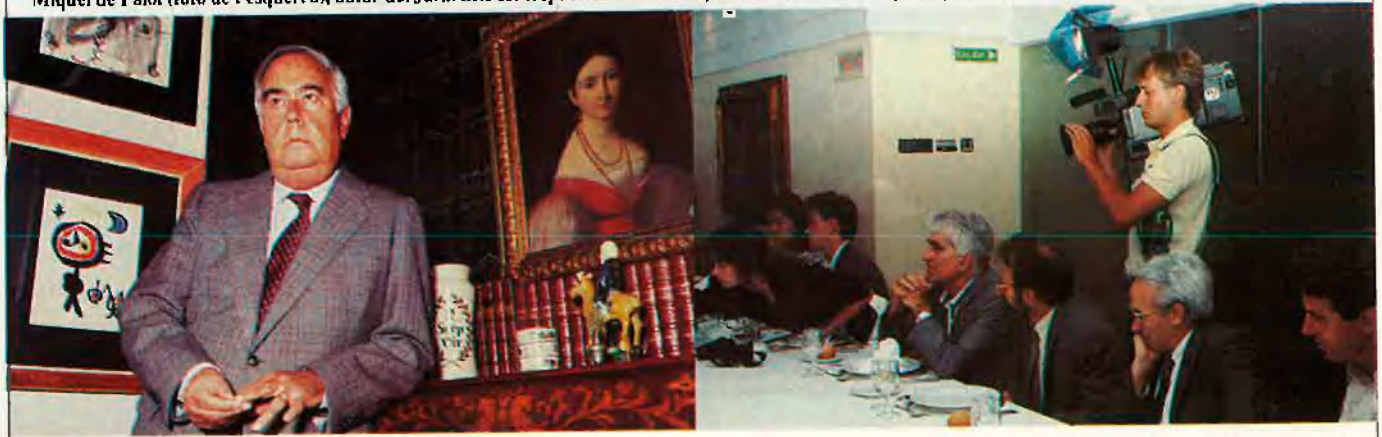
Ramon Pla llegeix l'acta notarial.

A l'esquerra Jaume Vallcorba conversa amb Isidor Cònsul i Ramon Pla. A la dreta, Ferran Torrent, guanyador del I Premi i finalista enguany.

Miquel de Palol (foto de l'esquerra), autor del *Jardí dels set crepuscles*. A la dreta, Eliseu Climent s'adreça als presents.

L'Emperador d'Abissínia, Joan Perucho. A la dreta, aspecte general de la taula.

L'escenari de la controvèrsia

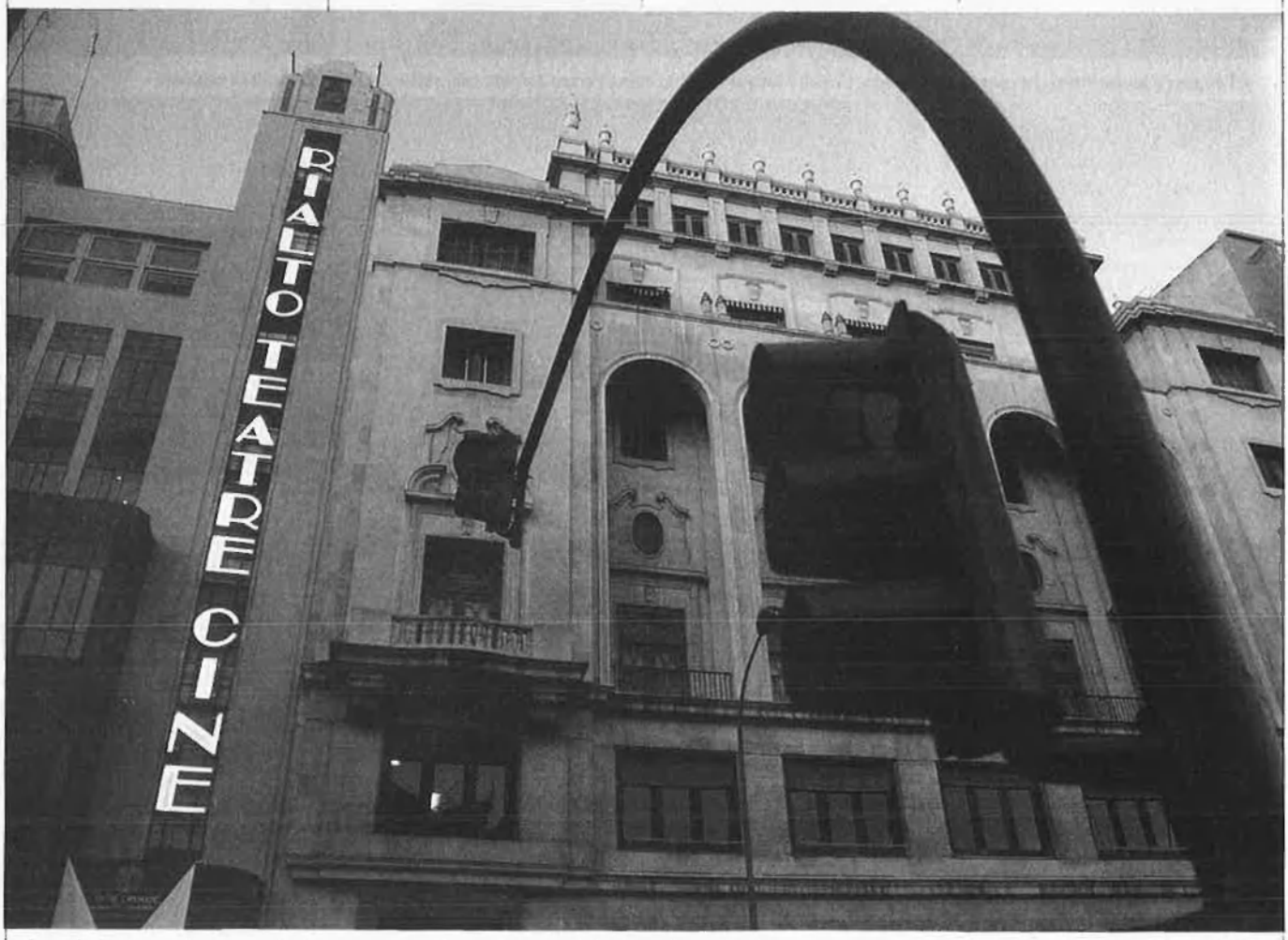
El Centre Dramàtic de la Generalitat valenciana ha finalitzat la temporada envoltat d'una polèmica que ha estat provocada pels retalls pressupostaris i el tancament de la Sala Moratín.

L'estiu ha assenyalat el final de la temporada teatral valenciana. Per al Centre Dramàtic de la Generalitat Valenciana aquest final de temporada ha estat marcat a més per la polèmica, amb l'anunci del tancament d'una de les seues sales, la Moratín. En aquesta sala s'ha presentat, entre altres, grups valencians com La Cassola, Grup de Teatre l'Horta o produccions del propi centre com *Una nit qualsevol*, amb direcció de Konrad Zschiedrich, o *El Mussol i la Gata*, dirigida per Rafael Calatayud. La decisió de tancar la sala ha estat contestada des de l' Associació d'Actors del País Valencià per "haver estat l'únic espai dirigit pel Centre Dramàtic de la Generalitat Valenciana on s'ha programat espectacles de les diferents companyies valencianes".

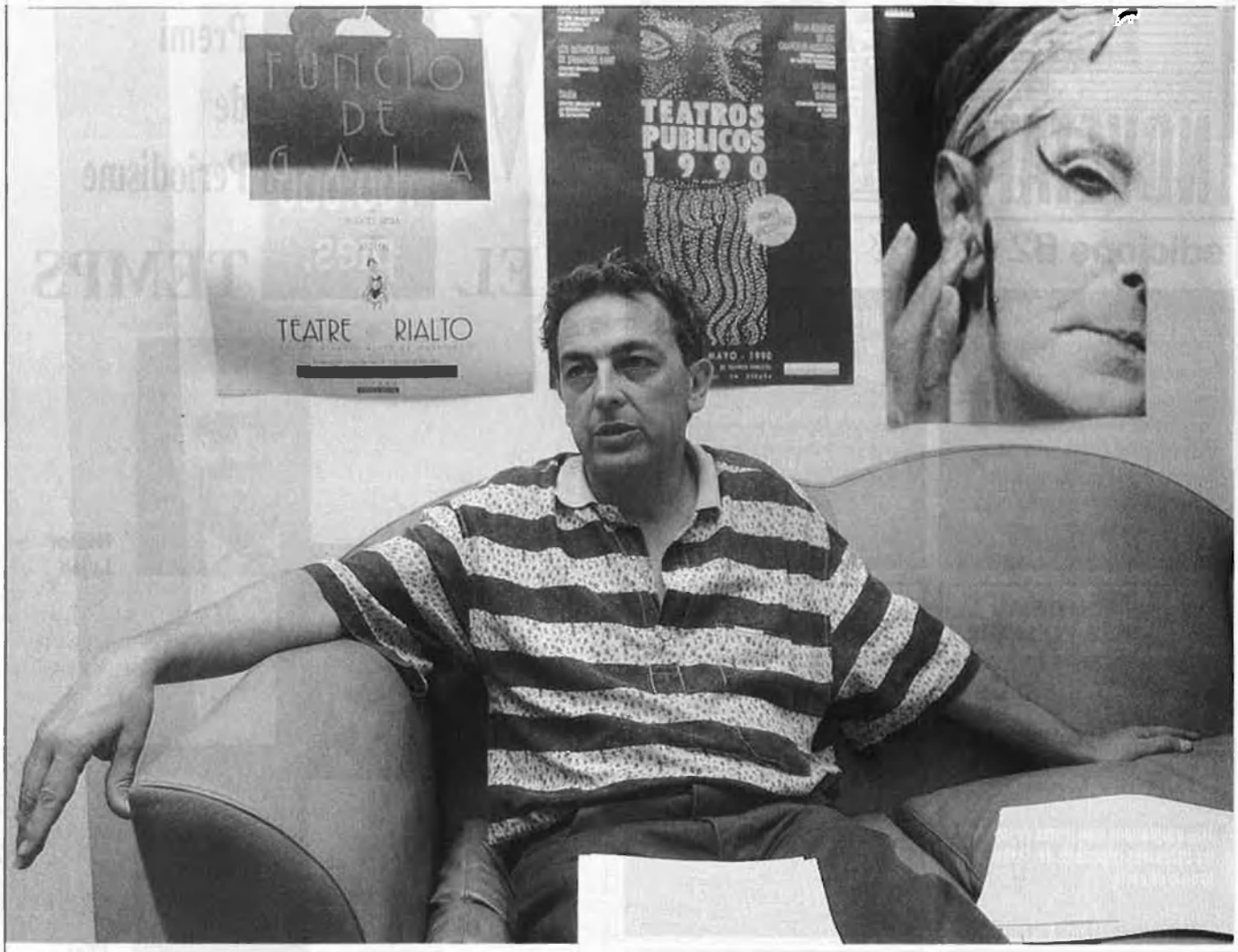
Tot i que ara la polèmica s'ha diluït, s'ha assenyalat el retall pressupostari de l'IVAECM –organisme que engloba el Centre Dramàtic i la Filmoteca Valenciana entre altres– com a causa principal del tancament. Un retallament que s'acosta al trenta per cent sobre el pressupost de la temporada passada, cosa que representarà uns vuitanta milions menys per a l'IVAECM.

Responsable del *new look* de l'IVAECM serà Ricardo Munoz Suay, anteriorment director de la Filmoteca. Acabar amb la imatge de centre malgastador seria un dels objectius en aquesta nova etapa. Entre els canvis promoguts per Munoz Suay cal anotar el pas de Rodolf Sirera al Centre Dramàtic on s'ocuparà de la gerència i administració, a més de continuar al front del Teatre Principal. Antonio Tordera, actual director del Centre Dramàtic, concentrarà els seus esforços en la direcció artística del CDGV.

Una de les assignatures pendents que han pesat –i pesen encara– sobre el Centre Dramàtic ha estat el públic. Aconseguir que l'edifici del *Rialto* arribe a ser una sala de teatre freqüentada pel públic ha estat un objectiu prioritari. En la temporada que acaba de finalitzar cal fer observar l'èxit

La polèmica ha envoltat aquest final de temporada el Centre Dramàtic de la Generalitat valenciana. RAFA GIL

d'espectacles com *Maquillaje*. el monòleg interpretat per Núria Espert i coproduït pel Centre, *L'home, la bèstia i la virtut*, un espectacle modèlic saludat per crítica i públic, o produccions de prestigi com el *Woza Albert* de Peter Brook, sens dubte un dels espectacles més vigorosos que han passat per València, el *Amado monstruo* de Javier Tomeo o *El viatge* de Manuel Vázquez Montalbán dirigit per Ariel García Valdes.

Potenciació dels joves directors valencians, política d'arrelament al País Valencià, suport a l'escriptura teatral del país, consolidació els creadors valencians, promoció de València com plataforma cultural, etc., són alguns dels punts del programa que Tordera presentava a l'inici de la primera temporada al capdavant del Centre. *Carles Gàmez*

Antoni Tordera: "No he malgastat"

En la programació, ¿quins canvis hi haurà en la pròxima temporada?

—Ara que el Teatre Principal ha tornat a funcionar amb normalitat, es tractaria de reduir al mínim el nombre de companyies invitades de fora de València en el Centre Dramàtic. Per a la pròxima temporada m'agradaria invitar una companyia com a màxim per trimestre a més de potenciar la seua estada. D'altra banda, caldria centrar més el Centre Dramàtic com a espai de produccions. I per últim, implantar el Centre al País Valencià. Açò últim estaria lligat al projecte que més m'estime: la creació d'una companyia estable que durara els vuit mesos de la temporada. Una companyia que es crearia a partir de la realitat del circuit de sales de tot el país. La primera producció d'aquesta companyia estable podria estar a principis de 1991.

—¿I en l'organigrama del Centre?

— Ací hi ha un equip. Hi ha un director del Centre que sóc jo. Un subdirector que és Julio Mánez que a més s'ocupa de tot allò referent a documentació. I una altra persona que és un delegat-gerent dels dos teatres –Principal i Centre Dramàtic– que és Rodolf Sirera. A mi, personalment, introduir en el camp de la gestió teatral els mecanismes de la productividad d'empresa em pareix molt raonable.

—Sobre el Centre pesa una imatge de malgastament.

—Jo personalment no he malgastat. Per dues raons: primera, l'any passat jo tenia de la gestió anterior un dèficit, i segona, enguany he tingut un retall important. Supose que també aquesta imatge de malgastament pot provenir del mateix centre emmarcat en un edifici molt cuidat fins a l'últim detall.

—¿Quins pressupostos heu tingut per a produccions en aquesta temporada passada?

—Hem treballat per a produccions al voltant dels 130 milions de pessetes. I això és la meitat per a produccions de la temporada anterior.

—Per a la pròxima temporada s'ha anunciat un retall de més del trenta per cent.

—No lamente el retall. A mi el que em preocupa és que aquesta quantitat, la que siga, que es retalla al Centre Dramàtic, no vaja a parar al teatre que es fa a aquest país.

Estiu

NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

DIARI DE TORTUGUES
Russell Hoban
El Confident, 8. 192 pàgines

Dues persones solitàries rescaten unes tortugues del zoo de Londres, i les tornen al mar. Una obra molt original que reflexiona sobre la soledat, i que ha estat duta al cinema amb un guió de Harold Pinter.

EDITORIAL TRES I QUATRE

CONTES FEINERS
Maria Fullana
Col.lecció Narratives, 3i4, 20.

El volum de relats guanyadors del Premi Antoni Bru de narrativa 1989, convocat per l'Ajuntament d'Elx.

EDITORIAL TRES I QUATRE

REVISTES VALENCIANES
Francesc Mulet, Bernat i Baldoví, Eduard Escalante. Reescrites per Josep Lluís i Rodolf Sirera
Col.lecció Teatre 3i4, 22

Tres adaptacions molt lliures de tres de les peces més importants del teatre costumista valencià.

Editorial Empúries

L'ADOLESCENT DE SAL
Biel Mesquida
Col.lecció Narrativa, 13

Exhaurit durant quinze anys, nova edició d'un llibre que ha arribat a ser clàssic i llegendari.

La Galera

ARLEQUÍ, EL TITELLA QUE TENIA ELS CABELLS BLAUS
Gabriel Janer Manila
Il.lustracions de Marta Balaguer
Els grumets de La Galera, 94
L'última obra del candidat de l'estat espanyol a la Medalla "Hans Christian Andersen", el Nobel de la literatura infantil i juvenil.

curial

ELS MARGES 42

Revista de Llengua i Literatura.

Dirigida per Joaquim Molas.

Edicions Proa

DICCIONARI CATALÀ-HONGARÈS KATALAN-MAGYAR Kéziszótár

Amb una introducció gramatical, aquest diccionari inclou 38.000 entrades distribuïdes en 624 pàgines

ENCICLOPÈDIA CATALANA

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

EDUCACIÓN FÍSICA Y CURRÍCULUM
David Kirk
Col.lecció Educació / Estudis, 3

V Premi de Periodisme EL TEMPS

Dotat amb 100.000 ptes.

Néstor Luján

Alfons Cervera

Pilar Rahola

Oriol Castanys

El setmanari EL TEMPS convoca la 5a edició del Premi de Periodisme EL TEMPS, per articles o reportatges inèdits, de temàtica lliure, incloent-hi la investigació periodística.

Aquests articles hauran de constar d'un mínim de sis folis, grandària holandès, escrits a doble espai i no podran excedir dels deu.

El jurat estarà format per:

Néstor Luján, Alfons Cervera, Pilar Rahola i Oriol Castanys, director d'EL TEMPS, que hi tindrà veu però no vot.

El lliurament d'originals s'haurà de fer abans del 24 de setembre, a la redacció de València. Av. Baró de Càrcer, 40-13a. 46001 València.

L'acte de lliurament dels premis coincidirà amb el dels XIX Premis Octubre.

L'OU COM BALLA

Joan de Sagarra

Divendres, 5 de juliol

Què, ja has enllestit el teu insult a Subirachs?, em pregunta un amic. Doncs no, no l'he enllestit ni el tindré enllestit el dia 10, quan se celebre l'acte en contra de la continuació de les obres de la Sagrada Família i, més concretament, de les escultures que Subirachs realitza en aquell temple.

Fa alguns anys, bastants anys, ja vaig dir que la Sagada Família hauria de acabar-se amb donuts, que financiés l'obra el fabricant d'aquestes pastes embafadores, amb la col.laboració de l'ajuntament de la ciutat, que, llavors, presidia el senyor Porcioles. Sóc de l'opinió que la Sagrada Família s'ha de deixar tal i com estava a la mort de Gaudí: tot el que es faça per acabar-la sols pot contribuir a acrèixer la lletgesa d'aquesta sagrada mona. A mi, i vostès perdonin, la Sagrada Família em pega cent puntades de peu.

Ara, això d'insultar l'escultor Subirachs, o les escultures, ja és una altra cosa. En principi, la idea és divertida. Segons Subirachs, la persona i l'obra d'un escultor han d'estar subjectes a la crítica, però no a l'insult. Això és raonable, diu l'escultor. Però ignora o pretén ignorar que l'insult ja forma part de la crítica des de començament de segle, i està ara plenament integrat en el terrorisme artístico-cultural en què de vegades es confonen art i crítica.

Sí, insultar Subirachs podria resultar divertit, sobretot tenint en compte que l'escultor ha entrat en el tema, ha parlat, s'ha mostrat ofès, o emprenyat i ha manifestat el seu desig de canviar impressions amb el promotor de la tramoia del dia 10, Vicenç Altaió, que és una joia de la posmodernitat urbana i pessetera. Seria divertit insultar Subirachs ara que sabem que els insults li lleven la son, fet que resulta completament imperdonable en un artista al qual se li ha encomanat l'alta missió de contribuir a terminar el temple de la Sagrada Família.

Però insultar Subirachs i a les escultures pot tenir un efecte negatiu. Pot fer augmentar la gran capacitat expiatòria del poble català en fer que ploguin més donatius que mai per a les obres del temple. En realitat, cada vegada que s'ha muntat una campanya contra les obres, han augmentat els donatius. A la gent li empipa que es facen malbé unes obres per les quals els avis i els pares van esmerçar uns pocs duros a canvi del perdó dels seus pecats. Per a aquesta gent, la Sagrada Família és com el Barça o la botifarra amb mongetes. I no han llegit mai la revista *Àrtics*, ni falta que els fa.

Si prospera la campanya contra Subirachs, l'única cosa que s'aconseguirà és que en la pròxima exposició que l'escultor realitzi al Japó, inaugurada pel president Pujol, doble els preus i els nipons tornen a comprar-li totes les peces.

EL LLIBRE DE LA SETMANA

El silenci dels mapes

Cinc llibres reunits en un itinerari poètic fecund i singular.

Jaume Pont. *Raó d'atzar. Poesia (1974-1989).* Els llibres de l'escorpí. Poesia /Sèrie Gran. Edicions 62. Barcelona 1990. 260 pàgs.

Fa uns quants anys es va posar de moda carregar-se pel simple fet d'existir aquells llibres que reunien l'obra completa de poetes que no feia ni quatre dies encara passaven per joves poetes catalans (¡Ai, l'eterna joventut de la nostra literatura, alimentada amb l'entusiasme renovat del "ja tenim equip "!). A mi en canvi aquests llibres recopilatoris em semblen molt bé, els trobo imprescindibles, higiènics, exemplars. D'una banda permeten al lector que pretén aconseguir un llibre no editat en els últims quinze dies (i a més de poesia i no present a les llistes de llibres més venuts) d'estalviar-se la inútil excursió de recerca de llibreria en llibreria i de biblioteca en biblioteca darrere del títol desitjat (vaig trobar per casualitat *Les illes obstinades* de Xavier Lloveras passejant pels quioscos que hi ha a l'altre costat dels jardins de la Universitat Central de Barcelona on, entre revistes pornogràfiques de segona mà i novel.letes de Marcial Lafuente Estefania, molt de tant en tant es pot trobar alguna cosa curiosa). D'altra banda aquesta mena de reculls permeten al lector judicar –sense intermediaris i sense haver de refiar-se exclusivament d'una fama boirosa i incerta–, si l'autor en qüestió mereix o no la creu de Sant Jordi.

La sèrie gran de "Els llibres de l'escorpí. Poesia" d'edicions 62 està complint aquesta funció de reciclatge i consolidació. Així ho ha fet amb la poesia introbable –i tan interessant– de Jordi Sarsanedas i així ho fa amb l'obra de Jaume Pont. *Raó d'atzar. Poesia (1974-1989)* recull els quatre títols publicats fins ara pel poeta, amb l'afegitó d'un cinquè inèdit, on s'aplega la poesia que ha escrit durant els últims set anys. Encapçala el llibre un pròleg de Francesc Parcerisas que constitueix un model d'introducció crítica a imitar: descriu amb encert els diferents llibres i forneix claus per entendre per on va i d'on ve la poesia de Jaume Pont. Francesc Parcerisas no amaga què és el que li agrada i què és el que no li agrada dels poemes que introdueix i no pretén tampoc estalviar al lector ni la feina ni el plaer de descobrir per ell mateix.

Raó d'atzar. Poesia (1974-1989), més enllà de l'interès que trobem en qualsevol recopilació d'aquestes característiques, presenta l'interès afegit de recollir l'obra d'un autor que ha anat i va completament a la seva. Jaume Pont fa de l'escriptura un procés d'individuació, un viatge particular que ens convida a compartir sense fer escarafalls. No fa de la seva poesia un mitjà de projecció social (vuit anys sense publicar són tot un intent de suïcidi, des d'aquesta perspectiva). Aquesta manera d'apropar-se a l'escriptura és del màxim interès en una tradició poètica com la nostra tan donada a la unanimitat estètica. És ben cert que el primer llibre de Jaume Pont *(Límit (s) 1974-1976)* és un llibre molt característic dels anys setanta, tocat de "neo-avantguardisme", que era el que llavors marcava. Però a partir d'aquí l'obra poètica de Jaume Pont creix orgànicament a partir d'ella mateixa, traça un itinerari singular que no té gaire a veure amb el que feien i fan els seus contemporanis.

Jaume Pont entén l'escriptura com una indagació, com una exploració sempre en moviment, realitzada en el llenguatge i des del llenguatge. El poema és així el mapa que fa i desfà paisatges de silenci. Com apuntava Àlex Broch l'any 1981 en el postfaci de *Jardí bàrbar,* aquesta aventura lírica és alhora metafísica i vitalista. La poesia de Jaume Pont passseja per les confluències i alteritats dels territoris que superposen cos i llenguatge (realitat i ficció, en diu el poeta). Mentre la metafísica la trobem en les preocupacions que travessen els cinc llibres (el temps, la mort, l'amor) i en l'experiència intensa que crea la paraula, el vitalisme el constatem en l'erotisme que posa la paraula necessària al servei de l'experiència.

No es tracta, però, de cap reflexió docta, estèril i conceptual, atrapada en el cercle viciós del "dic que dic amb el dir que diu" d'una poesia que s'erigeix en únic motiu d'ella mateixa i que aconsegueix no arribar a interessar ni tan sols a qui l'escriu. És cert que en la poesia de Jaume Pont hi ha una presa de consciència de les possibilitats i limitacions de la paraula poètica i també és cert que Jaume Pont prova d'aclarir alguna cosa sobre què es allò que es fa quan es fa poesia, però també hi és sempre present la voluntat d'expressar la immediata i simple voluntat de dir des d'una poesia germinal, encarnada.

L'evolució com un decantament de materials suplerflus, com un camí que ens endinsa en un paisatge cada vegada menys poblat i frondós, però més significatiu. Això no treu que per sobre i per sota d'aquesta depuració creixent –que de fet l'últim llibre matisa amb un retorn en alguns casos al poema llarg i circumstanciat–, trobem la diversitat de veus amb què es diu.

Hi ha en el primer llibre *(Límit(s) 1974-1976)* l'abisme del llenguatge desbocat que s'embranca per paisatges quimèrics perseguint les fronteres del desig. En *Els vels de l'eclipsi* (1980) el poema es condensa en la força de la imatge aïllada i de la reflexió encadenada i dialogant amb la resta de poemes. *Jardí bàrbar* (1981) aprofundeix aquesta línia, articulant un joc simbòlic travat que postula l'ordre del caos i busca salvar l'instant, fondre els contraris i confondre cos i paraula. *Divan* (Premi Vicent Andrés Estellés 1982) ens remet als models de la poesia amatòria aràbiga. Aquí l'eclipsi (la conjugació de l'astre masculí i de l'astre

femení) ja no té vels. Cos i llenguatge es retroben i fecunden en *Divan* per confegir uns poemes eròtics amb un poder de seducció poques vegades superat en la nostra tradició poètica. La plenitud vital i metafísica es diu a través d'un llenguatge alhora intens, meditatiu i premeditat.

Finalment trobem el llibre inèdit que aplega la poesia que Jaume Pont ha escrit durant aquests últims set anys. El títol coincideix amb el del conjunt de la recopilació: *Raó d'atzar.* La diversitat s'accentua amb la convivència de les diferents seduccions que mouen el verb de Jaume Pont: el llibre comença amb la sensualitat de l'anterior llibre ("l'aigua que perfuma l'epifania de les llengües"), passa per l'expressionisme eixut, escindit i estripat ("de qui és aquell desert buidat de sorra?") per retornar al final a l'harmonia i la serenitat reflexiva ("Vine fins aquí i deixa que la balma encesa de la nit devori llengua, atzar i segles").

Manuel Ollé

Un "outsider" en calçotets

Fèlix Balanzó: *Els senyals del contrabandista.* Llibres de l'Índex. Els senyals I. Badalona. 1990. 269 pàgines.

¿Què s'ha de fer quan tot va malament? ¿Què s'ha de fer quan el sistema ens posa una i altra trampa? Què s'ha de fer quan el ciutadà –el molt ruc– se sent feliç en/amb la seva alienació? ¿Què s'ha de fer quan ens enganyen amb qualsevol caramel i ni tan sols ens n'adonem? És clar, el que s'ha de fer és denunicar-ho. Encara que sigui de contraban. Això és el que, si fa no fa, du a terme Fèlix Balanzó en el seu llibre *Els senyals del contrabandista.*

El nostre contrabandista passa furtivament (si no fos furtivament ja no es tractaria d'un contrabandista *comme il faut*) tot un seguit de mercaderies "prohibides". Vegem-ne algunes: "Igual hi ha algun imbècil que encara creu que empleen gent que compti vots. Tant tens, tantes paperines o paperetes pots comprar", diu un dels seus personatges; el "sistema àgil, consentit i difòs" manté els intel.lectuals perquè el mantinguin a ell. "Voler participar en un organ de poder (el que sigui) és basar-se en un dret que només val en la societat que precisament es critica, i que ja no valdrà (per definició d'allò que s'està cercant) en la societat que es persegueix". "Vivim al sostre de la caverna de Plató, fent de claca sense veure-hi res"; el mestre "ens vigila tot el temps i ens té aquí tots tan en ordre". "El futur el donen sempre uns dies abans, picat com blat de moro, als polls perquè s'engreixin, després ens el mengem nosaltres, fent

cara de festa"; els plens dels ajuntaments són perquè els "ajuntants parlin de com es reparteixen el botí"; el progrés deu ser "una cosa semblant a adaptar-se a les necessitats de l'imperi, a la seva lògica i aquestes coses"; i etcètera, etcètera, etcètera.

Per al nostre contrabandista –i no es pot negar que a vegades té gràcia, encara que sovint resulta massa graciós– tot és prou clar: els polítics són uns xoriços, el poder és un fàstic, els intel.lectuals uns venuts, els ciutadans uns polls vigilats i engreixats i l'imperi sempre contraataca. Molt bé. Felicitats. Ja li podem donar l'englantina d'or de la crítica. O, siguem més moderns, ja li podem concedir l'Ordre de l'*Engagé* Paleolític. I vostè, lector, ja ho sap: el sistema sempre està a l'aguait. Sort que sempre hi ha qui ens avisa dels perills. Moltes gràcies.

En un dels articles, el contrabandista d'estelles clactonianes afirma que sempre hi ha "*outsiders* en calçotets". ¿Portarà el contrabandista un mirall dins el sac? Compte amb els refredats. I pastilles per al catarro.

Miquel Porta Perales

Els ideals d'un poeta

Miquel Duran de València. *Obra Poètica.* Introducció i edició de Carme Gregori. "Biblioteca d'Autors Valencians núm, 19. Ed. Alfons el Magnànim. València, 1990. 314 pàgines.

Fins no fa massa temps no era fàcil tenir accés a la producció literària, o paraliterària, de la Renaixença i de les quatre o cinc dècades que la van continuar, ja en el segle XX. Ara, en els últims anys, podem comprovar com es va recuperant a poc a poc una part d'aquests papers, ja siga en facsímil o en noves edicions. Es el cas, per exemple, per limitarnos als poetes, de Llorente, Almela i Vives, Bernat Artola, Carles Salvador, etc. A més de l'extensa *Antologia,* preparada per Eduard Verger i de la qual han aparegut ja tres volums. Tot això ha anat acompanyat d'un treball de recerca que ha renovat i enriquit els estudis literaris valencians –tesis doctorals, monografies, articles, pròlegs als llibres reeditats, etc.

Es en aquesta línia que cal situar el volum que la "Biblioteca d'Autors Valencians" ha dedicat a l'obra poètica completa de Miquel Duran de València, l'escriptor, sense dubte, més important de la generació de 1909. Duran de València no solament fou un personatge actiu i incansable del valencianisme polític, sinó que també fou periodista, autor d'alguns assaigs i poeta. Ell encarna la voluntat de trencar amb una pansida Renaixença, que tracta de reanimar-se tot posant els ulls en Catalunya i les Illes. Més encara, la seua mateixa biografia il.lustra el seu compromís catalanista, ja que va ser un valencià que s'establí durant uns anys a Catalunya, on dirigí algunes revistes i diaris, on fundà editorials per donar a conèixer autors del País Valencià –fins i tot Blasco Ibánez, de qui va traduir al català algunes de les seues novel.les de l'etapa valenciana...

Aquest volum, de l'edició del qual s'ha encarregat Carme Gregori, que n'ha escrit també la introducció, aplega els llibres de versos *Cordes vibrants* (1910), *Himnes i poemes* (1916), *Cançons valencianes* (1929) i *Guerra, Victòria, Demà* (1938), a més d'un poema que exalta la figura de Blasco Ibánez (1934).

Duran de València, no era un gran poeta, però tractà de trencar amb els motlles llorentins i amb el pessimisme del patriarca. El primer impuls el portà a acostar-se d'alguna manera al modernisme, però que no es limità solament, com repeteix Carme Gregori, al primer llibre. Es més aviat –i això enllaça amb el segon impuls, el patriòtic– a *Himnes i poemes* on, com ja ha assenyalat Verger, trobem un clar deute amb el Ruben Darío de *Cantos de Vida y Esperanza.* Al llibre de Miquel Duran hi ha, també, cants a la raça, a la terra, a l'alliberament nacional, de vegades amb versos lliures o amb fragments amb prosa, amb un to elevat i un ritme solemne però, naturalment, sense el ric simfonisme del poeta hispanoamericà...

Josep Iborra

Waltraud Anna Mitgustsch: "No crec en les utopies. I això em diferencia de la major part de les feministes"

L'autora de *Entre mujeres* i *Cara a cara,* publicats en castellà per Edicions B, ha assistit a la Fira del Llibre Feminista.

El rostre fet de geometries lleus, el cos vincladís i el.líptic, la mirada en diagonal, el gest contingut, el riure fàcil. Així es mostra W.A. Mitgutsch. Un món estranyament líric, una geografia visionària, l'equilibri precari sobre el buit. Així és W.A. Mitgutsch, l'escriptora austríaca que va assolir reconeixement internacional amb la seva primera novel.la, *Entre mujeres* (1985), i que, darrerament, ha vist publicat al castellà *Cara a cara,* un segon títol on la novel.lista explora de nou l'univers de la crueltat i el desamor, l'àmbit obscur de la soledat i la por, la vida desassossegada i convulsa en uns temps conflictius i crítics.

—La seva primera novel.la esdevé en la postguerra, dins l'Àustria que ha sofert la caiguda de l'Imperi, i la segona té com a referència el Maig del 68. ¿Es tracta, únicament, d'una recreació documental o vol anar més enllà?

—El primer llibre ocorria als anys cinquanta, els més difícils de la postguerra, que es caracteritzaven per un intent frenètic de reconstruir el país i d'oblidar el temps immediatament anterior. La societat es va abocar al materialisme i va deixar de banda l'anàlisi i la reflexió.

—¿I és per aquesta raó que les tres protagonistes són prototípiques d'una època de brutalitat i dissolució?

—Sí, estan lligades a un període històric i a través d'elles pretenc investigar, entre d'altres coses, el perquè del feixisme.

—L'any 68, quan té lloc Cara a Cara, *també va ser important per Alemanya: l'accés de les classes populars a la universitat, els ideals d'emancipació...*

—Evidentment, però a la novel.la és fonamental l'anàlisi de les emocions i dels sentiments de pèrdua, de la traïció.

—Els ingredients de la tragèdia clàssica, vaja.

—Fins a cert punt. Si prescindim del temps històric en què es mouen els personatges femenins, és molt possible que descobrim estructures universals darrere de cada relació i darrere de cada conflicte.

—Conflictes que, segons es deprèn dels seus llibre, sorgeixen amb més facilitat entre mares i filles.

—Els límits que marquen la relació entre mare i filla, són més fràgils que els que existeixen entre mare i fill, perquè dues dones tenen més punts de contacte.

—I més punts de fricció.

—Una dona que no se sent bé amb ella mateixa tendeix a projectar aquest malestar sobre la seva filla.

—Un malestar que a Cara a cara *es tradueix en l'escissió de la personalitat femenina, en la marginació i l'autisme.*

—Aquí intento demostrar que és difícil comunicar-nos, que no hi ha un llenguatge per la depressió i la por. I la descripció recurrent d'imatges i situacions no és suficient. Al final, els personatges aconsegueixen arribar al centre d'ells mateixos, però també es queden a soles amb ells mateixos.

—¿I per què no els deixa estar? ¿Per què els aclapara amb les seves dèries i obsessions?

—No hi estic d'acord, a *Entre mujeres* cada personatge parla el seu propi llenguatge i l'autora només intervé per posar-hi unes notes de distanciament i d'ironia.

—Certs crítics han trobat influències de Fassbinder i de M. von Trotta dins la seva obra.

—Jo no ho veig per enlloc.

—I què me'n diu de Dostoiewsky, per allò de la dualitat i l'alteritat que apareix a Cara a cara.

—Acceptar-ho seria un acte de megalomania. De Christa Wolf, potser sí que tinc influències. Vull dir que, com a mínim, m'agradaria tenir-les.

—¿S'interessa per les postures polítiques que adopta?

—I també per la seva idea de compromís respecte als temes socials i humans.

—O la sensibilitat "específicament femenina".

—Potser sí, crec que hi ha una apreciació femenina de la realitat que consisteix a superar la dicotomia entre allò racional i allò emocional per arribar a la síntesi de tots dos elements.

—¿Cap escriptor no té aquesta visió?

—Sí, Peter Handke, posem per cas, en contraposició a Milan Kundera que resulta massa racional, massa "masculí".

—Un sexe, el masculí, que no surt ben parat a les seves novel.les on els homes o són ninots de fira o es constitueixen en metàfores de l'abjecció i el mal.

—No és veritat, Frido m'agrada. Es fascinant, una persona suau i dèbil, un ser on es projecten els desitjos de les dones.

—¿Res més?

—Ni res menys. ¿No és suficient que les dones, que som més fortes, imaginatives i intenses ens projectem en l'home?

—Tal vegada..., però l'experiment, es dedueix de les seves novel.les, no acostuma a sortir gaire bé.

—Es que els homes, per les raons que acabo d'apuntar, mai no acaben de satisfer-nos.

—¿Per això el sexe a les seves obres adquireix unes dimensions quasi anecdòtiques?

—Es un reflex dels conflictes que viuen les protagonistes.

—Que mai no assoleixen ni un bri de felicitat. ¿Per què? ¿No existeix?

—No crec en les respostes fàcils. Jo no sóc ni pedagoga ni metge. Penso que hi ha moments de felicitat, però no crec en les utopies. I això em diferencia de la major part de les feministes que volen defugir un món patriarcal –el nostre– del que és molt difícil sostreure's.

Anna M. Gil

SEDUCCIONS

El passat i el futur

Joan Perucho

Sempre s'ha interrogat el futur. El futur apareix com una incògnita, boirosa i imprevisible, i això trasbalsa les nostres exigències de seguretat. S'ha arribat a interrogar el futur de diverses maneres, però tret de les merament intuïtives, s'ha procurat sistematitzar els nostres coneixements del passat amb l'objectiu de traure unes normes i conclusions vàlides per a tot temps i ocasió. En aquest sentit, s'ha dit, per exemple, que el món de Tucídides semblava un reflex fidel del nostre, amb els seus antagonismes i ideals polítics en lluita, i que tot allò era certament alliçonador envers aquest futur boirós. La problemàtica d'aquesta confiança tan il.lusionada rau, tanmateix, en les decisions humanes, és a dir, rau en el factor humà, el qual, encara que mediatitzat moltes vegades per les circumstàncies d'ordre sociològic o econòmic, porta amb ell un residu irreductible de llibertat, únic i imprevisible. Davant aquest escull és molt difícil preveure amb seguretat el futur si no és en termes molt vagues i generals.

Però al costat del nostre interès pel futur, i si això li serveix com hem dit de base raonada, existeix també un interès creixent pel passat, i concretament pel passat més remot. L'arqueologia, en efecte, i més concretament, l'arqueologia prehistòrica, ens presenta un espectacle fascinant, en el qual entrem a fons cercant les nostres arrels. Història i art són oferts a la nostra curiositat enfervorida en llibres documentats i amens.

L'existència d'aquests llibres actualitza en aquests moments el concepte d'arqueologia en relació, sobretot, amb la història de l'art, que és l'aspecte que més ens interessa. Si bé s'entén que el col.leccionisme d'objectes d'art clàssics va ser en els orígens un element que va fomentar la investigació arqueològica durant els segles XVII i XVIII, amb l'aparició subsegüent dels *antiquaris* i les acadèmies, fins arribar a Caylus i a Winckelmann, avui el concepte és diferent i no es confon ja Arqueologia i Història de l'Art. Com diu Pere de Palol en la seva interessant monografia *Arqueologia,* el concepte modern de l'arqueologia difereix radicalment del de Winckelmann sobre la teoria de les Formes o de l'Art. Segons Palol, els propòsits de l'arqueòleg en el sentit més modern de la paraula rauen en l'estudi total i complet de la humanitat en una època, a través de les seves restes, i per això totes les eines i totes les condicions de la vida interessen igualment a l'arqueòleg, encara que, naturalment, es calibrin i estudiïn les obres belles d'art que formen part d'algun conjunt on també hi ha d'altres elements diferents en qualitat artística.

Al començament, era la mandra

Josep Ma. Ruiz Simon

A final de l'edat mitjana, alguns neoplatònics, seguint l'exemple de Procle, van intentar fer de la teologia una ciència exacta. Pensaven que, seguint l'exemple de les matemàtiques euclidianes, els raonaments teològics es podien construir deductivament a partir d'axiomes, és a dir, de veritats evidents per elles mateixes. Un d'aquests pensadors va ser Ramon Llull, i els principal dels axiomes de la seva teologia era que Déu no podia estar ociós. A partir de la impossibilitat de l'existència un déu mandrós el beat malloquí provava, per mitja d'aclaparadores argumentacions, la necessitat racional dels misteris de la trinitat i de l'encarnació. En fer-ho, a més de caure en un racionalisme excessiu que no feia massa gràcia a les autoritats eclesiàstiques (ni a les mores ni a les cristianes), Llull cometia la inconsciència de convertir el treball que, segons les escriptures, era un càstig i una expiació temporal, en una propietat divina i, per tant, en una virtut eterna i positiva. La teologia acabava d'esdevenir burgesa, i Déu pare es convertia en el paradigma de tots els stakhanovistes de la modernitat.

Fa mig segle, José Maria Escrivá de Balaguer portava a terme l'*aggiornamento* del gest lul.lià a partir de mètodes exegètics més d'acord amb l'esperit del temps. Esmenant la plana als evangelistes, monsenyor Escrivà privilegiava la significació dels anys de la vida de Jesucrist que aquests havien preferit ignorar, els anys en què presumptament havia treballat com a fuster en el negoci familiar, amb el seu pare, el de la barra florida. Els resultats són coneguts per tothom. La teologia acabava d'esdevenir tecnòcrata, i Déu fill es convertia en el paradigma de tots els empresaris i els banquers de la postmodernitat.

Es previsible (darrere de tota parella sempre hi ha un trio) que, en el renaixement de la teologia que s'apunta per després dels funerals de la filosofia concelebrats pels heideggerians i els fonamentalistes de les més diverses espècies, s'intenti posar a treballar l'Esperit Sant. Si fos així, als nous il.luminats, els esperarien tribulacions infinites. Tradicionalment, l'Esperit Sant ha estat un desocupat. No ha tingut mai una feina fixa. Ha estat l'única de les tres persones trinitàries que, al llarg de la història de la teologia, ha sabut mantenir intacta la característica que definia els déus de la bona època. L'única que ha invertit la major part de la seva eternitat, conscientment a propòsit, a no fer res.

CIENCIA I MEDI AMBIENT

Les jornades han aplegat un nombre important d'investigadors i especialistes

Gandia, capital de la Química Inorgànica

Del 25 al 29 de juny es va celebrar a Gandia un congrés sobre Química Inorgànica. Nombrosos especialistes de diversos països hi participaren, tractant temes com ara la contaminació ambiental, els superconductors o bé la farmacologia inorgànica.

Acte d'obertura del congrés. XIMO FERRI

Sens dubte, la realització d'aquest congrés ha estat un fet destacable en la política de col.laboracions entre les universitats de la CEE. Els millors especialistes europeus es trobaren amb la il.lusió d'obtenir nous projectes conjunts i de donar a conèixer els més recents descobriments i estudis. El nombre de participants s'apropà als 300 –95 van presentar ponència– i tractaren molts temes interessants i preocupants a hores d'ara. En l'organització del congrés han col.laborat també, amb el Departament de Química Inorgànica de la Universitat, el Ministeri i la Conselleria d'Educació i Ciència entre d'altres. L'objectiu d'aquest congrés ha estat facilitar l'intercanvi i la difusió dels coneixements científics més avançats i recents en àrees d'investigació considerades prioritàries per la CEE. Els treballs presentats per diversos investigadors poden donar solucions, per exemple, a la contaminació per detergents i pesticides com també a l'eradicació del càncer. També s'han presentat estudis sobre nous materials d'interès tecnològic i sobre els avanços en l'àrea dels superconductors.

CONTAMINACIÓ AMBIENTAL

Ha estat molt destacable la participació de diversos especialistes italians i portuguesos en aquest tema, com ara M. Marcomini –Dipartimento di Scienze Ambientali de la Universitat de Venècia– que investiga la contaminació de la llacuna de Venècia i les possibles solucions. Presentà al congrés un treball sobre l'evolució de la població d'algues en el llac. Ens comentà al respecte: "En la part central de la llacuna hi ha més d'un milió de tones d'algues que es descomponen per la falta d'oxigen produint una pestilència insuportable". Les solucions al problema de les algues va ser un dels temes més tractats a causa de la situació actual dels països del Mar del Nord i alguns de la Mediterrània. Per a Marcomini no hi ha més solució general que el tancament de totes les indústries contaminants: "Aquesta no

Luigi Marzilli, Emory University (Georgia) EUA.

Luigi Marzilli. Emory University (Georgia) EUA.

Luigi Marzilli treballa a l'Emory University de Georgia. Estudia compostos inorgànics per a l'aplicació en la producció de fàrmacs contra el càncer. És d'origen italià encara que ha nascut als EUA i va venir a Gandia per donar a conèixer els seus nous descobriments...

—¿Quina és l'aportació de la química inorgànica en l'elaboració de fàrmacs contra el càncer?

—S'han descobert una sèrie de compostos inorgànics que són molt eficaços per al tractament del càncer. Fonamentalment es tracta de compostos de platí i també de ruteni.

—¿Ja han estat aplicats aquest fàrmacs a éssers humans?

—Els compostos que jo he estudiat han estat aplicats al tractament del càncer testicular i d'ovaris i s'ha aconseguit un resultat d'un 100% de curació. Resulta un èxit considerable perquè abans aquest tipus de malaltia comportava la mort en dos anys.

—¿Quan es tracta de productes tòxics caldrà afinar molt en la dosi utilitzada per al tractament?

—Tots els medicaments anticancerígens són tòxics, ja que les cèl.lules del càncer no són tan diferents de les cèl.lules humanes normals i per aquesta raó és tan difícil curar el càncer. Qualsevol medicament que destruesca les cèl.lules malaltes perjudica les sanes. El nostre objectiu és detectar una substància química que siga més efectiva contra les primeres i no incidesca tan negativament sobre les segones. La dosi és, per tant, molt important.

—¿Quins són els efectes secundaris que provoquen els compostos de platí o d'altres metalls?

—Incialment es va descobrir que els compostos del platí tenien efecte sobre el ronyó però es va aconseguir reduir aquest efecte. Però després es va veure que també provocava desordres de tipus nerviós. De qualsevol manera són molt eficaços i cal tindre en compte que tot és tòxic, fins i tot, l'aigua, però cal arribar a un compromís entre allò que vols curar i els mitjans amb què hi comptes.

—¿Manté contactes amb investigadors europeus que treballen en aquest camp de la farmacologia inorgànica?

—Jo tinc un projecte d'investigació amb les Universitats de Bari i Trieste. A més, freqüentment alguns investigadors europeus visiten el nostre Departament. En aquest moment, hi ha un becari Fulbright, provinent de la Universitat de les Illes Balears, en la Universitat d'Emory, Georgia, treballant amb nosaltres sobre aquests temes.

—¿Ens pot avançar alguna novetat en el tractament contra el càncer per a un futur immediat i ens podria dir si és possible pensar, a llarg termini, en una solució global per al càncer?

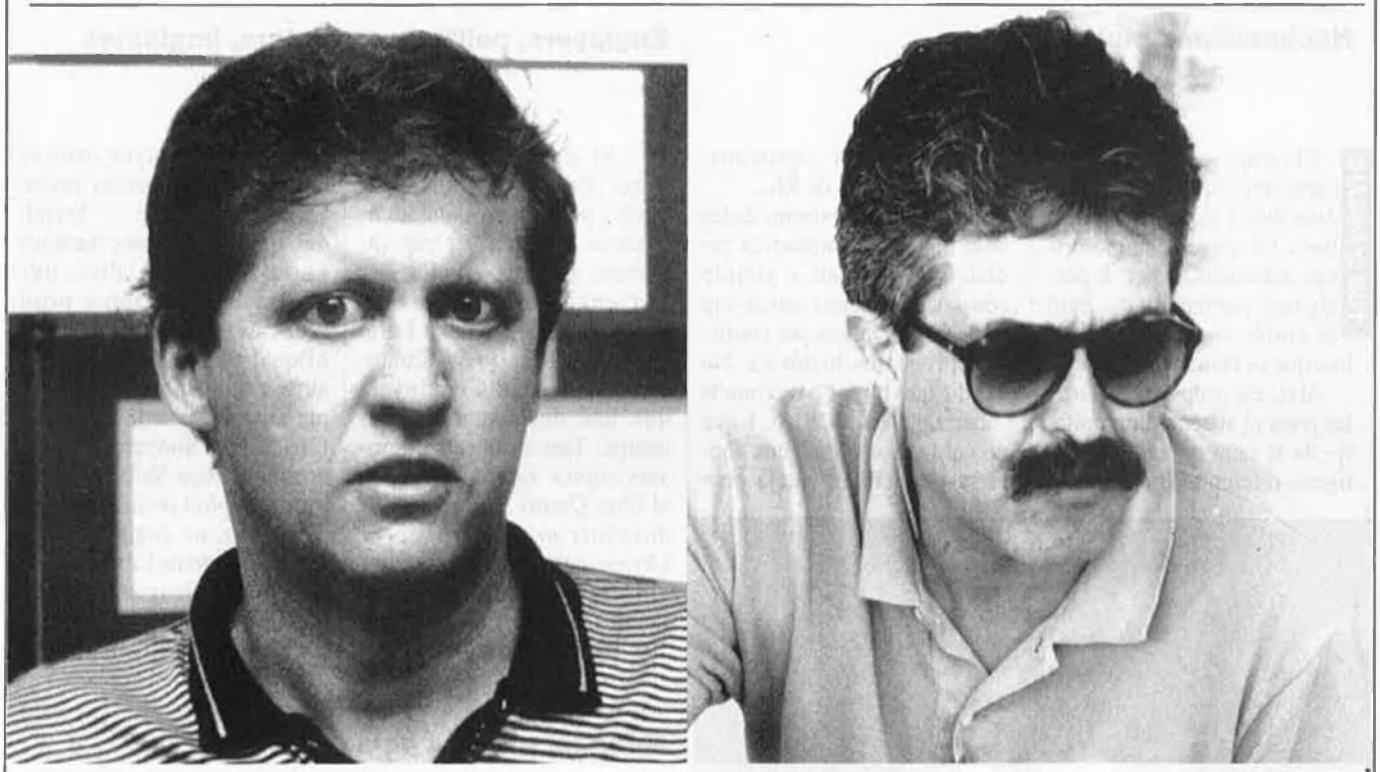
—La investigació que es fa actualment en el camp de la quimioteràpia portarà uns fàrmacs més actius i un altre camp de recerca, la biotecnologia, obrirà una via esperançadora en la lluita contra el càncer. En aquest moment podem dir que no es podrà arribar a una cura completa abans de vint o trenta anys, perquè el càncer no és una sola malaltia, en són moltes, encara que s'agrupen sota un nom comú. El problema, per tant, no és combatre un sola malaltia sinó moltes, segons l'òrgan que afecten.

és una mesura realista, cal plantejar intervencions prioritàries que depenen de les condicions particulars de cada lloc". A hores d'ara aquest investigador lluita perquè no es construesca un dic per a impedir l'entrada de l'aigua del mar que provoca les conegudes inundacions de certes parts de la ciutat: "En el cas de Venècia és molt important que es facilite la circulació marina i un dic no es viable, però sí unes comportes que es tanquen durant períodes curts".

El problema més greu que pateix la llacuna de Venècia i que agreuja el de les algues és el de tota l'aigua residual de la ciutat, i el que potser siga pitjor, els residus d'un cinturó industrial enorme. Quan li vam preguntar a propòsit del Parc Natural de l'Albufera ens comentà que desconeixia la situació mediambiental encara que estava en contacte amb investigadors catalans dels CSIC i de la Universitat de Barcelona i que coneixia bé els problemes de contaminació de la badia de Barcelona.

Una altra investigadora amb un treball destacable ha estat la portuguesa M. Joao Benoliel que és especialista en la contaminació marina per pesticides i que ens parlà dels problemes que han sorgit de la utilització de pesticides policlorats i organoclorats, membres de la família del DDT. Comentà que la concentració en l'ambient és elevada: "El problema és la prohibició als països del tercer món encara que als europeus és ja un fet i només es permet la utilització dels més solubles i per tant menys contaminants". Però el problema encara ens afecta per la gran quantitat de DDT aplicat en el passat –per exemple durant 1968 es van produir 100.000 tones– i que es detecta amb facilitat.

Aquests compostos arriben a les costes i sedimenten en diverses zones, com ara els estuaris. En aquest sentit, l'Institut Hidrogràfic de Lisboa s'encarrega de la recollida de dades sobre la contaminació en els sediments de les costes portugueses, on apareixen mostres de coneguts pesticides si bé no en els nivells mediterranis. La dra. Benoliel està preocupada per la contaminació dels països mediterranis: "Si bé a Portugal el tema no és alarmant per motiu de l'elevada circulació de l'aigua amb els corrents marins, són els països costaners de la Mediterrània i del nord d'Europa els que tenen un problema més greu i complex". Diversos programes de l'esmentat institut han estat desenvolupats sota l'auspici de The International Council for the Exploration of the

A l'esquerra, A. Marcomini. A la dreta, Daniel Beltran Porter.

XIMO FERRI

Sea –ICES–. Durant el congrés, la dra. Benoliel presentà una ponència sobre la distribució dels PCB's i pesticides organoclòrics.

Un altre investigador italià d'aquests temps ha estat M. Capelli que participà al congrés amb un estudi de les conseqüències i els graus de toxicitat per mercuri que tenen els organismes marins. El més interessant del seu treball potser és que també estudia l'origen d'aquestes concentracions i amb això es poden aplicar les seues investigacions a la recerca de solucions raonables: "Si analitzem els organismes que viuen en alta mar no és explicable que les altes concentracions de mercuri que s'hi presenten s'expliquen per l'activitat de l'home. El gran problema és, per tant, descobrir com hi és present el mercuri".

A Itàlia, M. Capelli treballa en el mesurament d'aquests nivells tòxics a l'Institut Analisi e Tecnologie Farmacetique ed Alimentari de la Universitat de Gènova, encara que manté alguns contactes amb investigadors del Països Catalans: "Col.laborem amb investigadors de la Universitat de Barcelona però fóra interessant treballar conjuntament amb investigadors de les Universitats de València i les Illes perquè és un problema de totes les espècies de la Mediterrània. Una bona mostra de la seua activitat és que a hores d'ara ha mesurat els nivells de mercuri existents a diverses parts del cos d'espècies de la Mediterrània com ara el bonítol, els dofins, les llagostes o bé les gambetes. Fins i tot ha fet un primer estudi sobre la presència del mercuri en la placenta de les dones genoveses, dividides en grups i tenint en compte la seua alimentació, encara que ens comentà: "El resultat no ha estat l'adequat perquè el tipus d'alimentació a la ciutat és molt diferent. Ara hem iniciat un estudi en les dones dels pescadors, un grup de més risc...". De tota manera, ens indicà que el nivell no és preocupant: "El fet que ara sapiguem que el nivell és baix en l'aigua no és perquè hagen millorat les condicions mediambientals, sinó perquè hem millorat la metodologia de medició".

SUPERCONDUCTORS

Daniel Beltran Porter pertany al Departament de Química Inorgànica de la Universitat de València i treballa amb diversos investigadors d'Espanya i d'altres països europeus com ara França. Els seus estudis s'encaminen a l'obtenció de nous materials superconductors i, a més, també a l'estudi de les propietats i aplicacions dels ja descoberts: "El descobriment de nous superconductors, l'any 1987, va obrir moltes expectatives fins al punt que en els darrers anys la inversió dels governs s'ha disparat i ara es tracta de milers i milers de milions que no es poden comparar amb els dedicats als semiconductors"

Ens parlà de les múltiples aplicacions –la majoria molt importants– dels superconductors i dels problemes en la seua obtenció: "Els nous materials són ceràmics i, per tant, és difícil fabricar cables amb materials formats de microcristalls ceràmics. Malgrat això, les expectatives són molt positives però s'ha vist ara que moltes d'aquestes aplicacions no seran possibles abans de vint anys".

La lluita que ells mantenen és la recerca de subvencions que es mesuren en funció de les aplicacions del producte. Com sempre, trobem que les aplicacions més immediates han estat les de productes orientats al camp militar: "Les inversions han de ser encara molt més importants i en el camp miltar potser s'aplicaran amb més rapidesa perquè poden gastar molts diners i no els preocupa solament el funcionament...". També ens donà una opinió sobre el futur del País Valencià en aquesta àrea: "Hi ha una decisió política per part del Ministeri i del Consell de traçar un eix espacial en el desenvolupament científic, en general i en particular, de materials entre Barcelona i Sevilla passant per Saragossa i Madrid, però abandonat al País Basc i el P. Valencià".

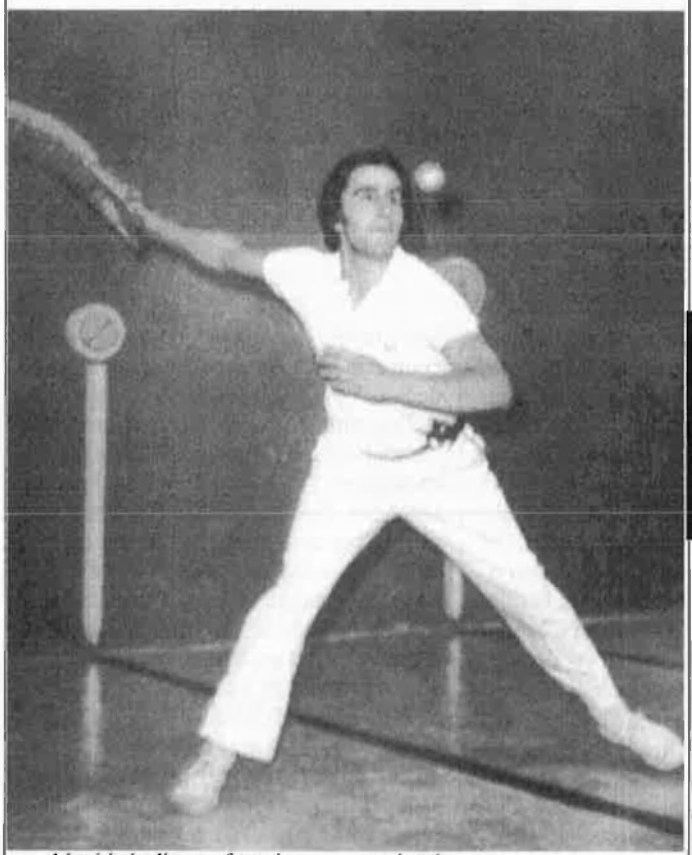
Josep M. Trigo i
Ferranda Martí

Nacionalisme molecular

TUB D'ASSAIG

Els grups sanguinis i altres característiques tenen una distribució típica en alguns llocs. Els corrents migratoris van esborrant, a poc a poc, algunes particularitats. Però és curiós constatar-ne d'altres que es mantenen.

Així, els grups HLA –pertanyents al sistema immunitari– de la sang poden tenir antígens diferents. Estudiant la

població de l'estat francès, es va veure que hi ha antígens que estan molt presents entre la gent de la Catalunya Nord i poc a la resta de l'estat. D'altra banda, la diferència entre els antígens dels Catalans del Nord i els del Principat és molt poca.

Pel que respecta al Rh, el 65% de la població mundial és Rh+, mentre que la resta és Rh-. Això es deu al fet que els gens que donen individus Rh- es va perdent. Tanmateix, al País Basc es dóna un percentatge més alt –aproximadament un 25%– de Rh-.

Portades a un extrem, dades com aquestes semblarien racistes. Però com a simple constatació i sense cercar cap purisme, serveixen per confirmar processos històrics. No cal dir que hi pot haver molts "abertzales" amb Rh+. I que no cal tenir uns antígens concrets per ser tan català com qui més.

Però tampoc s'ha de desvirtuar la història. Els bascos han viscut aplegats i gelosos de la seva terra durant segles. I la Catalunya Nord té uns lligams obvis amb la resta dels Països Catalans. En aquests casos, la biologia confirma realitats històriques, per molt que alguns es neguin a reconèixer-les. Les molècules, com es veu, no menteixen. I sobreviuen als atzars de les fronteres.

Xavier Duran

Enginyers, polítics, escriptors, lingüistes

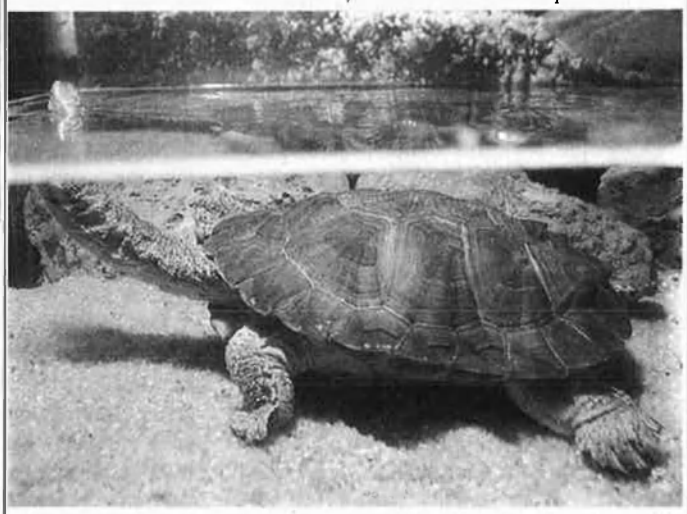
PRESTATGE

Al segle passat, quan un noi destacava en els estudis i no mostrava una inclinació decidida per cap carrera, se'l feia estudiar per a enginyer. Aquesta és l'explicació que dóna Enric Freixa al fet que a Catalunya hi hagi tants enginyers que han destacat en altres camps. Tres d'aquests enginyers *atípics* estan presents en el libre *Quatre enginyers industrials per a la història* (Associació i Col.legi d'Enginyers Industrials de Catalunya-Llar del Llibre, 1990; 199 pàgs.). El quart biografiat és un enginyer dedicat bàsicament a aquesta tasca. Es tracta de Josep Serrat, del qual parla precisament Enric Freixa. Els altres tres enginyers són noms prou il.lustres en la nostra història. Miquel Coll i Alentorn –un altre enginyer industrial atípic ens acosta a la figura de Carles Pi i Sunyer, polític i escriptor. Joan Vallvé és l'autor del capítol dedicat a Pompeu Fabra, un enginyer a qui devem l'ordenació normativa de la nostra llengua. I Santiago Riera i Tuèbols ens acosta a un altre enginyer-polític:

Mònaco: passeig pels oceans

VIATGE CIENTÍFIC

"El Museu Oceanogràfic de Mònaco sembla un vaixell ancorat damunt la costa amb riqueses extretes de tots els abismes", va dir el Príncep Albert I quan el 1911 va inaugurar aquesta institució. Cinc anys abans aquest estudiós dels mars i oceans havia creat l'Institut Oceanogràfic, al qual pertany el museu.

El museu és avui una de les atraccions del Principat. Situat a tocar del mar, amb un impressionant far que culmina a 85 metres d'alçada, té en l'aquari una de les seves instal.lacions principals. Més de 4.500 peixos, pertanyents a unes 450 espècies, hi viuen. Provenen de tots els mars i oceans del món i són una mostra de la diversitat de formes i colors que la natura ha creat en el medi aquàtic.

Una bomba situada a 55 metres de profunditat en el mar aporta uns 250.000 litres d'aigua diaris. Però aquestes peixeres no són les úniques coses que es poden veure al

Rafael Campalans, representant del socialisme catalanista.

Aquesta obra, de lectura amena, té doncs el valor d'explicar-nos la vida i obra d'enginyers que tingueren un important paper en altres camps. Cada capítol conté escrits dels biografiats. En el cas de Pi i Sunyer hi ha un estudi sobre l'hegemonia peninsular en temps de la Reconquesta, de Fabra es reprodueix una conferència sobre l'obra de la Universitat Autònoma. El capítol sobre Campalans té diversos escrits, força interessants, sobre temes polítics. I de Josep Serrat hi ha un treball il.lustrat sobre la locomotora i el seu present i futur, publicat el 1921.

X.D.

museu. A l'entrada hi ha un petit submarí de dues places i una reproducció d'un coet Ariane. Això evidencia els canvis en la manera d'investigar els oceans i el suport que representen els satèl.lits. També hi ha elements tan atractius com un esquelet de balena de 20 metres, la reproducció d'un calamar gegant, de 13'15 metres, a més de models d'animals com l'ós polar o l'elefant marí, així com més de 10.000 espècies de petxines, perles, nacres i coralls.

L'última novetat és un vertader bosc de corall, en un recipient de 37.000 litres d'aigua. Va ser portat de Djibouti, en la Mar Roja. S'ha creat tot un ecosistema autosuficient, amb tres tones d'organismes marins, de bacteris fins a peixos, que sobreviuen i creixen sense cap aportació exterior. Si l'experiència funciona, potser un dia es podran crear "granges" de l'estimat i maltractat corall.

X.D.

Les agències de notícies, també

POLS D'ESTELS

Pel que es va veient, cada dia són més les publicacions, ràdios i televisions que s'adonen que, per satisfer la necessitat d'informació del públic, necessiten tenir una secció de ciència, tecnologia i medicina ben preparada, i portada endevant per especialistes rigorosos i ben informats, si bé encara no tothom té en compte això

tan senzill. En aquest sentit, EL TEMPS supera de bon tros la mitjana d'informació científica que es dóna –és un dir– a altres revistes i/o diaris en català. A més, ha sabut triar la gent escaient. Jo mateix, sense anar més lluny.

Conya a part, el cert és que es detecta en els darrers mesos una clara tendència a valorar com cal la repercussió en els medis de comunicació de tot el que fa referència a ciència, tecnologia i medicina, i, així, les taules rodones, els simposis o les conferències sobre el particular sovintejen arreu dels Països Catalans.

Hi ha, però, un punt que em preocupa. Els diaris, revistes o medis àudio-visuals amb un potencial propi poden permetre's disposar de redactors o col.laboradors/entenedors i bons comunicadors de temes científics. Però al seu costat hi ha tota una munió de medis que s'han de refiar, per omplir aquest buit informatiu, del que reben per agència, via teletip. I, lamentablement, a l'estat, les agències de notícies no solen distinguir-se, precisament, per tenir redactors o corresponsals especialitzats, de manera que de la mateixa manera expliquen com poden l'últim cop d'estat en un país sudamericà que el descobriment d'un medicament que va bé per guarir el fetge. A vegades, el que arriba a les redaccions fa posar vermell al redactor especialitzat.

Hi ha excepcions, és clar. En aquest sentit pot dir-se que l'agència Efe té, a Barcelona, una bona especialista en temes científico-mèdics. Però aquest exemple és com una flor al desert.

Aquesta llarga reflexió me l'he feta quan un amic epidemiòleg m'ha comunicat que el doctor Donato Torre, italià, i el seu equip, ha pogut establir, sense cap dubte, que un educador especialitzat que treballa en un centre de toxicòmans en deshabituació a Varese ha quedat contagiat del virus de la sida...en un partit de futbol. Va succeir que ell i un toxicòman sidós van topar involuntàriament, però amb tanta violència que van produir-se sengles ferides amb sortida i barreja de sang. El cas, comprovat científicament, és tan excepcional, però, que ha merescut la seva publicació a *The Lancet* una de les dues *bíblies* mèdiques, juntament amb *The New England Journal of Medicine.*

Millor que el corresponsal d'agència de torn no se n'hagi enterat, perquè sinó ja m'imagino el titular de la notícia: *"Contrae el sida jugando al futbol".*

Josep Català

ECONOMIA

El sector elèctric català a la recerca d'un *holding* mixte

Alta tensió

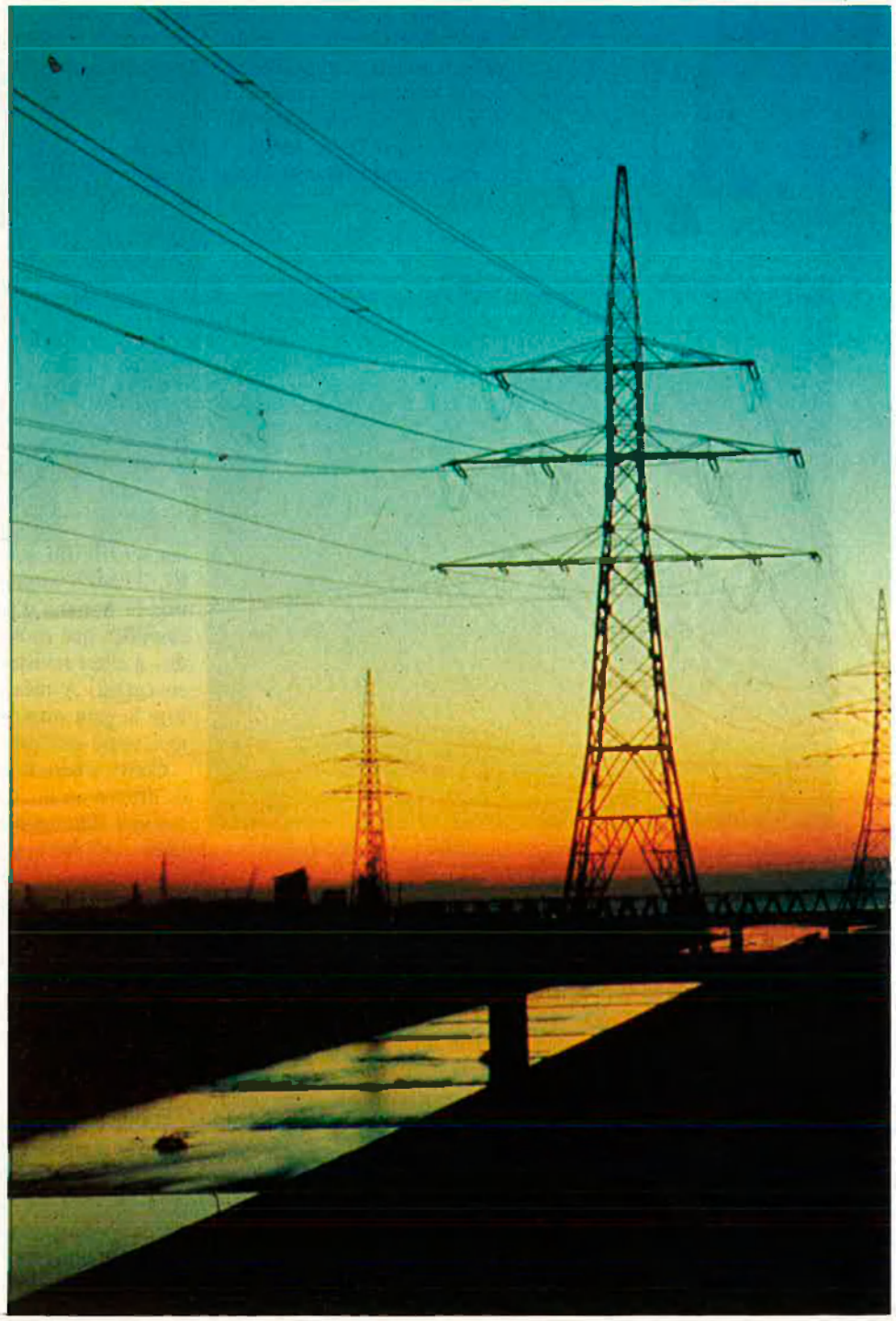
El Mercat Únic de l´Energia del 1993 demanarà una millor racionalització de la producció: les catalanes Enher, Fecsa i Hidruna negocien les bases del futur *holding* elèctric i Lluís Magana es perfila com l'home clau de l'operació.

La composició final del futur *holding* català d'electricitat, que pot quedar enllestit abans de finals d´any, aglutinarà els interessos dels sectors públic i privat a parts iguals, segons es desprèn de les converses que mantenen actualment els grans del sector al Principat, com són **Hidruna** (Hidroeléctrica de Catalunya) **Enher** (Empresa Nacional Hidroeléctirca Ribagorzana) i **Fecsa** (Fuerzas Eléctricas de Catalunya). Amb aquesta fórmula, encara pendent de confirmar-se al llarg dels mesos vinents, es pretén contentar tothom.

L'empresa pública **Endesa** (grup INI) serà amb tota seguretat el principal escull a salvar o, més ben dit, la part més difícil de convèncer per la situació de privilegi sobre tarifes de què gaudeix actualment. El 91% del capital d'Enher pertany a Endesa, que al mateix temps és el major accionista de Fecsa, amb el 10 per cent de les accions. La resta de les accions de Fecsa estan molt repartides i així Hidrola (5'2%), Iberduero (8'9%), Banco de Santander (5%), Sevillana (3%), Banco de Crédito Industrial (4%), La Caixa (4%), Unión-Fenosa (3%) i Banesto (3%) són alguns dels altres accionistes.

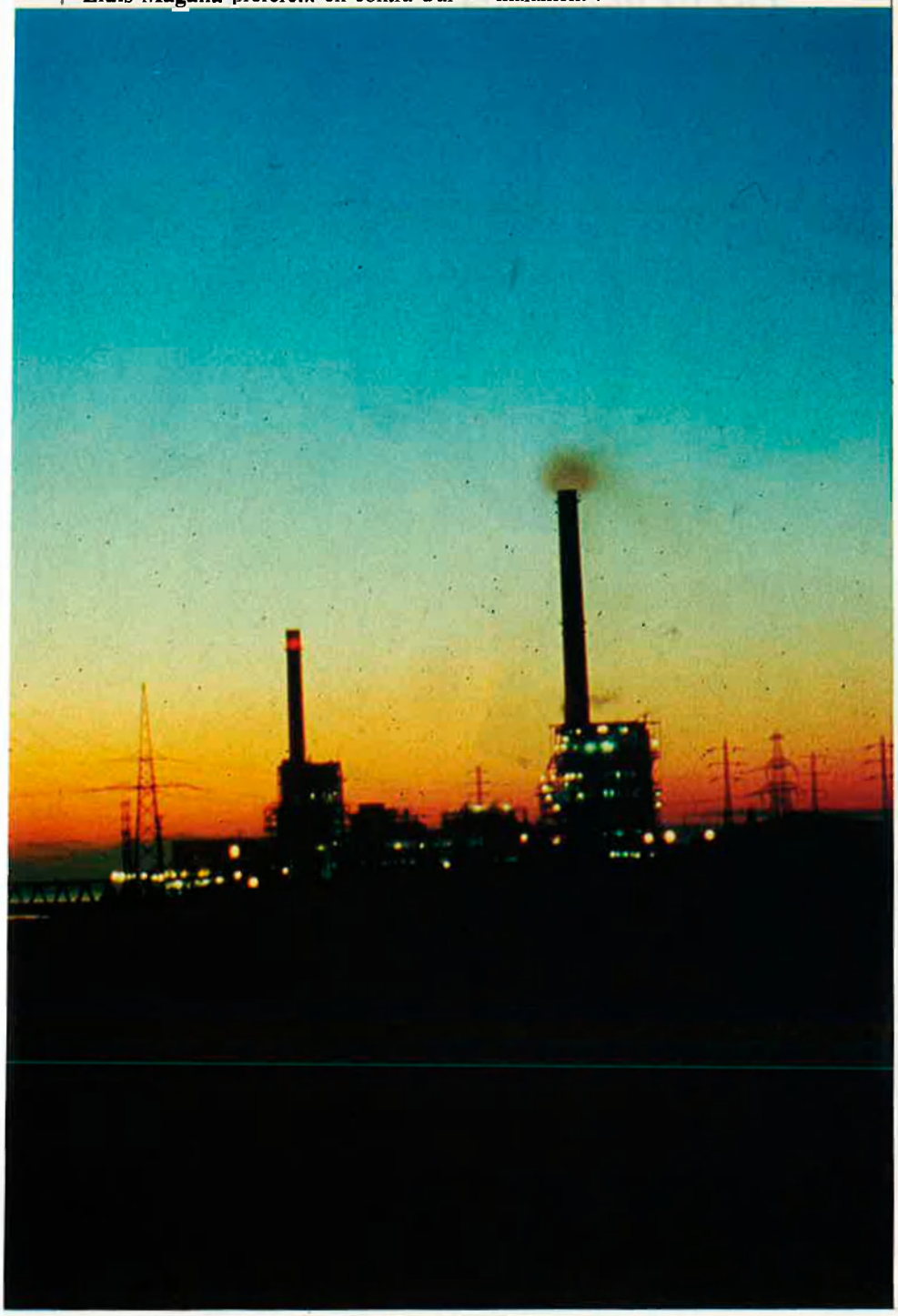
Endesa va obtenir l´any passat 48.000 milions de pessetes de beneficis. Més del 60 per cent dels seus guanys totals, uns 78.000 milions de pessetes, gràcies al règim especial de què gaudeix per al càlcul de les seves retribucions, segons recollia fa uns dies un estudi encarregat per la patronal del sector, **Unesa**. Segons s´afirma al document, "aquest plus és suportat pels consumidors finals via tarifa, fins el límit possible, o bé per la resta de les empreses o subsistemes de cicle complet" (les empreses que alhora produeixen, transporten i distribueixen l´energia elèctrica).

Entre els experts del sector hi ha la certesa que aquesta situació de privilegi no

pot continuar més enllà del 1993, quan començarà a funcionar el Mercat Únic de l´Energia. Dues directives comunitàries en fan esment: la primera es refereix a la llibertat de moviment transfronterer de l´energia elèctrica i la segona, a la necessitat de millorar el parc de producció, disminuint inversions a nivell europeu, establint una mena de quotes, com ha esdevingut en el sector agrícola.

Aquesta és, sens dubte, una qüestió clau per a la reordenació del sector. Reordenació és, precisament, l'expressió que **Lluís Magaña** prefereix en contra d'altres conceptes com ara fusions o adquisicions. El president de Fecsa està convençut que la reordenació es durà a terme durant els mesos vinents tot i que reconeix que les negociacions poden ser llargues, pel gran nombre d'interessos que hi ha en el sector. **Magaña** considera que "el que cal és racionalitzar el servei, simplificant-lo. Això es tradueix en una planificació conjunta per part dels diversos protagonistes. Hauríem d´enfocar les negociacions en el sentit de crear un *holding* de gestió, això no estaria gens malament".

HOME CLAU

El president de Fecsa és un dels homes més ben situats per parlar del passat, present i futur del sector elèctric. No és un endevinador, però sí que es pot dir que confia plenament en les seves possibilitats. No és en va que l´any 1986, quan Fecsa estava abocada a la suspensió de pagaments, **Magaña** va acceptar el repte de reflotar la companyia. Ha costat uns anys, però aquest valencià de 52 anys d´edat se n´ha sortit prou bé. Els 4.177 milions de pessetes de beneficis obtinguts per Fecsa durant el 1989 són tota una confirmació del sanejament dut a terme. És la primera vegada en sis anys que la primera empresa catalana del sector abandona el números vermells. Ara Fecsa té el 53 per cent del mercat català d'energia elèctrica i els beneficis previstos per a enguany pugen als 14.000 milions de pessetes. El nivell d´endeutament de la companyia continua sent alt –poc més de 500.000 milions de pessetes– tot i que ja s'ha començat a reduir.

En la darrera compareixença pública de **Magaña**, aquest va anunciar que en els darrers sis mesos han canviat de mans un total de 58,5 milions d´accions de la companyia, la qual cosa equival al 47 per cent. Tot i que el president de Fecsa va assegurar que no sabia qui eren els compradors, tot fa suposar que aquestes compres a la borsa tenen a veure amb la futura reordenació del sector. És possible que tant **Endesa**, com **Hidrola** i **Iberduero**, hagin comprat accions per assegurar-se una bona posició en la nova estructura del sector. No es descarta tampoc que algunes companyies estrangeres, com l'alemanya **RWE**, hagin adquirit alguna participació.

Hidroelèctrica de Catalunya (**Hidruña**), presidida per **Iñigo de Oriol**, també ha obtingut beneficis durant el darrer any, concretament 109'8 milions de pessetes. El principal repte d'ambdues és ara unir–se al destí d'**Enher**, que el passat exercici el va saldar amb un superàvit de 4.937 milions de pessetes. L'eix central de les negociacions en què participen **Endesa**, **Hidrola** i **Iberduero** es basa en la reordenació del sector elèctric en les àrees nord, centre-nord, Aragó i Catalunya.

Els temps de les fortes inversions que generaven també un endeutament més gran semblen haver quedat enrera En el sector existeix una mena d´acord general en el sentit que cal subjectar les inver-

Diccionari ortogràfic i de pronúncia

Diccionaris complementaris de la llengua.

ENCICLOPÈDIA CATALANA

Altres diccionaris de pròxima aparició dins d'aquesta col·lecció:

- **Diccionari visual**
- **Diccionari d'abreviacions**

DIGEC, S.A. - Diputació, 250 - Tel. 302 71 18 - 08007 Barcelona

Lluís Magana, president de FECSA, Feliciano Fuster, president d'ENDESA.

sions i atendre els increments de demanda amb el parc de què es disposa, promovent, per exemple, una nova generació d´energia elèctrica.Tot dependrà del contingut final del nou PEN (Pla Energètic Nacional) i del volum d´inversió que prevegi, amb els respectius nivells de producció/demanda.

ENERGIA ELECTORAL

L´elaboració del PEN, que s'haurà de presentar al Congrés dels Diputats abans de finals d'any, s'ha constituït en un dels temes més espinosos per a l´executiu de **Felipe González,** tal i com es desprèn dels esborranys que s'han redactat. En aquests, es parla de contemplar la inversió en noves centrals nuclears amb una prudència extrema. Tot això contrasta clarament amb la proposta que va fer el president de la companyia Sevillana de Electricidad, **Fernando de Ybarra,** fa uns dies, en el sentit de crear un *holding* nuclear en què prendrien part les altres companyies del sector. Aquest projecte quedaria supeditat, però, a la decisió que el govern prengui sobre la central de Valdecaballeros, si es tanca definitivament o no. El president de Sevillana ha amenaçat amb demanar les corresponents indemnitzacions a l´administració si no es poden continuar les obres, a causa de les fortes inversions que s' hi han abocat (uns 370.000 milions de pessetes). La voluntat d'**Ybarra** és la d'involucrar les principals companyies del sector, públiques i privades, que tinguin interessos en l'àmbit nuclear. Fecsa té el 29 per cent de Vandellòs I a través de **Hifrensa**; Enher té el 23 per cent i Hidruna el 23 per cent. A Vandellòs II, el capital està repartit entre la pública Endesa, amb el 72 per cent, i Hidrola, amb el 28 per cent restant. A la central d' Ascó I Fecsa té majoria –el 60 per cent–, mentre que, a Ascó II, hi té el 45 per cent.

L'energia nuclear va representar el 1989 el 38 per cent de la producció d' energia elèctrica de l'estat. Dels 137.800 kilovats/hora que es van produir l'any passat, el 13'5 per cent va provenir de les centrals hidràuliques, el 43 per cent del carbó, el 40,8 per cent, de l´energia nuclear, i el 2,7 per cent, del fuel o del gas. Malgrat la preponderància que encara té l'energia d´origen nuclear a l'estat, el *sector guerrista,* majoritari dins el PSOE, estudia proposar en el proper Congrés Federal del partit –el mes de novembre– l'abandonament del programa nuclear a l'estat i la seva progressiva susbtitució per altres fonts d'energia. Aquesta proposta duu implícita la continuació de l'actual moratòria que afecta un total de cinc centrals nuclears. La sensibilització social que hi ha arreu del món envers les nuclears sembla haver convençut el govern socialista de buscar noves fonts d'energia o de potenciar les de tipus més tradicional.

Enguany, les inversions totals en energies renovables (minihidràulica, biomasa, RSU, eòlica, solar, i geotèrmica) representaran 18.300 milions de pessetes a l'estat espanyol, segons un estudi elaborat per l'IDAE (Institut per a la Diversificació i l' Estalvi d' Energia), la qual cosa significarà un augment del 48 per cent sobre les previsions que s'havien fet inicialment.

Frederic Rovira

Principals participacions a les nuclears catalanes

	Fecsa	Enher	Hidruna	Hidrola	Endesa
Vandellòs I	29%	23%	23%		
Vandellòs II				28%	72%
Ascó I	60%				
Ascó II	45%				

El perfil dels turistes

Com cada any, la Conselleria de Turisme del govern balear ha publicat l'estadística del turisme de les Illes. Una completa informació per a conèixer-ne millor els visitants.

Els continus intents de les autoritats per aconseguir atraure turisme d'alta capacitat adquisitiva sembla que no han tingut, fins ara, massa èxit, a jutjar per la baixa quantitat de doblers que deixa, com a mitjana, el turista en un dia. Només 3.000 pessetes. Una quantitat ridícula si es té en compte que en una zona de diversió de Palma, l'arxifamosa Plaça Gomila, una cervesa de pressió costa entre 175 i 300 pessetes, segons l'establiment. En un dia, un resident que faci vida de "turista" gastarà, com a mínim, el doble que un vertader turista. No és gens estrany que els *guiris* es queixin perquè l'oferta complementària és molt cara. En realitat el que passa és que els preus de l'allotjament són molt baixos, per mor de l'excessiva oferta, i quan surten al carrer queden escandalitzats dels preus normals. Ingènuament pensen que el preu de l'hotel és indicatiu del nivell de vida, quan en realitat n'és una excepció.

A l'espera de com vagi la temporada alta d'enguany, els visitants més nombrosos continuen sent alemanys (28'6%) i britànics (36%), si bé s'haurà d'esperar a la pròxima tardor per a poder conèixer exactament el comportament dels britànics, que, segons totes les fonts, poden baixar de forma molt considerable.

El que sí és ben clar és que el turisme que opta per Balears és el turisme jove que cerca sobretot, sol, sexe i alcohol. Gairebé la meitat té menys de 30 anys i només,un 2'8% en té més de 60. Molta feina s'haurà de fer per aconseguir el turisme de la tercera edat, que sembla bastant resistent als encants de les Balears.

Empleats i obrers són les professions majoritàries entre els nostres visitants. De tots, més del 50% s'allotgen a hotels, a pesar que la Conselleria ha advertit una clara tendència –que es pensa que podria incrementar-se enguany i en anys vinents– d'allotjar-se apartaments. ¿I quins hotels trien? Res de luxes orientals. El 51%, hotels de 3 estrelles i només un 0'1% hotels de màxima categoria. Una dada reveladora de la qualitat del turisme.

¿Com s'ho passen durant les vacances illenques? Majoritàriament bé. El 44'4% troba que l'estada ha estat "bona", i quasi una tercera part s'ho ha passat *güai*, molt bé. I si hem de fer cas a l'opinió dels *guiris*, no ens hauríem de preocupar massa per la comentada crisi turística, ja que pràcticament dues terceres parts pretenen, en un futur, repetir l'experiència. Que tornin ...però amb més doblers.

Despesa mitjana per turista i dia. Any 88 (temporada alta)

Despesa mitjana total	7.785
En el país d'origen	4.783 (61'4)
A Balears	3.002 (38'6)
A l'establiment	561 (18'7)
Fora de l'establiment	2.440 (81'3)
En diversions	345 (14'1)
En menjar i beure	1.203 (49'2)
En excursions	309 (12'6)
Altres conceptes	588 (24'1)

¿D'on venen?

Alemanys	28'6
Britànics	36
Espanyols	9'7
Francesos	3'3
Belgues	2'8
Suecs	2'2
Noruegs	3'6
Danesos	0'9
Holandesos	3'3
Nord-americans	0'1
Suïssos	1'8
Finesos	0'1
Austríacs	0'9
Italians	3'4
Irlandesos	1'3
Altres	1'0

¿Quina edat tenen?

Menys de 30 anys	46'1
Entre 30 i 45	36'3
Entre 45 i 60	15'7
Més de 60	3'1
N/C	0'1

¿Estudien o treballen?

Professió liberal	8'2
Tècnic superior	4'8
Cap d'empresa	9'5
Quadres mitjans	9'7
Empleats	28'5
Obrers	12'3
Funcionaris	6'3
Jubilats	2'4
Estudiants	8'6
Altres	8'4
N/C	1'3

¿On s'allotgen?

En hotels	57'9
En apartament	31'8
En xalets	4'6
En ca'ls amics	2'6
Altres	2'7

¿Quins hotels trien?

De 5 estrelles	0'1
De 4 estrelles	6'6
De 3 estrelles	51'8
De 2 estrelles	21'1
D'1 estrella	11'9
Hostal de 3 estrelles	0'6
Hostal de 2 estrelles	4'2
Hostal d'1 estrella	3'5

¿Els hi ha agradat l'estada? Els ha semblat...

Molt bona	28'4
Bona	44'4
Normal	20'2
Dolenta	4'3
N/C	2'7

¿Tornaran?

Sí	67
No	16
N/C	17

PREGUNTA DE LA SETMANA

Begonya Gómez Marco
Directora General de Consum de la Generalitat valenciana

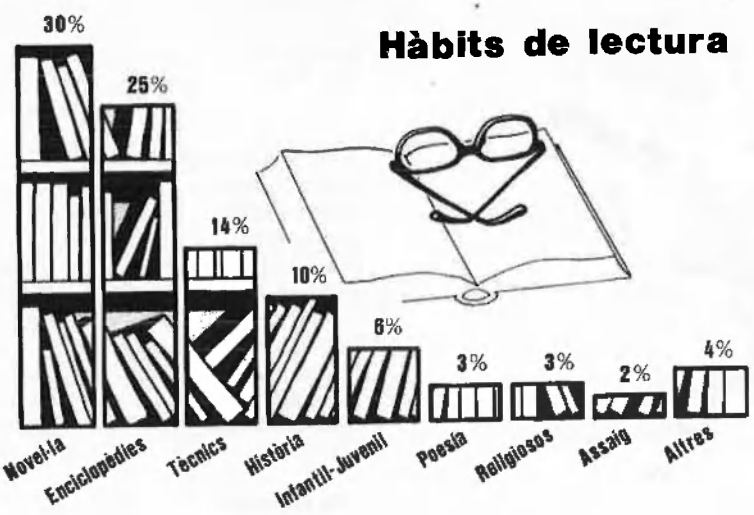
¿Són les rebaixes una bona oportunitat per als consumidors o mantenen un component de frau?

"Crec que la compra en rebaixes com acte de consum constitueix una bona oportunitat d'adquirir a preus reduïts productes d'actualitat i en perfecte estat. Si bé no és significatiu, és inevitable que existesquen comerciants poc escrupolosos que confonen productes saldats o en liquidació amb els rebaixats, i el consumidor ha d'estar-hi atent".

LA XIFRA

4.595

tones de vidre es van recollir durant l'any passat a Barcelona, amb uns ingressos per vendes de quasi 23 milions de pessetes. En l'actualitat, Barcelona recull 2'24 Kg per habitant i any, mentre València en recull 0'72 Kg.

La novel.la és el gènere literari preferit pels ciutadans de l'estat espanyol segons una enquesta de comportament cultural realitzada pel Ministeri de Cultura. A la novel.la, amb un 30%, la segueixen les enciclopèdies (25%) i els llibres tècnics (14%). El gènere que menys adeptes compta és l'assaig, amb un 2%. El mateix document assenyala que al 80% de les llars hi ha, almenys, un llibre, si bé Catalunya (91%), Balears (85%) i País Valencià (82%) superen la mitjana estatal... Pel que fa al perfil del lector mitjà, aquest és un resident urbà, entre 14 i 44 anys, fadrí i amb estudis.

Un negoci florent

Una xifra rècord, més de 60.000 milions de pessetes, va facturar l'any passat el sector de flors i plantes ornamentals. Les comunitats autònomes amb major superfície de conreu de flors són, per aquest ordre, Catalunya, Andalusia, Canàries i País Valencià, mentre la producció de plantes ornamentals es concentra al País Valencià i Catalunya.

Pel que fa al consum d'aquest tipus de productes, aquest ha crescut un 150% en el període 1984-1989. Mentre el 1984 les despeses per ciutadà a l'estat espanyol eren de 800 pessetes per persona i any, en finalitzar el 1989 aquest capítol s'havia situat en 2.000, molt lluny encara de les 6.000 pessetes que es comptabilitzen a Holanda, el país del món amb major consum de flors i plantes. Pel que fa a la comercialització d'aquests productes, el 80% es destina al consum intern i el 20% restant s'exporta.

EN BREU

Infrastructures públiques.
Del 9 al 13 de Juliol se celebra a la seu barcelonina de la Universitat Internacional Menéndez i Pelayo el curs "Alternatives a la gestió i finançament de grans infrastructures públiques". Aquest curs està dirigit per **Marçal Tarragó**, economista i membre de la Comissió d'Economía Urbana del Col.legi d'Economistes de Catalunya.

Control integrat de plagues

En el marc del Conveni Universitat de California-IRTA (Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentària), signat ara fa dos anys, els propers dies 16-24 de juliol se celebrarà un seminari sobre el tema del control integrat de plagues. La Universitat de Califòrnia, pionera en l'aplicació de les tècniques IPM, és un dels centres més avançats del món en el desenvolupament científic i tecnològic i en la seva aplicació. Entre els participants en el seminari hi haurà **Daniel Gonzalez, Tim Paine** i **Michel Parrella**, els tres del Department of Entomology de la Universitat de Califòrnia; **Helmut Riedl**, de Hood River Experiment Station de l'estat d'Oregon i **William Barnett**, d'Statewide IPM Project and Kearney Agricultural Center.

L'ombra d'Espinosa és allargada

L'elecció per unanimitat, el passat 5 de juliol, de **José Roca Vallés** com a president de la Confederación Interprovincial de Empresarios de la Región Valenciana (**CIERVAL**) hauria de passar a la història econòmica valenciana com un simple relleu en la presidència d'una més de les organitzacions empresarials.

José Roca –constructor, president de la Confederació d'Empresaris de Castelló i membre de la junta directiva de la CEOE– arriba al càrrec després que les confederacions d'Alacant i València hagen tingut els seus enfrontaments sobre el futur de la CIERVAL i el seu president. Per tant, Roca apareix, en base al resultat de la votació celebrada per l'assemblea de la CIERVAL, com un candidat consensuat.

Durant els pròxims quatre anys Roca té el compromís d'adaptar l'estructura de la CIERVAL –actualment excessivament provincialitzada– al marc autonòmic, tal i com ja ho han fet sindicats i govern autonòmic. Un procés que comportarà tensions amb les actuals confederacions provincials i que, en teoria, ha de permetre la incorporació de federacions empresarials i societats a nivell individual.

La qüestió que ara es planteja és si José Roca és el líder capaç de reconvertir la CIERVAL en una organització moderna adaptada al marc autonòmic o, si més aviat, és el portaveu d'una junta directiva on els repartiments de poder són tan peculiars com els seus membres.

Jose Roca i Luís Espinosa, un 'matrimoni' feliç.

L'òrgan directiu de CIERVAL té una cúpula on destaquen, com a vice-presidents, **José María Jiménez de Laiglesia** –president de la Confederació Empresarial Valenciana (CEV)– i **Isidro Martín** –president de la Confederació Empresarial de la Província d'Alacant (COEPA)– i **Luís Espinosa** en la secretaria general. Precisament, el ferri marcatge que Luís Espinosa va fer sobre Roca en la roda de premsa que va seguir a la seua elecció ja va ser un bon termòmetre per a clarificar qui és qui a la CIERVAL.

Albert Vicent

EL PRONÒSTIC

Fabià Estapé

URSS: ajudes condicionades

En la conferència de caps d'estat i presidents de govern, celebrada a Dublín, i de la qual els vaig avançar unes primícies la setmana passada, ha sorgit amb claredat indiscutible una veu d'alarma sobre la situació de l'economia soviètica. Com els deia, els reunits van acordar l'estudi dels procediments adequats per a ajudar a Mikhaïl Gorvatxov.

Un dels reunits, el canceller alemany Helmut Kohl, va predicar amb l'exemple en recordar que la RFA acabava de concedir un prèstec de 5.000 milions de DM a l'URSS. Els reunits mostraren diverses reticències a la concessió immediata d'ajudes. 'Margaret Thacher va manifestar que no hi havia encara indicis de l'encaminament de l'URSS cap a una economia de mercat i una societat pluralista i democràtica. per la seva banda, el president del govern d'Holanda va manifestar que, tenint en compte la situació política que impera en el vell imperi dels tsars seria preferible que l'ajuda es concretés en la realització d'inversions necessàries per a la transformació de l'economia soviètica: carreteres, comunicacions, serveis... Uns altres participants en la reunió van inclinar-se per la posició que va prevaler finalment. D'una banda, seguint la indicació de François Mitterand, es va insistir en la conveniència que el recentment creat Banc Europeu per a la Reconstrucció i el Desenvolupament agilités les operacions al servei de la idea de l'ajuda a l'Europa Central i de l'Est.

L'estimació de les necessitats *immediates* (d'ara fins a fi d'any) de l'URSS es resumeix en la bella suma de 15.000 milions de dòlars. La suma indueix a reflexionar, però també prova clarament que l'URSS està en la ruïna. Per això s'ha acordat l'enviament d'auditors que puguin oferir un diagnòstic clar de les necessitats de l'economia soviètica. El president de Nord-amèrica no s'estigué de manifestar que preveia grans entrebancs en el congrés i en el senat si presentava, sense més, un pla d'ajuda a l'URSS. En els corredors es deia que si l'URSS renunciava a la subvenció atorgada a Cuba, que any rere any s'eleva a 5.000 milions de dòlars, la perspectiva podria canviar. Per la seva banda, Felipe González va manifestar la voluntat espanyola de reduir al mínim la contribució espanyola a l'ajuda a l'URSS per poder continuar la política d'ajuda a Iberoamèrica...

Posicions a banda, la conclusió definitiva s'ha deixat per a la pròxima reunió, el 7 de juliol, de la conferència del grup dels set països més industrialitzats. Fins a saber què decidirà el G7, Gorvatxov, haurà de patir en silenci.

EMPRESES

Victòria de Vichy Catalan

La multinacional **Perrier** ha perdut la batalla legal amb **Vichy Catalan** respecte a l'utilització de la marca comercial Vichy. El jutjat de primera instància de Barcelona ha resolt que la marca catalana està registrada des del 1890 i prohibeix a Perrier la comercialització en l'estat espanyol de la seva marca **Vichy Celestins**. A més a més, els francesos no podran fer publicitat en l'estat amb aquesta marca.

Ja l'any 88, el titular del jutjat va ordenar cautelarment el cessament de la comercialització de la marca francesa i va prohibir la seva importació, però Perrier va interposar un recurs que ara ha vist sentència.

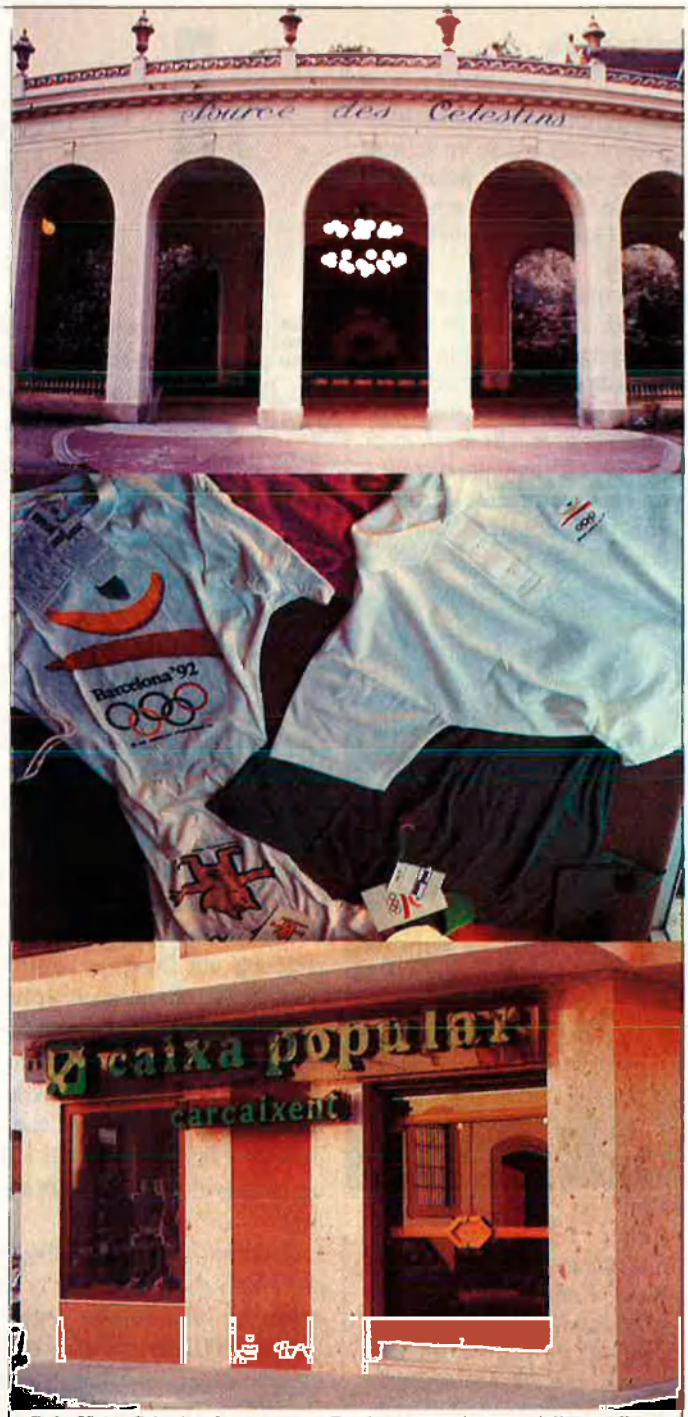
L'esponsorització olímpica

La multinacional japonesa **Dentsu** ha signat un acord amb el Comitè Organitzador Olímpic Barcelona'92 **(COOB '92)** i el Comitè Olímpic Japonès **(JOC)** amb l'objectiu d'elaborar un pla de *marketing* que es realitzarà en el Japó amb empreses interessades en el patrocini dels JJOO i per a la utilització de la imatge del Cobi i l'emblema oficial de Barcelona'92. Dentsu és la primera empresa de publicitat a nivell mundial i té un volum de vendes d'uns 940.000 milions de pessetes dels quals el 90% procedeixen dels negocis que tenen al Japó.

PIMEC i EUROPMI

El vice-president de PIMEC, **Conrad Enseñat**, responsable de l'àrea exterior de l'entitat, ha estat elegit vicepresident d'Europmi en la reunió plenària d'aquesta organització europea de la PME independent. També passa a formar part del "Presidium" de l'**Eurogrup** (plataforma institucional del Comitè Econòmico-Social de la CEE per a les relacions amb les PME).

En nom d'Eurogrup s'ha signat recentment un acord de constitució de la **"Transatlantic Trade Association"**, als EUA. Aquesta organització estarà formada per la petita i mitjana empresa europea i americana i servirà com a plataforma de contacte entre les PIMEs internacionals, amb la finalitat d'intercanviar béns i serveis. A més a més, l'organització està preparant una nova fira de l'exportació **"Export'91"** que se celebrarà als EUA el proper mes de maig.

Dalt, Vichy Celestins, la marca que Perrier no podrà comercialitzar a l'estat espanyol. Al centre. Barcelona'92 busca *sponsors* al Japó. Baix, Caixa Popular, una cooperativa de crèdit en expansió.

CCA en expansió

Crespo, Cabrera y Asociados, **CCA Publicidad Estratégica**, empresa de comunicació amb seus a Dènia i València, va facturar, el 1989, 512 milions de pessetes, xifra que duplica l'anterior exercici.

CCA, creadora entre d'altres de les campanyes de **Aceites La Masia, Aceitunas La Española** i **Aceitunas La Alcoyana**, ha estat una de les agències de l'estat que més alta taxa de creixement ha experimentat durant el passat exercici i s'ha situat al lloc 44 del *ranking*. Així, mentre la taxa mitjana de creixement del sector fou del 36'7%, el creixement de CCA es va situar en el 109'9%.

Caixa Popular

El volum de facturació de les 70 cooperatives associades a Caixa Popular va ascendir l'any passat a 23.176 milions de pessetes. Segons la memòria d'aquesta cooperativa de crèdit, els depòsits de clients han passat en aquest període de 4.879 milions a 6.668 milions, un increment del 37%. Pel que fa a les inversions creditícies, aquest capítol es va incrementar quasi en un 40%, arribant als 4.209 milions. Caixa Popular té una xarxa de 13 oficines i la rendibilitat sobre recursos totals ha estat del 1'93%.

Innovació tecnològica

L'empresa ceràmica **Alaplana**, ubicada a Vila-Real (Plana Baixa) ha estat la primera empresa del sector que ha instal.lat un complex de cogeneració d'energia la funció del qual és transformar el gas en energia elèctrica. Aquest sistema permet comptabilitzar un considerable estalvi energètic i redueix la contaminació mediambiental.

EL TEMPS

16/22 juliol 1990

Any VII - No. 317 - Setmanari d'informaci

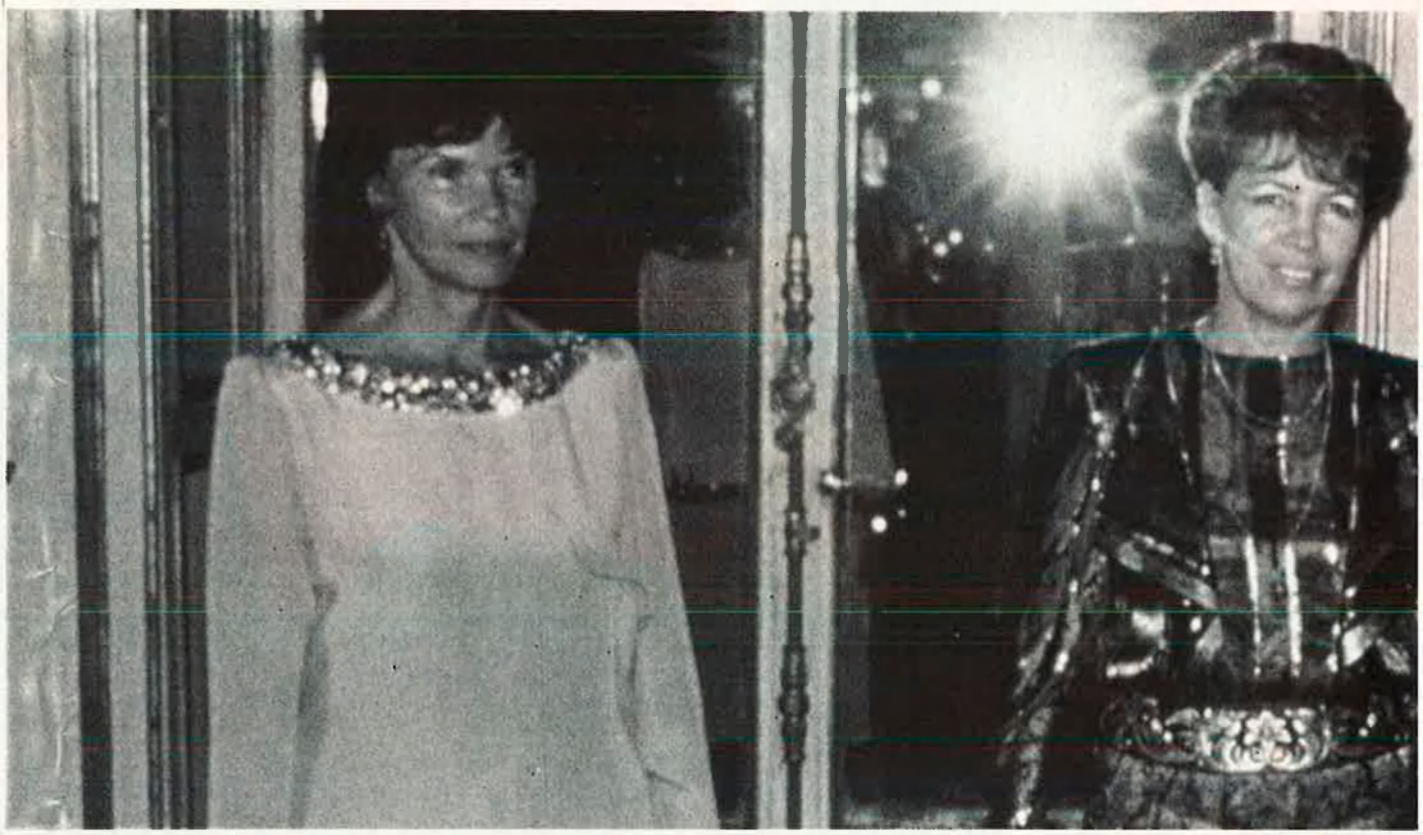
GORBY

DOCUMENT

¿Qui és Mikhaïl Gorbatxov?

Mikhaïl Gorbatxov, l'home d'enlloc (3)

Tercera entrega del document dedicat a un dels més grans protagonistes d'aquesta fi de segle. El periodista Gail Seehy ens desvela els primers passos en política internacional del líder comunista.

Des dels 13 anys vaig començar a treballar en una granja col.lectiva de tant en tant", ha dit Gorbatxov. "L'ambient de la vida d'una família camperola junt amb el treball amb els adults des d'una edat primerenca, naturalment influí en la formació del meu caràcter i em féu desenvolupar un punt de vista de la vida". Després del retorn de son pare, Mixa conduïa una màquina segadora amb Sergei Andreievitx. "Parlàvem molt de política, però també de política exterior", ha dit Gorbatxov sobre la relació amb son pare. "Tanmateix, con més gran em feia, més independent era la meua opinió".

Impacient per començar a viure la seua vida, Mixa féu el pas decisiu: entrà a formar part del *komsomol*, l'organització de les joventuts comunistes, implantada en tota la nació, mentre encara estudiava vuitè grau. La doctrina del *komsomol* era l'única que s'ensenyava a l'escola i pertànyer a les joventuts era obligatori per a tot aquell que somiara de fer una carrera política. I per a un xicot de 14 anys que somiava tenir una educació, viure fora del paller i tenir contacte amb un món més gran i amb el poder de les idees només hi havia una porta d'accés. En un sentit emocional, el partit es va convertir en el pare de Mixa.

Als 16 anys, Gorbatxov era un xicot solitari. Després, el 1947, en tornar de la guerra Sergei li dóna a Maria Panteleievna un segon fill, Alexander, que heretà el caràcter del pare i, avui, és tinent coronel —funcionari de nivell mitjà— en el Ministeri de Defensa a Moscou. "Alexander és més tranquil", diu Gorlov, "Mikhaïl té molta energia, mentre que Alexander és un poc més calmós". Saixa cresqué alt i maco i es va convertir en l'atleta de la família, mentre Mixa era el xarrador, el rodanxó intel.lectual. No van tenir mai la possibilitat de ser íntims perquè Mikhaïl se'n va anar a la universitat quan Saixa tenia només tres anys.

El fet que assistira a la universitat fou una prova de la seua ambició extraordinària i del reconeixement per part dels seus pares que era un fill especial. Maria Panteleievna, que anava sovint a

l'escola per interessar-se sobre la marxa de Mixa rebé ordres del marit perquè el xiquet anara a l'escola secundària. El menut poble de Krasnogvardeisk –el centre d'educació de tots aquests pobles veïns– es trobava a 12 milles, però el xiquet hauria de caminar. La gent del poble féu una recol.lecta per comprar-li a Mixa un parell de botes resistents i li tocà anar i tornar tots els dies durant els dos anys següents.

L'últim any s'arribà a l'acord que Mixa compartira una habitació llogada a Krasnogvardeisk amb una costurera de

Privolnoie i un altre xicot. La patrona, una mestra, només tenia prou llenya per a la seua habitació, de manera que els tres llogaters de 18 anys passaren l'hivern en una habitació on només una cortina els protegia dels vents gelats. Dormien un contra l'altre en una màrfega. La patrona diu que "no va veure mai Mixa amb una dona, mai", però sí que s'adonà que llegia molt –ficció, poesia, "vertadera literatura"– almenys quan hi havia prou oli per a encendre els llums després d'acabar els deures.

Mixa era el més curiós de tots els seus alumnes, diu Iekaterina Txaica, la professora de química. "Li agradava fer experiments amb espurnes", conta amb el record brillant-li en els ulls blaus. El teatre també atreia aquest actor dotat naturalment. Va fer el paper de príncep en *Masquerade* de Lermontov i va prendre part en moltes altres obres, però no va deixar que aquests moments més relaxats l'allunyaren de la seua meta: volia guanyar una medalla d'or perquè això era el bitllet per a deixar l'estepa.

"¿Què vols ser de major?", li preguntaren els mestres quan se li concedí una medalla de plata per unes notes quasi perfectes. "Vull ser diplomàtic", digué. "Naturalment era una resposta infantil, no era res seriós", diu rient la professora de química. "Nosaltres no el diferenciàvem de la massa d'estudiants. Ell era Mixa, igual que Borís...

A pesar de tots els seus esforços, ningú s'adonà d'ell com a ser individual. Això no era el sistema comunista. Així, durant l'estiu dels seus 18 anys, Gorbatxov es va distinguir com a *kolkhoznik* model. Conduint la collidora tots els dies, ofegant-se en els núvols de pols de l'estepa, amb la suor amarant-li la cara i un continu martelleig en l'oïda, treballà com un dimoni esperant que el partit se n'adonara.

Va ser una collita sensacional i el col.lectiu excedí totes les previsions. Mixa i son pare foren proposats per a rebre una prestigiosa condecoració del govern. El jove va haver de comprar el primer vestit per a la fotografia oficial amb el seu Orde de la Bandera Roja al Treball que aparegué en el diari del partit de Stavropol. Era un premi inusual per a un home tan jove –només 3 o 4 joves en tota la regió havien guanyat un premi d'aquestes característiques durant la dècada anterior– i li permeté sol.licitar el privilegi, d'altra manera impossible, d'accedir a la universitat estatal de Moscou. Sense el premi, s'hauria hagut d'allistar a l'exèrcit.

"Ell mateix decidí anar a la universitat de Moscou", diu el seu professor d'història. "Ningú l'hi va empentar", afirma el professor d'anglès, "ni els seus pares, ni l'escola podien influir en ell. De fet els seus professors ignoraven que el premi li donava dret a aquest privilegi".

Quan arriba a la universitat, amb la gorra cosaca de pell, un sobri abric blau d'estil militar i un comportament estricte, Gorbatxov tenia l'aspecte de ser el perfecte aprenent d'*apparatchik*. La Universitat estatal de Moscou educava *la crème de la crème* de la joventut soviètica. La majoria dels 28.000 estudiants eren els malavesats fills de l'elit del partit i del servei d'intel.ligència de Moscou. ¿Com pogué entrar en la Facultat de Dret de la universitat més prestigiosa del país el fill d'un pobre conductor de tractor amb tres antece-

dents en contra: ser nét d'un antic enemic del poble, venir d'una zona ocupada i no tenir cap membre de la seua família en la *nomenklatura* que l'ajudara?

Adoptà el partit comunista com si fóra son pare, sa mare i déu. En el moment que tingué l'edat suficient —19 anys— entrà en les files del partit com a membre candidat. Aquest fou un acte d'elecció tan precoç com ho havia estat l'entrada en les joventuts comunistes als 14 anys. "En el partit la majoria de la gent no és ni intel.ligent ni culta. Ell hi destacà", diu un membre de *l'establishment* de Moscou. I així fou com els caps del partit a Stavropol recomanaren un dels seus millors i més brillants homes a l'estat de Moscou.

¿Per què trià estudiar dret? Aquesta pregunta a desconcertat els biògrafs estrangers de Gorbatxov, però està molt clar que l'heroi del jove fou Lenin, i Lenin estudià dret. Gorbatxov no volia ser advocat, volia ser líder. Després d'haver viscut l'ocupació alemanya i les purgues de Stalin, tingué por no sols de l'enemic, sinó que l'acusaren de ser enemic. Així als 19 anys s'adonà que un devia continuar el joc si volia sobreviure.

Més que cap altra cosa, el que Gorbatxov volia era tenir èxit en el treball del partit. Li agradava donar conferències, serioses, d'una rigidesa ideològica a prova de tot, en les quals glossava les consignes amb el seu accent camperol, còmic i gutural. Però sota el front petri d'aquest devot conferenciant batega el cor d'un destacat jove de ment oberta amb moltes ganes de ser conegut. Bona mostra d'això era la fal.lera de dur sempre la medalla al treball enganxada al folre de l'abric durant el primer any.

"¿Qui pensa que és aquest, amb la seua medalla?", murmuraven a l'esquena de Gorbatxov els distingits estudiants moscovites.

"Els nostres veterans sí que tenen medalles *reals*". També es mofaven de l'abric mal tallat que portà tots els dies d'aquells cinc anys, fins que es va engreixar tant que no podia botonar-se l'abric.

"Amb la mare i el pare, vivíem en bonics apartaments, i ell només era un jove de província", recorda Dmitri Golovanov, fill d'un important director de diari. "Ell vivia amb altres col.legues en el dormitori, no era vulgar, sinó provincià. No era gens interessant per a nosaltres".

Mikhaïl vivia en un vast edifici, a vegades quinze per habitació en llits de campanya alineats com a les casernes, l'únic tret d'individualitat era la maleta que s'amagava sota cada llit. Els menjars es feien en una taula comuna, si és que es pot dir menjars casolans als paquets de sopes en pols.

Gorbatxov era dolorosament conscient de les llacunes de la seua experiència i, sobretot, en l'àmbit cultural. "Ell volia omplir aquest buit", diu Rudolf Koltxanov, company d'habitació al llarg de tres anys. "Tots treballaven molt, però ell encara més. Escorcollant Marx i Lenin es quedava a l'estudi fins a les dues de la matinada, mentre tots els altres ens n'anavem a empaitar noies".

Tanmateix, hi havia una xica que el captivà aquest primer any. Nadezhda Mikhaïlova, avui professora de dret en un institut de Moscou, és la típica bellesa russa, alta, amb els cabells negres ondulats i trets distingits. Ella fou la primera a adornar-se de les qualitats excepcionals sota l'escorça rugosa del camperol. "Crec que encara està enamorada d'ell avui", ens confia un company de curs.

"No me'n recorde molt bé del dia que ens vam conèixer, però...", Mikhaïlova duu un munt de fotos, sospira i ens mostra amb el dit Gorbatxov. "Treballàvem en grups de quatre. Aquest és el nostre grup. Jo era molt romàntica. Mikhaïl també. Aquest romanticisme et permet plantejar i resoldre problemes de la més gran volada."

Mikhaïlova era també una noia privilegiada, una princesa russa si voleu, la família de la qual vivia en un ampli apartament enfront del teatre Bolshoï. Convidava Mikhaïl a sa casa per a preparar els exàmens i sa mare li preparava al jove *bortsch* casolà, calent i roig com el robí.

"No tenia gens de cultura", diu Mikhaïlova, "venia amb mi i em deia: Nadeida, si vas a algun museu, potser podria anar amb tu i m'expliques el que senten els artistes". O: "Si vas al conservatori, porta'm amb tu i conta'm que pensava el compositor. No li procupava gens haver de preguntar coses així". Ella li va ensenyar a estimar els impressionistes francesos, però ell es va encisar particularment per un grup de russos anticlàssics del segle XVIII coneguts com els Peredvizhniki. "Es cultivava molt", diu la seua primera mentor artística, "i encara ho fa avui".

"Com a camperol jove, era únic entre nosaltres", continua Mikhaïlova. I la

1954: el matrimoni Gorbatxov, casats de nou.

medalla que lluí tot el primer any..., això atreia l'atenció de la gent".

"¿Li va fer la cort?", li pregunte."Ell m'estimava, això ho sabia", i somriu maliciosa, abaixa les parpelles maquillades en direcció a la tassa de te i en pren un glopet. "Però no era el meu home. M'agraden els homes alts, flacs i elegants. Ell era un poquet gros i baixet".

Fóra com fóra, Mikhaïlova donà l'aprovació a Mikhaïl Gorbatxov i, finalment, als 20 anys, era acceptat per la seua identitat individual. *Era diferent* que els altres. Els companys de curs el trobaven peculiar, impressionant i, a vegades, un poc inquietant.

No li agradaven els esports. Memoritzava poesia gràcies a una memòria fenomenal i estava obsessionat a estudiar les fonts originals en la vertadera tradició marxista. Estranyament, recorda Golovanov, no bevia. Entre els estudiants moscovites la vodka era símbol de masculinitat, i encara ho és. Una vegada el pare de Golovanov li va ensenyar com es tira un got de vodka per damunt les espatlles, pero els companys testimonien que no va tocar mai els licors i, encara avui, només beu vi en festes o de vacances.

Segons Mikhaïlova, té una bona raó per mantenir l'abstinència. Gorbatxov és diabètic i ha de limitar el consum de sucre. "Raïsa vigila el seu règim de prop perquè ell sol no tindria aquesta disciplina". Beu llet al sopar o te amb llet. L'altre problema de salut és una malaltia dels ossos molt estesa entre els russos majors de quaranta anys, una forma de reumatisme que fa molt dolorosos els moviments d'esquena.

L'altre gran amic de Gorbatxov a la universitat era un txec alt, maco i intel.ligent: Zdenek Mlynar, que tenia també passió per la política i, com ell, era un nouvingut, però Mlynar coneixia un poc el món i ja era militant del partit comunista. Avui, viu a Viena, exilat des que les tropes soviètiques avortaren la Primavera de Praga el 1968.

"Érem dos comunistes convençuts", diu Mlynar, "crèiem que el comunisme era el futur de la humanitat i Stalin el gran líder". Però Mlynar es va adonar aviat que Gorbatxov patia la contradicció entre la realitat i la propaganda. Com van créixer plegats, Gorbatxov alguna vegada va deixar caure la màscara del doble pensament que tan necessari era per a la seua supervivència. "Ell sempre va prendre el costat de la reali-

tat".

Per exemple, quan estudiaven les lleis concernents a les granges col.lectives, Gorbatxov li exposava els fets, els fets nus: si el cap d'un *kolkhoz* no obliga els camperols a treballar, probablement no treballaran gens. I un dia que estaven veient una pel.lícula, *Cosacs de Kuban*, a pesar de la idíl.lica vida dels camperols soviètics —suposadament filmada en la regió on va créixer Gorbatxov—, va tenir problemes per a sufocar la risa que li provocava. Tota aquesta gent rica i feliç és "pura propaganda que no té res a veure amb la realitat", li digué a Mlynar. "Avui dia no hi pots comprar res". Però mentre criticava aspectes concrets del stalinisme, tenia molt en compte de no menysprear la figura de Stalin.

Els moscovites començaren a sentir la presència de Gorbatxov en un segon terme però no fou per les seues qualitats retòriques (no en tenia cap), sinó perquè les seues intervencions en classe tenien una "qualitat fonamental: sentit de la realitat". Al final del primer curs va ser promogut al càrrec d'organitzador del *komsomol* de la seua classe. Segons conta el company de classe Fridrikh Neznanski en la biografia de *Time*, Gorbatxov va aconseguir el càrrec convidant a eixir a l'anterior encàrregat, convidant-lo a beure, per a denunciar-lo per borratxo en la següent reunió del *komsomol*.

Molts exilats han descrit l'estudiant Gorbatxov com un fanàtic i tenien la sospita que els espiava. "Vés amb compte amb ell", li digué un amic a Lev Iudovitx, un estudiant de tercer que acabava de conèixer Gorbatxov i que, després, emigrà. Segons *Time*, Iudovitx i els seus amics veien a Gorbatxov com un home de dues cares: amic dels estudiants, però, sospitaven, per obtenir-ne informació.

"Sí, ell era estricte, com ho era jo el primer any", diu Golovanov. "Entre els dos expulsàrem gent del *komsomol*. Però això era normal". Més tard Gorbatxov fou elegit organitzador del *komsomol* per tota la Facutat de Dret, "però no era un fanàtic del reglament", afirma Koltxanov, avui director adjunt del diari més important. "Ho jutjava tot segons els mèrits o segons els sentiments que li inspirava la gent".

Jove gregari, Gorbatxov mantenia relacions amb tota classe de gent i entre els seus amics hi havia jueus, perses, tatars, txecs, polonenos i búlgars. "En aquella època no tenia problemes de nacionalitats", diu Golovanov.

Els tres primers anys de Gorbatxov a la universitat coincidiren amb els tres darrers anys de paranoia i de caça de bruixes abans del traspàs de Stalin. Un amarg dilema per a l'humanisme fonamental del jove estudiant se li va plantejar a propòsit de l'infame complot dels doctors, el 1953, quan Stalin va fer arrestar uns metges jueus del Kremlin i els acusà d'haver intentat emmetzimarlo. Una onada d'antisemitisme planà sobre la Universitat Estatal de Moscou i molts estudiants hi veieren una oportunitat de guanyar punts de lleialtat. En el grup d'estudi de Gorbatxov hi havia un estudiant jueu, Vladimir Lieberman, brillant orador i àmpliament condecorat veterà de guerra. Hi hagué un violent enfrontament davant de tota la classe.

Un estudiant tractava d'implicar Lieberman en el complot dels doctors i es va dedicar a llançar-li injúries a la cara per confondre els altres. El mateix Lieberman va prendre al seu càrrec la defensa: "Com sóc l'únic jueu entre tots vosaltres, ¿he de ser responsable de tot el que fan els altres jueus?". Tothom guardà silenci, Gorbatxov, amb els ulls brillants, es posà dret i, per una vegada, deixà anar la seua còlera: "Ets una bèstia llefiscosa", li llançà a l'acusador de Lieberman.

Era el temps del terror i de la sospita generalitzada. Només calia una denúncia no solament per a ser expulsat de la universitat, sinó per a guanyar-se un bitllet només d'anada a un camp de treball. La societat soviètica estava aïllada i era inflexible: van destruir la *intelligentsia* i els cercles dirigents van ser desproveïts de tota competència.

Els estudis de dret havien esdevingut en general una àrida memorització del Codi Penal de l'estat. Els únics professors que realment ensenyaven eren les relíquies pre-revolucionàries, la majoria dels quals eren propangandistes del partit. No hi havia res que s'assemblara al diàleg entre estudiants i professors. Estudiaven dret romà, dret comú anglès i, fins i tot, la constitució dels Estats Units. "Però el mestre fonamental era Stalin", diu un company de classe. La curiositat de Gorbatxov el feia impacientar-se amb aquest ensenyament reduccionista i el dugué a tenir algun tens enfrontament. En una classe va provocar un escàndol. Es posa dret al mig de la classe interrompent el professor que els llegia interminablement pàgines insípides d'una obra de Stalin.

"Nosaltres també sabem llegir", digué amb audàcia. "Si vosté no té res a afegir-hi és millor que no diga res en absolut".

Això era prou per a ser convocat al despatx del degà i ser amenaçat amb l'expulsió: "Però ell no tenia por", conta el seu company Koltxanov.

Mikhaïlova diu que " no es va desviar mai de la línia del partit. En aquesta època no hi havia dissidents perquè ens havien ensenyat a no fer-nos preguntes sobre Stalin, i Mikhaïl era fill de la seua època: *no dubtava ningú de Stalin*".

Però Gorbatxov vivia una doble vida: "Era un escèptic", asseguren alguns amics liberals d'aquells moments i els companys d'habitació. Darrere de la porta d'aquest dormitori –esdevingué una habitació famosa que atreia els més dinàmics pensadors de les altres cambres– les discussions s'allargaven fins molt tard i prenien un caire perillós.

"Ens podien haver empresonat per aquelles discussions", Koltxanov no estava gens tranquil. Els debats continuaven. "Gorbatxov tenia una visió molt clara de les col.lectivitzacions de Stalin i pensava que eren una enorme injustícia", diu un company de cambra. "Això, és clar, no podia dir-ho obertament, però en sabia molt més que nosaltres, els joves de la ciutat".

Discutint, cridant i gesticulant els apassionats estudiants del "club" secret enronaven sobre la bondat i la maldat del sistema stalinista. Quan els nervis estaven a punt de saltar, Gorbatxov s'interposava i feia de mitjancer.

"Tu penses això i tu penses allò, però tractem d'anar més enllà", deia amb una veu que deixava entreveure un poc d'emoció.

"Jo no recorde haver-lo vist mai enfadat, en cap sentit", explica Koltxanov, i això era el que el feia diferent dels altres: un ferm autocontrol. "Sempre contenia els seus sentiments. No perdia mai el control, mai".

Bé, potser una vegada, solament... a propòsit d'una xica anomenada Raïsa Maximovna Titorenko. Graciosa, gràcil como una tija de salze, onsevulla que anara Raïsa deixava una estela d'homes impressionats. "Tenia un rostre d'una bellesa excepcional, a l'estil rus", diu Koltxanov. Aquests maldestres aspirants ho provaren tot per conquistar-la, i ella, que tenia un posat de xica de la *intelligentsia*, els tallava amb una mirada freda. Raïsa era medalla d'or de la Facultat de Filosofia, ubicada en el ma-

La *perestroika* de Gorbatxov també s'ha preocupat pels conflictes asiàtics.

teix edifici que la de Dret. Allí no s'estudiava ni Descartes ni Schopenhauer, sinó els fonaments del marxisme-leninisme.

Els amics de Gorbatxov consideraven una cosa estranya les dones que estudiaven filosofia. "com alguna cosa de més enllà dels núvols", diu Koltxanov, "i Raïsa era un poc així".

"Era un objecte prestigiós", explica Mlynar, "exactament igual que ara". I, certament, Raïsa, que vivia en el mateix dormitori Stromynka amb la dona que es casà amb Mlynar, sempre esperava les atencions dels altres. Pareixia inabastable.

Fou en un ball de la facultat que Gorbatxov la veié per primera vegada. Mig amagat al costat d'un corredor d'eixida es burlava dels condeixebles que ballaven quan Raïsa isqué a la pista del braç d'un tal Tapilin, un gegant desmanegat que movia el coll com una girafa. Tapilin i la menuda Raïsa. Gorbatxov no va poder reprimir una riota amb aquesta visió ridícula. "Deixa'm ballar amb la teua companyera", li demanà. Raïsa, amb els seus cinc peus i dues polzades de pell sedosa, elegant en el parlar i impecable ballant, era tota una aparició per a aquell jove camperol. Quan va tornar al dormitori Gorbatxov era un home enamorat. "Va caure immediatament als seus peus", diu Koltxanov, i humil va esperar unes setmanes fins que ella li va contestar. "Ell l'estimava molt abans del començament de la història. Jo vaig anar a veure'ls a Stravropol el 1960 i vaig poder veure que el seu amor havia crecscut més profundament".

Llavors Gorbatxov era d'una bellesa d'ídol de cinema, amb uns llavis sensuals a la Valentino, el clotet a la barbeta i els ulls color fum. Si fem cas a Mlynar, el que seduïa Raïsa, sobretot, era el pressentiment que era un home en qui es podia tenir confiança. Per als soviètics la "fiabilitat" és un tret de personalitat de la major importància.

El passat de Raïsa és un forat negre per als seus païsans. A causa de les amples galtes pareix que té avantpassats mongols. El seu cognom és ucraïnès, però la seua família es va moure molt i ella es va criar sobretot a la zona d'Altai, en Sibèria. Més tard els seus pares van marxar a la regió de Krasnodar, prop de Stavropol, on va morir son pare. Els rumors diuen que estava emparentada amb un membre important de l'aparell. No s'ha pogut provar que estiguera emparentada amb Andrei Gromiko, però un dels companys d'universitat diu que té lligams familiars amb Maxim Saburov, un membre del politburó de l'època Khruítxov.

Ningú discuteix que son pare treballava per als ferrocarrils de l'estat. Alguns diuen que era enginyer de ferrocarrils, un lloc del més alt estatus durant el període de guerra. "No hi ha dubte que era una família de gran educació", diu un

funcionari de Stavropol. "Degueren viure bastant lluny de Moscou perquè era més segur per als alts càrrecs en l'època de Stalin". Altres companys de classe de la parella diuen que el pare de Raïsa era simplement un obrer del ferrocarril, però el seu germà és escriptor i ella arribà a la universitat ja preparada, amb coneixements d'art, etc. Així que la família tingué dos fills molt cultes.

De tota manera, Raïsa començà on Mikhaïlova havia acabat. Dugué sense cerimònies Gorbatxov a llibreries i museus, i al teatre a veure Txekhov, Gorki i tots els clàssics. Tots dos plegats acudien a totes les exposicions estrangeres: entre el 53 i el 54 té lloc la primera obertura a l'oest i el tan discutit expressionisme abstracte. "Ja en quart, sap tan sobre art, literatura i, fins i tot, esports com qualsevol de nosaltres", diu Koltxanov.

"Raïsa Maximovna va jugar, naturalment, un paper primerenc en el desenvolupament cultural de Gorbatxov", diu Mikhaïlova generosament, qui durant tota la seua vida va ser format i moldejat per dones d'una excepcional voluntat i franquesa.

La boda de Raïsa i Mikhaïl va ser una formalitat estèril: la firma d'uns llibres en l'oficina del registre. Després, tanmateix, hi hagué una gran festa en la residència d'estudiants amb ball, menjar, beguda, brindis i brindis i més brindis... Després d'algunes maniobres la parella se les va enginyar per a passar la nit a soles en un dels dormitoris, però quan arribà la freda llum del matí s'hagueren de separar i tornar a viure en habitacions diferents fins l'any següent que aconseguiren una habitació en la nova residència d'estudiants, en els turons Lenin.

El dia del funeral de Stalin Gorbatxov va seguir la cerimònia des de la finestra de la residència d'estudiants, amb Mlynar al seu costat. Les sirenes omplien el cel i, després, hi hagué uns moments de silenci i el rostre de Gorbatxov espressà por. Un terratrèmol sacseja la terra, però la gent tremolava davant el pensament impossible de quedar-se sense líder, fins i tot els que havien patit sota el règim de Stalin se sentiren desvalguts i tristos. "La mort de Stalin no fou un alliberament per a nosaltres", diu Mlynar, amb veu dèbil pel record, "perquè érem comunistes".

Tanmateix, els estudiants es van adonar aviat que Stalin havia estat un ídol artificial. Amb la seua desaparició tot començà a enfonsar-se: la nova era només depenia d'ells. Després de la mort de Stalin, la gent tornava dels camps de treball i uns estudiants tan brillants, joves i idealistes devien adonar-se que que el sistema de justícia era un frau. Els fiscals que intentaven ser honestos eren empresonats. Els nous llicenciats de la Facultat de Dret haurien de reforçar l'injust sistema existent i ser corromputs pel sistema o canviar de carrera.

"Vaig contestar aquesta pregunta quan feia quart, el 1954, un any després de la mort de Stalin", diu Gorbatxov: "Vaig deixar d'estudiar dret perquè simplement no era capaç de fer-ho". Es va fer periodista, però crec que Gorbatxov estava ple de dubtes i, ara, veiem que ja volia construir un estat basat en les lleis. Abans d'ell ni un sol líder, ni Brejnev ni Khruítxov, s'ha preocupat tant per aquest tema. Per a ells, la llei eren ells mateixos.

Molts companys de classe continua-

Dalt: François Mitterrand. Baix: Ronald Regan i la seua esposa Nancy amb els que el matrimoni Gorbatxov va mantenir una relació d'allò més intensa.

ren la carrera fins convertir-se en pilars de l'*establishment* del partit a Moscou: membres de Ministeri de Justícia, del Comitè Central, de la Milícia i del KGB. Gorbatxov també volia quedar-se a Moscou, diu Golonov, a pesar de la relació amb l'elit i la seua devoció al traball del partit encara era presoner del passat provincià. En l'elecció del nou president del *komsomol* entre els nous graduats de la Facultat de Dret, Gorbatxov fou vençut per un moscovita molt més ben relacionat que ell. Aquesta derrota truncà les seues esperances de llançar-se a una carrera política en la capital. Encara va haver d'afrontar un altre colp quan va anar a l'oficina del fiscal de Moscou a demanar treball: "No hi ha cap vacant", li digué el fiscal, "vostè ve de Stavropol, ¿no? Hauria de pensar a tornar allí".

"Dolça Sibèria", l'anomenaven. Stavropol era un lloc brut, dormit i vast d'exili on eren enviats membres de segona classe de la *nomeklatura* i esperits literaris lliures com Puixkhin i Lermontov. Costava molt tornar d'allí, però Mikhaïl i Raïsa embarcaren cap al sud en el lent tren.

Vint-i-quatre hores després despertaren a la vista d'un poble d'un sol carrer, amb un mantell de pols, on només uns pocs edificis tenien gas o aigua corrent, tot i que una de les principals tuberies de subministrament de gas de la Unió Soviètica tenia origen en Stavropol, tot el gas anava a Moscou. La parella llogà una menuda habitació sense calefacció. Per a cuinar només tenien un fogueret de querosè: l'aigua del te tardava 20 minuts a bullir. Quan va nàixer el seu fill, la patrona en va tenir llastima i suggerí que passaren a viure a la seua habitació que era més calenta. Mentrestant Gorbatxov començava a treballar com investigador per a l'oficina del procurador local. Llavors, ja s'havia adonat de les dimensions arbitràries de les purgues de Stalin. Milions, literalment, de víctimes del terror de Stalin començaven a tornar del *gulag* i refeien la seua vida en pobles i ciutats. Però un 5% de la població encara estava en el *gulag*, la majoria apel.lant les falses acusacions contra ells. L'historiador Medvedev que féu la crònica del stalinisme, escriu: "Sobretot per a algú que volia ser advocat... això era una forta bufetada com a prèvia noció de justícia".

Gorbatxov va veure tot això, però amb el que Wordsworth anomenava "ull intern" de la memòria. Ell seria una callada i tancada caixa forta durant els pròxims 25 anys mentre avançava per les trinxeres d'una aristocràcia paràsita els privilegis de la qual depenien d'un sol home: el no-elegit cap territorial del partit.

En benefici de Gorbatxov s'ha de dir que va deixar l'oficina del procurador al cap d'uns mesos. Ser procurador en aquella època significava dur a terme una grotesca paròdia de la justícia i, potser, ser cridat pel KGB per a fer-los de confident. Gorbatxov va decidir fer la seua carrera al si del partit.

Com no tenia padrins va haver de començar des de baix del tot. En la Unió Soviètica la protecció ho és tot, sobretot en el sagnant esport de la política. Així, Gorbatxov començà a cultivar l'amistat i a manipular homes més grans que ell que podien protegir-lo i fer-lo avançar. Però, segons Mlynar i altres companys, el factor que més li va ajudar en Stavropol fou Raïsa.

Gail Seehy
Trad. Carme Martí

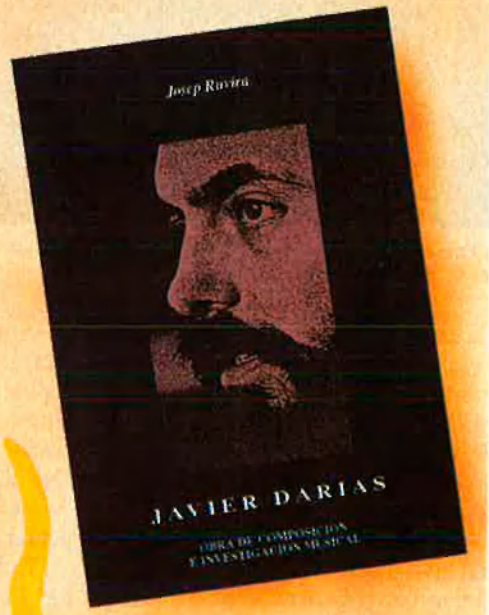
NOVETATS EDITORIALS

MUSICALS

GENERALITAT VALENCIANA

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

Àngels Barceló

M'agrada el juliol

Es reconfortant pensar que hi ha coses en la vida que no canviaran mai. Que després d'un hivern més o menys dur, més o menys fred, arriba l'estiu amb un seguit de tradicions o costums que no falten a la cita.

Amb l'arribada de l'estiu, de la canícula, arriben, per exemple, les rebaixes. Durant uns dies ens agafa a tots la febre consumista i anem als grans magatzems ansiosos de gastar-nos els diners. Anem a la recerca d'una ganga que la majoria de vegades és inexistent. Els grans magatzems ens donen els preus de les coses acabant en nou i nosaltres ens quedem tranquils i convençuts que finalment em trobat la ganga.

Moltes vegades passa que comprem coses que després no ens posen mai, perquè vistes a casa semblen espantoses, però en mig del rugit dels grans magatzems semblaven d'un disseny digne de Giorgio Armani.

Una altra cosa que arriba amb la calor del juliol són les caravanes dels diumenges. La resignació cristiana ens obliga a afegir cinc hores de més en el trajecte habitual de dues hores que ens portarà a la platja. Una platja, en la qual serà difícil veure la sorra. Un platja que possiblement estarà bruta. Una platja, però, que, en definitiva, ens refrescarà de la calor que haurem passat prèviament dins el cotxe, que en la majoria dels casos mai porta aire condicionat.

Amb el juliol arriba també el Tour de França. Com cada any esperarem que Perico Delgado doni "l'hachazo", que gairebé mai dóna i es converteixi en el guanyador de la Volta Ciclista amb més prestigi. Potser aquest any el somni de molts, que sacrifiquen la "siesta" per veure a Perico escalant els Alps, es pugui fer realitat. Les retirades de Laurent Fignon i de Marco Giovannetti poden fer que finalment Perico corri sol el Tour i potser així si que guanyi. Com cada any l'etapa clau serà "el mític Tourmalet", ja ho veurem.

Als barcelonins, el juliol ens porta també el Grec. La possibilitat de veure bons espectacles en uns marcs i uns escenaris que durant l'hivern tenim desaporfitats i abandonats. La possi-bilitat de veure bons recitals de música, obres de teatre etc. a l'aire lliure i poder combatre la calor de les nits d'estiu.

Amb el juliol arriba la repetició periòdica d'aquella frase que diu "I tu, ¿quan fas les vacances?", o aquella altra que diu "I tu, ¿on vas per vacances? Gairebé sempre van seguides de respostes d'aquest tipus. "Aquest any ens quedarem aquí, perquè ja se sap amb el nen...", o un altre "No podem anar enlloc perquè ens hem comprat el pis". El que més disfruta és aquell que es pot dir "Vaig a Tombuctú". Quina enveja.

El juliol porta també les mosques, els mosquits, les formigues, les diarrees, els peus inflats. Porta la mandra que fa anar a treballar amb calor i porta la necessitat d'un ventall. M'agrada el juliol.

Josep Ma. Fonalleras

La raó dels perdedors

Escric aquestes ratlles amb la impressió, encara, de la derrota del Camerun i de la classificació per a la final d'un equip impresentable. En aquests dies tothom s'apunta a la cua de les frases cèlebres, però n'hi ha una que descriu a la perfecció les sensacions que els bons aficionats al futbol han viscut els darrers dies en un Mundial (siguem francs) una mica d'estar per casa, sense gaires oportunitats d'emocionar-se amb uns o amb els altres. "El pitjor de la derrota és que no tens mai raó". No m'estranyaria que el pensament fos d'algun seleccionador britànic retirat, potser d'alguna vella figura una mica cínica. El cert, de totes maneres, és que l'autor de la frase no s'equivoca: tota derrota, encara que sigui injusta, encara que sigui immerescuda, criminal, empeny el perdedor cap a un laberint sense sortida, un trencaclosques sense solució. El munt d'imatges (d'ocasions perdudes) que passen per davant dels jugadors i dels seguidors un cop acabat el partit no tenen cap més finalitat que la tortura, que l'enfonsament moral. Guanya qui fa més gols i punt. I té raó i recull els llorers la selecció que arriba amb alè (amb sort) a l'últim xiulet de l'àrbitre.

Ara, l'altre dia, amb Camerun, per primera vegada en aquest mundial vam poder vibrar, vam poder descobrir una de les claus que expliquen l'èxit d'esdeveniments com aquest, encara que siguin descafeïnats, especulatius. La identificació és la base. És un procés lent, que va prenent cos a mida que la competició avança, i que, de cop, arriba a l'èxtasi, a la plena maduresa, en una nit que no prometia res d'especial. ¿Quin sentit té, sinó, que uns catalans de Viladesens s'alcin, en el sopar, per celebrar els gols dels africans com si fossin gols marcats pel davanter centre de l'equip que veuen jugar cada diumenge a la regional?

El futbol és art i, a més, és passió i, com totes les passions, demana fidelitats, excessos. Les simpaties del començament es tornen banderes sentimentals i, en l'hora de la final, quan la pròpia mecànica del joc exigeix prendre partit per un dels dos equips, s'obliden les misèries del campionat. Per questa raó, noranta minuts (com els de Brasil a Mèxic, o com els d'Itàlia a Madrid) són suficients per entendre les febres sense sentit que cada quatre anys ens ataquen. Aquesta vegada, però, m'hauran de perdonar. Han estat massa decepcions de cop i no he tingut valor d'engegar la tele per participar en una festa on no estava convidat el benvolgut Schillaci.

CONTRAPUNT

Joan F. Mira

Elogi de l'abstenció

Segurament si l'article del senyor Krauthammer no hagués coincidit amb les eleccions andaluses, no m'hauria alarmat tant. Cosa que no vol dir que tinguen cap relació una cosa i l'altra, sinó que la coincidència m'ha fet lligar caps i m'ha disparat la fantasia cap a les regions negres del cervell. El fet és que llegir que "una baixa afluència de votants significa que la gent veu la política com a totalment marginal a la seua vida... i això és saludable; una baixa afluència de votants és un indicador crucial de satisfacció", etc., ja és una cosa que et posa en guàrdia. Llegir-ho quan acabes de saber que prop de la meitat dels andalusos no s'han molestat a anar a votar el dia que els tocava, esdevé una ironia sense cap humor. Perquè l'aplicació immediata hauria de ser, evidentment, que els andalusos són un poble cada vegada més saludable, més saludable com menys van a votar, i que acabaran en un estat de salut tan envejable com el dels nord-americans, que encara voten menys. I que, no menys important, els andalusos tenen tots els motius del món per estar satisfets de la seua vida i condició, i ho expressen com cal: no anant a votar.

Curiosament, quan la gent vota poc, o no tant com els polítics esperaven, els polítics tenen la irreprimible tendència a suposar que el seu partit és, per definició, el perjudicat per la desgana dels votants. Sobretot els polítics dels partits que no han guanyat.

Perquè, realment, ¿per qui voten els qui no voten? Si no voten perquè pensen que hi ha un guanyador probable, i que per tant el seu vot no farà cap efecte, ¿vol dir que amb això accepten el triomf previst... i que per tant ja estan contents amb les coses tal com van?, o siga: ¿vol dir que molt sovint no votar és votar el vencedor? Si forà així (i és el que subliminarment –a posteriori, és clar– volen sempre creure els vencedors), no votar ja seria una forma de votar, una modalitat especial de participar en política. I en el cas andalús, donades les condicions que allà es donen, no diria jo que no siga veritat en part.

Però el senyor Krauthammer, assagista de molta influència, no és això el que pretén. Ell vol que la gent simplement "passe" de política, de la música i de qui la toca. La salut col.lectiva s'expressa per la ignorància de la política: "La indiferència a la política deixa més espai per a les coses que compten realment: la ciència, l'art, la religió, la família i el joc". La política és ja una cosa del passat, una cosa sense cap importància per als ciutadans, que amb tantes ocupacions útils com aquelles no han de molestar-se per una insignificància com és anar a votar. Total, diu, ¿per a què? Si els grans temes que oposaven partits i ideologies ja estan resolts, ¿què li queda a la política? Ja s'ha acabat l'etapa històrica dels grans debats entre els "ismes": amb el triomf de la "democràcia apolítica burgesa", el nostre "segle polític" s'ha acabat, i no queda més distracció que "jugar a les cartes mentre fas un creuer". La polititització de la vida, que era "la gran malaltia del segle XX", ja és cosa del passat, doncs. Els quatre detalls que queden per arribar a la felicitat universal (amb la qual, hem de suposar, ja no caldrà que vaja a votar *ningú*) no són cosa dels polítics, sinó de l'"economia, la demografia i sobretot, de la ciència i la tecnologia". Com pot actuar la demografia, l'economia, etc. en favor de la satisfacció universal, sense la intervenció de la política, no ho explica mister Krauthammer. Ni com podrà gaudir plenament de l'art, la ciència i la família sense que la política hi entre per a res, tampoc. Evidentment que ell, americà, no és ni dona, ni negre ni pobre. Altrament, potser recordaria que hi ha certes lleis, o certes partides del pressupost (que les decideixen els polítcs... elegits amb els vots dels qui van a votar), les quals tenen uns certs efectes sobre una certa gent i sobre unes certes coses.

El segle XX ha estat un segle polític, gràcies a Déu (i a pesar dels extrems de la política com eren els règims comunistes o feixistes, on tothom votava a favor del poder al 99'9%). I precisament perquè tanta gent s'ha pres seriosament la política ha funcionat la ciència i la tecnologia, hi ha més museus i biblioteques, s'ha escampat l'educació, ha millorat la salut pública, la gent pot triar quants fills vol tindre i pot viatjar sense massa entrebancs. No sé si, aconseguir tot això, hom pot pensar que són coses que han plogut del cel o de la generació espontània, i "passar" definitivament de la política. Jo diria que no, i els posaré un exemple: a València l'ajuntament ha de decidir si un solar cèntric –el famós "solar dels jesuïtes– serà reservat per a usos educatius, o serà zona de lliure edificació. Tota l'esquerra vota per a la primera opció, tota la dreta per la segona. La proporció de regidors depèn de la proporció de votants d'un costat i de l'altre. I aquest depèn de quina gent vaja o no vaja a votar. De manera que ja veuen per on va la cosa.

CANÇONS
DE LA
MEDITE
RRÀNIA
12/15 JULIOL 90
PARC DE LA MAR
TOTI SOLER
CLAUDE NOUGARO
MARIO D'AZZO
DIMITRA GALANI
ELS VALLDEMOSSA
OFRA HAZA
ABED AZRIE
PACO DE LUCIA
"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS
ajuntament de palma
balears

Pegaso gira a su favor.

Existen grandes profesionales que precisan y exigen lo mejor. Hombres que necesitan una herramienta de trabajo en la que poder confiar absolutamente.

Por eso crecemos. Por eso avanzamos. Por eso giramos a su favor. Nuestra voluntad y nuestro esfuerzo es estar a su lado y ofrecerles los mejores vehículos, la mejor asistencia, el mejor trato humano.

Para los profesionales del transporte, Pegaso gira a su favor.

PEGASO

SOLANA